

**ΠΡΩΤΑΙ ΑΦΟΡΜΑΙ ΕΙΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΝ
ΑΓΝΩΣΤΩΝ ΤΟΠΩΝ.**

Ὅστις περιοριζόμενος εἰς τὸ ἐνεστῶς δὲν στρέφεται καὶ εἰς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ ἐρευνηθῆ καὶ τὰς παρελθούσας γενεάς, φαίνεται ὡς νὰ πιστεύῃ ὅτι δὲν ἔχει τίποτε νὰ ἴδῃ, οὔτε νὰ μάθῃ αὐτόθεν· ὅτι τὰ πράγματα ὑπάρχον ἐκπαλαὶ ὅποια καὶ νῦν φαίνονται, αἱ αὐταὶ δὲ ἰδέαι καὶ γνώσεις καὶ κυβερνήσεις ἐπεκράτησαν πάντοτε. Ἄλλ' ἀνάλογόν τι ἤθελε συμβῆ καὶ εἰς τὸν μηδέποτε ἐξεληθόντα τῆς πατρίδος του· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐμελλε νὰ νομίξῃ ὅτι παντοῦ ὑπάρχει ἡ αὐτὴ γῆ καὶ ὁ αὐτὸς οὐρανός, ὅτι πάντες οἱ ἀλλόφυλοι καὶ ἑτερόχθονες λαοὶ φρονοῦσι καὶ δοξάζουσιν ὅσα οἱ ἄνθρωποι, ἐν μέτῳ τῶν ὁποίων αὐτὸς ἔτυχε νὰ ζῆ· ὥστε ὁ μὲν πρῶτος ἤθελεν ἐκλαμβάνει τὰ πράγματα ὡς αἰῶνα, ὁ δὲ δεύτερος τὰ ἐπιχώρια ὡς παγκόσμια.

Τοιαύτη ἱστορικὴ καὶ γεωγραφικὴ ἀμάθεια, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν τοσαύτη ἀβελτηρία καὶ ἡλιθιότης παραλύει βεβαίως πᾶσαν πρόοδον, ἐμποδίζει διὰ παντός τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑποβιάζει τὰ λογικὰ ὄντα εἰς τῶν ἀλόγων τὴν τάξιν· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς ἀπί-

Τόμ. Α΄.

θανον, οὔτε ἀδύνατον. Διότι ὑπῆρξαν αἰῶνες ὀλόκληροι, καθ' οὓς ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἡ στρατιωτικὴ, εἴτε πολιτικὴ δύναμις ἦσαν τότε συνεντριγμέναι καὶ συμπαγεῖς, ὥστε τὰ πλήθη ἀκοινώνητα διατελοῦντα, καθὼς εἰς τὴν κεντρῶν Ἀφρικῆν (Τομπουκτού) δὲν διέφερον τῶν ὑποζυγίων κτηνῶν, τὰ ὅποια οὔτε ἐκ πλαγίων, οὔτε εἰς τὰ ὀπίσω δύνανται νὰ βλέπωσιν· εὐρέθησαν δὲ καὶ τέτοιαι πανταχόθεν· ὡς νῆσοι, μεμονωμένοι, καθὼς ἡ κατὰ τὸ 1818 ἀνακαλυφθεῖσα παρὰ τοῦ ὠκεανοπλεύστου Ross ὑπερβόρειος χώρα (Arctic—highland) τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐπίστευον σπουδῆως ὅτι ἄτασχα ἡ γῆ ἦτο πάγος, κατοικημένη δὲ μόνον ὅπου αὐτοὶ ἐγεννήθησαν.

Βαθμηδὸν ὅμως πανταχόθεν καὶ παντοῦ ἐκτείνεται ἡ διδασκαλία τῆς γεωγραφίας καὶ ἱστορίας. Τὰ μνημεῖα, τὰ νομίσματα, τὰ ἀγάλματα ἐπισημαίνουσιν, ὡς τὰ βιβλία, τὴν κατάστασιν τῶν παρελθόντων χρόνων, οἱ δὲ περιηγηταὶ, καὶ τὰ μεταφερόμενα ἀπὸ τὰς ἐσχατιῶν τῆς γῆς προϊόντα ἀναγγέλλουσι τὴν ὑπάρξιν ἄλλων κλιμάτων, ἄλλων ἐθνῶν, ἄλλων ἐθίμων καὶ θρησκευμάτων καὶ Κυβερνήσεων· οὕτω δὲ ἡ γεωγραφία καὶ ἱστορία ἐργάζονται ὁμοίως ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνκομιζόμεναι νὰ πλατύνωσι μᾶλλον καὶ μᾶλλον τῆς διανοίας τὸν δρίζοντα, νὰ ἀφανίσωσι τὰς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας, νὰ συνήψωσι διὰ δισμῶν ἠθικῆς ὁμοφροσύνης καὶ συμπαθείας, καθὼς καὶ δι' ἀμοβαίων ἢ κοινῶν συμφερόντων τὰς διαφόρους τοῦ ἀθρομένου γένους οἰκογενείας.

Ἐκ τῶν δύο τούτων ἐπισημῶν ἡ γεωγραφία μάλιστα

Τευχ. ΚΑ΄.

πλεονεκτεί και εκτείνεται κατά τούς νεωτέρους χρόνους· επειδή οὐδέποτε ἴτως επεχειρήθησαν τὸσαῦτα περιηγήσεις εἰς ἀγνώστους τόπους, οὕτε ἀπόλοι εἰς ἀχανεῖς καὶ ἀνεξερευνητοὺς θαλάσσας· οὐδεὶς δὲ κίνδυνος ἐκφοβίζει πλέον τούς γενναίους κοσμοπολίτας, ἀλλὰ πανταχόθεν σπουδαίως συναθροίζεται ἡ ὕλη τῆς ἱστορίας, σπουδάζονται ξένοι καὶ ἀνήκουστοὶ διάλεκτοι, ἀναδιφῶνται γραφαὶ συμβολικαὶ καὶ μεθερμηνεύονται αἰνιγματώδη χειρόγραφα τέως θεωρούμενα ὡς ἀκατάληπτα.

Ἡ κατὰ τὸ 1295 περιπλάνησις τοῦ Βενετοῦ Μάρκου Πόλου εἰς τὴν Ἀσίαν ἐχρημάτισεν οὐχὶ μόνον πρόδρομος, ἀλλὰ καὶ πρώτη αἰτία τῆς μετὰ ταῦτα γενομένης ἀνακαλύψεως ἀγνώστων τόπων.

Ὁ Νικόλαος Πόλος καὶ Ματθῆϊος, Πόλος ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν τῷ 1252, βασιλεύοντος τοῦ Γάλλου Baudouin Β' καὶ ἀνταλλάξαντες τὰ ἐμπορεύματα τῶν εἰς κοσμήματα καὶ ἄλλα κειμήλια ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ταρταίαν πρὸς βορρᾶν τῆς Κασπίας θαλάσσης παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ 'Ρά, εἴτε Βίλγα, ὅπου πωλοῦσαν τὰ ἀγώγιμά των εἰς τὸν Χάν Βάρκαν κατέβησαν εἰς τὴν Περσίαν· ἀλλ' αὐτόθι ἔτυχε νὰ γωρίσωσι πρέσβυν τινὰ ἀπερχόμενον πρὸς τὸν μονάρχην τῆς Ταρταρίας Cublai Χάν, καὶ παρεκινήθησαν νὰ συνοδοιπορήσωσι μετ' αὐτοῦ, διότι ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἤθελε τούς δεχθῆναι εὐμενῶς καὶ γενναίως ὡς μηδέποτε ἰδὼν χριστιανῶν· Λατίνους. Τοῦτο δὲ πραγματικῶς συνέβη· ἐπειδὴ καὶ ὑποδοχῆς ἠξιώθησαν φιλανθρώπου καὶ περὶ τῆς τῶν Εὐρωπαϊῶν καταστάσεως ἐν γένει διάφορα ἠρωτήθησαν παρ' αὐτοῦ, οἷον περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς τάξεως, περὶ τῶν διαφορῶν ἐκάστης βαθμῶν καὶ ἀξιομάτων, περὶ τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας, τοῦ Πάπα κτλ. Ἀλλ' ὁ μονάρχης εἰς ταῦτα μὴ ἀρκούμενος παρεκάλεσε τούς ξένους νὰ συνοδεύσωσι πρέσβεις τοῦ τινὰς πεμπομένου πρὸς τὸν Ἀπόστολον, εἴτε τὸν Πάπαν, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐζήτηε τότε ἑκατὸν σοφοῦς ὡς διδασκάλους τῆς χριστιανικῆς πίστεως πρὸς τούς κατὰ τὴν Ταρταίαν εἰδωλολάτρας· παρηγγέλθησαν δὲ οἱ ἀμεσάλλοι νὰ φέρωσι πρὸς αὐτὸν καὶ ἑλαῖον ἐκ τοῦ λύχνου τοῦ καίοντος ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Χριστοῦ. Οἱ δὲ Βενετοὶ πειθόμενοι εἰς τὸν ἡγεμόνα ἀνεχώρησαν· νοσήσαντος ὁμοῦ καθ' ὁδὸν τοῦ πρέσβεως, κατήτησαν μόνον μέχρι λιμένος τινος (Laias) τῆς Ἀρμενίας, ὅθεν ἀποπλεύσαντες ἐφθασαν εἰς Πτολεμαίδα τῷ 1269.

Ἀλλ' ὁ πάπας Κλήμης Δ' ἔτυχε τότε ἀποθανῶν τῷ 1268· διὰ τοῦτο μέχρι τῆς ἀναγορεύσεως ἄλλου οἱ περιηγηταὶ ἐπανεστρεψαν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν πατρίδα, ὅπου καὶ ἔμαθον ὅτι τοῦ μὲν Νικολάου ἡ σύζυγος ἐτελεύτησεν ἤδη πρὸ πολλοῦ, ἀφῆκε δὲ υἱὸν ἔχοντα σχεδὸν 17—18 ἐτῶν ἡλικίαν Μάρκον τὸννομα· ἐπειδὴ δὲ ματαίως περιέμειναν εἰς πολὺν χρόνον τοῦ νέου πάπα τὴν ἀνάβρῃσιν, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπανεέλθωσι πρὸς τὸν πέμψαντα αὐτούς ἡγεμόνα· διὸ παρακολουθούμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ νέου Μάρκου μετέβησαν εἰς τὴν Εὐβοίαν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Πτολεμαίδα καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἀναγορευθέντος Πάπα τοῦ κατὰ τὴν Συρίαν ἐπισκόπου μετεκλήθησαν νὰ ἐπανεέλ-

θωσι πρὸς ἐντευξιν αὐτοῦ, μετὰ δὲ ταῦτα παραλαβόντες δύο ἱεροκήρυκας καὶ ἀποστόλους πρὸς τὸν Χάν ἀνεχώρησαν αὐθις ὀριστικῶς τῷ 1271.

Ἀλλὰ τῆς Ἀρμενίας τότε πολεμουμένης παρὰ τοῦ σουλτάνου τῆς Βαβυλωνίας, οἱ μὲν ἱεραπόστολοι ἀνεπόδισαν, αὐτοὶ δὲ διαύσαντες μακρὸν δρόμον εἰς τρία καὶ ἡμισυ ἔτη ἐπέστρεψαν πρὸς τὸν Χάν διατρίβοντα τότε εἰς πόλιν τιὰ μεγάλην καὶ ἀφνειὸν λεγομένην Chominfu. Ἀρρώστησαντος ὁμοῦ τοῦ Μάρκου ἐχρονοτρίβησαν ἐν εἰς εἰς Βάλλκ· ὑπερβάντες δ' ἔπειτα τὰ ὄρη Belour καὶ διαβάντες τὴν πόλιν Kaschgar διήλθον ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν τὴν ἔρημον τοῦ Lop καὶ Cobi, ἔπειτα δὲ προχώρησαν εἰς τὰ βόρεια τῆς Κίνας. Ὁ μέγας Χάν μαθὼν τὴν ἀφίξιν των ἐπέμψεν εἰς προὔπαντησιν, τούς ἐδέχθη ὑστερον εὐμενῶς, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἔπαυσε νὰ τοὺς εὖνοῃ.

Ὁ Μάρκος δὲ αὐτὸς ἐξεπαιδεύθη καὶ συνοικειώθη τοσοῦτον μετὰ τῶν Ταρτάρων μιμούμενος τὰ ἔθιμα αὐτῶν, λαλῶν δὲ καὶ γραφῶν τὴν γλῶσσαν, ὥστε ἡγάπηθη ἰδιαιτέρως παρὰ τοῦ μονάρχου.

Ἐπειτα δ' ἀπεστάλη ὡς πρέσβυς εἰς χώραν τινὰ ἐξ ἡμῶν ἀπέχουσαν, ὅπου καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον εὐδοκίμησε, καθὼς καὶ εἰς ὁποιαδήποτε ἄλλην ὑπηρεσίαν προεχειρίσθη· ὅθεν τοσοῦτον εὐφρέσκει, ὥστε ἀπέβη πρὸς τούς λοιποὺς μεγαστᾶνας τοῦ δυνάστου ἐπίφθορος.

Οἱ τρεῖς Πόλοι ἐβοήθησαν τὸν Cublai Χάν εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς μεσημβρινῆς Κίνας. Μία μάλιστα πόλις ματαίως πολιορκουμένη πρότερον ἐπὶ τρία ἔτη ἐχειρώθη μόνον διὰ τῆς περὶ τὰ τοῦ πολέμου ἐμπειρίας των. Ἐκτὸς τούτου ὁ Μάρκος ἀνέλαβε καὶ τὴν διαίκτησιν ὀλοκλήρου ἐνὸς ἐκ τῶν κυριευθέντων πάλιν νομῶν.

Μετὰ δεκαεπταετη ὑπηρεσίαν οἱ Πόλοι ἐπεθύμουν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των· ἀλλ' ὁ μονάρχης κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐνέδιδεν εἰς τὰς παρακλήσεις των. Συνέβη δὲ τότε κατὰ τύχην νὰ ζητήσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀργῶν παρὰ τοῦ Cublai γυναῖκα ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς ἀποθανούσης βασιλίσσης. Μόλις κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ὁ μονάρχης συγκατετέθη νὰ τοὺς παραπέμψῃ μετὰ τῶν τριῶν πρέσβεων, οἵτινες ἦλθον ὡς νυμφοστόλοι. Διὰ τοῦτο μέλλοιτες ἤδη νὰ ἀναχωρήσωσι διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Ἰνδίαν, ὅθεν ἐφθασε πρὸ ὀλίγου ὁ Μάρκος, προσεκλήθησαν καὶ οἱ τρεῖς παρὰ τοῦ αυτοκράτορος, ὅστις ἐγχειρίσας εἰς αὐτούς τρεῖς χρυσοῦς πίνακας διέταξε νὰ διέλθωσιν ἐλευθέρως διὰ πάσης τῆς ἐπικρατείας του τρεφόμενοι καὶ φιλοξενούμενοι πανταχοῦ· ἐπέμποντο δὲ προσέτι καὶ ὡς πρέσβεις πρὸς τε τὸν Ἀπόστολον (τὸν Πάπαν) καὶ τούς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας καὶ τούς λοιποὺς τῶν χριστιανικῶν λαῶν ἡγεμόνας· χάριν δὲ τούτου ἠτοιμάσθησαν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ δεκατέσσαρα πλοῖα φέροντα τέσσαρας ἰσοῦς ἑκάστον. Ἀποπλεύσαντες δὲ κατέλαβον μετὰ τριῶν μηνῶν θαλασσοπορίαν τὴν πλουσίαν καὶ ἀξιοθέατον νῆσον Ἰάβαν· μόλις δὲ μετὰ δεκαοκτὼ μῆνας ἐφθασαν εἰς τὸν σκοπόν· ἀλλ' ἐκινδύνευσαν τοσοῦτον, ὥστε μόνον αὐτοὶ καὶ 15 ἄλλοι ἐκ τῶν συνεπιβατῶν διεσώθησαν ἀθλα-

δαίς, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ περὶ τούς ἐξακοσίους ἀπέθανον καθ' ὁδόν.

Ἀλλὰ τέλος ἀπέβησαν εἰς τὴν πόλιν Ormus, ἀφ' οὗ παρέπλευσαν τὰ παράλια τῆς Κίνας, διέβησαν δὲ μετὰ τοῦ Σουμάτρας καὶ τῆς χερσονήσου Μαλάκας, ἐξῆλθον εἰς τὴν Τασπροβάνη, καὶ ἐκαμψαντὸ ἀκρωτήριον Comorin καὶ τὴν παραλίαν ἅπασαν τοῦ Μαλαθάρ.

Ἐν τούτοις ὁ Βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀργῶν ἦτο ἤδη ἀποθαμμένος· ὅθεν παραδόντες τὴν νύμφην εἰς τὸν υἱὸν του Καζάν ἀνεχώρησαν διὰ νὰ ἐπιστρέψωσι· καθ' ὁδὸν δὲ παρέμειναν ὀκτὼ μῆνας εἰς τὴν Ταυρίδα πρὸς δυσμὰς τῆς Κασπίας, ὅπου φιλοξενηθέντες παρὰ τοῦ ἡγεμόνος Ἀχατοῦ (Achatu) ἔλαβον ἐν εἰδει διαβατηρίου ἄλλους τρεῖς χρυσοῦς πίνακας φέροντας διάφορα σύμβολα· δυνάμει δὲ τούτων ἐλάμβανον πανταχοῦ καὶ ἵππους καὶ πολυάριθμον συνοδίαν καὶ τὴν λοιπὴν ἀποσκευήν. Ὄψω δὲ ὁδοιποροῦντες κατήτησαν εἰς Τραπεζοῦντα, εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς Εὐβοίαν καὶ τέλος εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου ἐφθασαν τῷ 1295 ἀπὸ Χριστοῦ.

Ἀλλ' ἀπόντες αὐτόθεν 26 ἔτη ὑπ' οὐδενὸς σχεδὸν ἀνεγνωρίσθησαν· καὶ πᾶγμα παράδοξον! οὕτε εἰς τὰς οἰκίας των αὐτὰς ἐγειναν δεκτοί· διότι οὕτε ὁ νεοφανὴς ἱματιμὸς των, οὕτε τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου των καὶ ἡ ὀμίλια, εἴτε ἡ φωνὴ των ἐδύναντο νὰ βεβαιώσωσι τὴν ταυτότητά των εἰς τούς κληρονόμους των. Ὅθεν ἠαγκάσθησαν νὰ προσκαλέσωσιν εἰς συμπόσιον τούς ἐπιζώντας πηλαιούς των φίλους, καὶ ὅτε ἐκάλυψαν τὴν τράπεζαν διὰ σμαράγδων καὶ ἀδαμάντων καὶ ἀνθράκων, τούς ὁποίους ἔφερον κεκρυμμένους μεταξὺ τοῦ ἑσθιπᾶνίου τῆς ἐνδυμασίας των.

Ἐκτοτε ὁ Μάρκος Πόλος ἐζητεῖτο πανταχόθεν δι' ἐρωτήσεων διαφορῶν ἐνοχλούμενος· ἐπειδὴ δὲ διηγούμενος τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν ἀσιατικῶν τόπων μετεχειρίζετο ἀναλόγως πομπώδεις φράσεις παρωνομάσθη κύριος τῶν ἑκατομμυρίων. Συγγραφεὺς δὲ τις Ῥαμούσιος λεγόμενος μαρτυρεῖ ὅτι ἐσώζετο καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐν Βενετία κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου ὁ οἶκος τῶν Πόλων, αὐτὴ τῶν ἑκατομμυρίων ἐπικαλούμενος.

Μετὰ τινὰ ὁμοῦ χρόνον ἐφάνη εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον Γενουησιακὸς στόλος, οἱ δὲ Βενετοὶ ἐκπλεύσαντες κατ' αὐτοῦ μετὰ ἐννεήκοντα τριήρων ἐνίκηθησαν, ὁ Μάρκος δὲ αὐτὸς τραυματισθεὶς κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἠχμαλωτίσθη μετὰ τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέου Δάνδολο καὶ ἀπήχθη εἰς Γένουαν.

Τέσσαρα ἔτη διήρκεσεν ἡ αἰχμαλωσία τοῦ Μάρκου· οἱ δὲ Γενουηῖοι ἤκουον πάντοτε ἐκστατικοὶ τὰ θαυμάσια, ὅσα διηγείτο περὶ τῶν μυστηριωδῶν καὶ ἀγνώστων ἐκείνων τόπων ἐν γένει, ὅσους εἶδε, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πολυτίμων δένδρων, τῶν ὁποίων τὸν φλοιὸν, ἢ τὸν καρπὸν μόνον ἐγνώριζον· προσωθημένος ὁμοῦ νὰ ἀπαντᾷ εἰς τούς τυχόντας ἐπαναλαμβάνων ἀπειράκις τὰ αὐτὰ μετέμψεν ἐκ τῆς Βενετίας τὰς σημειώσεις του καὶ ἐντὸς τῆς φυλακῆς δηγόρευσε τῷ 1298 εἰς Πεισαίον, ἡ Γενουηῖοισιν τινὰ, ὡς λέγεται, τῆς περιηγήσεώς του τὴν ἱστορίαν. Τίς οἶδεν ἂν ὁ Κολόμβος δὲν ἐξήνελησεν ἐκ τῶν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν τοιούτων παραδόσεων τὴν πε-

ποίησίν του καὶ καρτερίαν πρὸς ἐξέλεξιν τῶν διηγημάτων τοῦ Μάρκου Πόλου;

Ὁ Μάρκος Πόλος ἀφῆκε καὶ διαθήκην φέρουσαν χρονολογίαν 1328· στερούμεθα ὁμοῦ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ, ἀλλ' οὕτε τὸ τέλος του γνωρίζομεν· ἢ δὲ διήγησίς του κατασκιάζεται ὑπὸ πολλοῦ σκότους περὶ τε τὰ διόματα καὶ τὰ πράγματα· ἀμφισβητεῖται δὲ παρὰ πολλῶν καὶ εἰς τίνα γλῶσσαν ἐγράφη. Πλήθος μεταφράσεων καὶ ἐπιτομῶν καὶ ἀντιγράφων αὐτῆς ἐξεδόθησαν· ἐπειδὴ ὁμοῦ ἡ δευτέρα αὐτῶν τύποις συνέβη μετὰ 200 ἔτη τῆς πρώτης, πολλαὶ πιθανῶς κακαὶ ἀναγνώσεις καὶ προσθήκαι παρεσέφθησαν καὶ διέφθειραν τὸ κείμενον. Μόνον εἰς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων ὑπάρχουσι τρία μὲν Λατινικὰ χειρόγραφα, δύο δὲ Γαλλικὰ τὸ μὲν τοῦ 11. αἰῶνος, τὸ δὲ ἔτι ἀρχαιότερον περιέχον μάλιστα καὶ 24 κεφάλαια ὑπεράριθμα μὴ εὐρισκόμενα εἰς οὐδεμίαν τῶν ἄλλων ἐκδόσεων, θεωρούμενα ὁμοῦ ὡς γνήσια τοῦ Μάρκου παρὰ τοῦ Στεφάνου Quatremere.

Ἐν καὶ τὸσαύτην ἔδειξαν σπουδὴν οἱ μεταφρασταὶ καὶ ἐκδόται περὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο τοῦ Ἐνετοῦ Οδοστέως, ἀλλ' ὁμοῦ τὰ λεγόμενα ἐνομιζοῦντο παρὰ τῶν πολλῶν ὡς ἀπλοὶ σχεδὸν μῦθοι, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ φίλοι τοῦ Μάρκου ἐδίεσαν περὶ τῆς ἀληθείας των! Ὅθεν πάντες πνέοντα ἤχη τὰ λίσθια τὸν παρεκάλεσαν νὰ μὴ ἀνέχῃται πλέον θλίπων τὸ κοινὸν ἐμπαίζομενον καὶ ἀπατώμενον παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ παλινοῦνται ἀναίρων ὅσα εἶπεν· αὐτὸς ὁμοῦ τούς ἐβεβαίωσεν ὅτι οὕτε τὸ ἡμισυ τῶν θαυμάτων, ὅσα εἶδεν, ἐφθασε νὰ διηγηθῇ.

Ὁ Μάρκος Πόλος ἐπραγματεύετο πάντοτε περὶ τῶν Ταρτάρων· ἀλλ' ἐν ᾧ συνήθως οἱ Εὐρωπαῖοι ἐκλαμβάνουσι τούτους ὡς λαοὺς βερβάρους, αὐτὸς παρέσανε βεβαίως εὐρύχωρον, ἔθνος πολιτισμένον, αὐτὴν πολυτελή, θαυματολόγησιν λειτουργῶν δημοσίων, σύστημα ἐκλογῆς αὐτῶν, στρατιὰν τακτικὴν, μονάρχην δὲ πορθητὴν ἐνταυτῷ καὶ εὐπειθῆ εἰς τούς νόμους τῶν χειρωθέντων, ποτὲ μὲν ἀρχηγὸν φοινικῶν ταγμάτων, ποτὲ δὲ πρόεδρον τῶν δώδεκα σοφῶν καὶ ἐν γένει ὡς δι' πρόσωπόν τινα Ἰανόν, ἐνθεν μὲν ζηλωτὴν καὶ προστάτην τῶν λόγων καὶ τῶν τεχνῶν τῆς εἰρήνης, ἔθεν δὲ φίλον τοῦ πολέμου καὶ τῶν μαχῶν· ἔπειτα δὲ διέγραψε πόλεις, τῶν ὁποίων ἡ ἐλαχίστη ἦτο πολυπληθὴς ὅσον ἡ μεγίστη τῶν μητροπόλεων τῆς Εὐρώπης· δημόσια δὲ ἔργα διάφορα υπερβαίνοντα καὶ τὰ τῶν Αἰγυπτίων αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων. Ἡ αὐτὴ δὲ ἀμφιβολία προσέκυψε καὶ ὡς πρὸς τούς θησαυροὺς τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ, ἐξέπληττον δὲ ὁμοίως καὶ αἱ ἀπέραντοι ἀποστάσεις τῶν δρόμων καὶ τὰ ἐξαισία φυτὰ, τὰ ὁποῖα ἐκαλλώπιζον τὰς μαγικὰς ἐκείνας χώρας, καθὼς καὶ τὰ ποικιλόπτερα πτηνὰ τοῦ ἀέρος των.

Μετὰ ταῦτα ὁμοῦ ἀνεφάνησαν κατ' ὀλίγον ὑπὸ τὸν διαφανῆ πέπλον τοῦτον ἡ Κίνα καὶ ἡ Ἰαπωνία. Ἀραβες καὶ Ἰουδαῖοι ἐξεθεάων ὡσαύτως τὰ πλεονεκτήματα τῶν ἀποκέντρων τούτων τοῦ παλαιοῦ κόσμου μοναρχιῶν, ἕως οὗ ἐφθασαν νὰ καταχωρισθῶσι καὶ εἰς γεωγραφικὸν χάρτην ὑπὸ τοῦ Fra Mauro τῷ 1457 καὶ 1459 σχεδιασθέντα ὑπὲρ τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ de Murano πλησίον τῆς Βενετίας,

διετηρούμενον δὲ μέχρι τοῦδε εἰ, τὴν βιβλιοθήκην τῆς πόλεως ταύτης.

Ἐπὶ τοῦ Κολόμβου, δηλ. περὶ τὸ 1484 ἡμερολογίου τούτου μὲν τὰ τεράτια τῆς διηγήσεως τοῦ Μάρκου Πόλου· ἀλλ' οὐδὲς πλέον ἐδίσταζε ὅτι κατὰ τὸ σύνολον αὕτη ἦτο ἀληθής, ἐζητεῖτο δὲ μάλιστα καὶ χάριν τοῦ χριστιανισμοῦ αὐτοῦ νὰ ἐξελεγχθῆ, διαφωνία δὲ μόνον ὑπῆρχεν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ δρόμου. Καὶ ὁ μὲν τοῦ Μωαμέτ, τὸ δὲ θλιβερώτατον πάντων ἡ Κωνσταντινούπολις ἐδούλευεν ἤδη εἰς αὐτοῦς, μάθημα ὀδυνηρὸν ταπεινώσεως, ἢ μᾶλλον οἰωνὸς ἀπαίσιος· εἰς τὴν πρωτότοκον αὐτῆς ἀδελφὴν τὴν ἀγέρωχον Ῥώμην. Τὸν δὲ διὰ θαλάσσης δρόμον ἦτο προωρισμένον νὰ ἀνεύρωσι πρῶτοι οἱ Πορτογάλλοι Γκάμα, Μαγελά, καὶ Περὲζ διὰ νὰ ἀναζητήσωσι τὰ παράλια ἐκεῖ, ὅθεν ἀφωρμήθησαν τὰ δεκατέσσαρα πλοῖα τοῦ Μάρκου Πόλου.

Τελεσθησάντων δὲ τῆς πρώτης ταύτης ἀποπέρας, ὁ μαχητὴς ἐφάνη ἀποκρώντως ἰσχυρὸς, ὥστε νὰ ἐλύκησεν ἐπειτα ἀλληλοδιδόχως καὶ πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν τοιμηρὸς θαλασσοπόρος, τοὺς ὁποίους ἠκολούθησαν ἀμέσως κατόπιν καὶ οἱ ἱεραπόστολοι.

Ἡ διήγησις τοῦ Μάρκου Πόλου λέγει ὁ Abel Remusat θεωρηθεῖσα κατ' ἀρχάς ὡς μυθιστορία ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων σπουδαιότερη διὰ τε τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ποικίλιν τῶν συμβεβηκότων (Nouveaux Mélanges asiatiques Tom. I. 1829) ὥστε κατὰ τοῦτο φαίνεται ὡς ὁμοιοπαθὴς ὁ Ἐπειὸς τοῦ ἡμετέρου Ἡροδότου. (1) Ὁ Μάρκος διαστρέφει ἴσως· πολλάκις τῶν τόπων τὰ ὀνόματα ὡς μὴ δεινὸς ἀναμφόβως εἰς τὴν Σηρικὴν, εἴτε Κινεζικὴν γλῶσσαν, ὅσα ἦτο εἰς τὴν Ταρταρικὴν τοῦτο τοῦλάχιστον φρονεῖ ὁ Πορτογάλλος Ἰησοῦτης Γαβιήλ Magahaeens (Nouvelle relative de la Chine ἀλλ' ὁ σχολικιστὴς τοῦ Μάρκου Ἄγγλος Mariden διακρίψας ἐπὶ πολλὸν χρόνον εἰς Σουμάτρην ἀναγνωρίζει τὴν ἀλήθειαν τῶν περιγραφῶν τοῦ ἐπειτα κατὰ τὴν Ῥίμουζατ τὰ ὀνόματα αὐτὰ παρήλλαξεν πολὺ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μάρκου ἀντικατασταθέντα παρ' ἄλλων, εἰς δὲ τὴν Ταρταρίαν οὐ μόνον αὐτὰ ἐξέλιπον, ἀλλὰ καὶ πόλεις πολλὰ ὀλοτελῶς κατηραρίσθησαν.

Ἐν πρώτοις ἡ μικρὰ Ἀρμενία, ὅπου εἰσάγει ἡμᾶς ὁ περιηγητὴς, ὑποκείται νῦν εἰς τοὺς Ταρτάρους· αὐτόθεν διέρχονται τὰ ἐμπορεύματα τῆς Ἀσίας. Ἐχει δὲ παραλίον πόλιν τὴν Ἀντιόχειαν, Lagas τόπον ἐμπερικώτατον, αὐτόθι προσηθεύονται οἱ ἔμποροι τῆς Γενούρας καὶ Βενετίας· ἐπειτα μετὰ ταῦτα ἡ Ἰρκανία τουρκουμανία· αὐτόθι δὲ εὐρίσκονται τρία εἶδη ἀνθρώπων, οἱ κισσῶται τοῦ Μωαμέτ, κατοικοῦντες τὰ ὄρη καὶ τὰς ἐρήμους καὶ τὰς βοσκησίμους πεδιάδας, οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Γραικοὶ ζῶντες εἰς τὰς

(1) Πόσα τῶν τῶν Ἡροδότου ἐθεωρήθησαν ἄλλοτε ὡς ψεύδη, ἢ προλήψεις, τὰ ὁποῖα ὁμως νῦν τεραὶ πληροφωρίαι ἐξήλεγχθησαν ὡς ἀληθῆ.

πόλεις ὡς ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐργαζόμενοι δὲ τάπητας καὶ ὑράσματα μεταξὺ Ῥοδόχροα ὑστερον διερχόμεθα τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν ὅπου στρατοπεδεύουσιν ὁμοίως Τάταροι ἐν μέσῳ τῶν ἐπιτηθειοτάτων ὑφαντουργῶν τῆς μεταξὺ αὐτοῦ μαλλία.

Πρὸς βορρᾶν δὲ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας εὐρίσκουμεν τὴν (Ἀλβανικὴν Κολχίδα) Γεωργίαν ὑποκειμένην ὁμοίως εἰς τοὺς Ταρτάρους ὅπου κατασκευάζονται τὰ λεπτοῦρέστατα χρυσᾶ σάγα καὶ σηρικὰ ἐσθῆτες, ἡ χώρα ὑπάρχει θουνώδης, ἔχει δὲ αὐλώνας πολλοὺς· καὶ φρούρα συχνὰ διμεινάντα ἀπόρθητα καὶ ἐπὶ τῆς κατακτῆσεως. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ χριστιανῶν τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος.

Πρὸς νότον καὶ ἀνατολὰς τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐκτείνεται τὸ βασίλειον Μοσουλ, (Μόσουλὸν ἢ Νινεβῆ) τοῦ ὁποῦ μέρους μὲν πρεσβεύει τὰ τοῦ Μωαμέτ, μέρος δὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἄλλοι Νεστοριανοὶ καὶ Ἰακωβίται· ὑραίνουσι δὲ καὶ οὗτοι χρυσᾶ σάγα καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα· αὐτόθεν προέρχονται οἱ πλούσιοι ἔμποροι λεγόμενοι μιζουλὶν (1) οἱ μεταφέροντες καμπληθῶς τὰ ἀρώματα. Τὰ ὄρη κατοικοῦνται ἀπὸ χριστιανῶν καὶ Σαρακηνῶν.

Ἀκολουθοῦντες τὸ ρεῦμα τοῦ Τίγρητος (ἢ Τίγριδος) ποταμοῦ ἐρχόμεθα εἰς τὴν πόλιν (Σελευκαίαν) Βαγδάτ, ὅπου ἐδρεύει ὁ καλύψης τῶν Σαρακηνῶν, καθὼς ὁ πάπας ὁ ἀρχηγὸς τῶν δυτικῶν χριστιανῶν εἰς τὴν Ῥώμην. Διὰ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις τὴν διασχίζει δύναται εἰς νὰ καταβῆ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης, τοῦτον τὸν δρόμον ἀκολουθοῦσιν οἱ ἔμποροι διαρκοῦντα δεκαοκτὼ ἡμέρας.

Ἐνταῦθα ὁ περιηγητὴς διηγείται ἐν παρόδῳ τὴν ἄλωσιν τῆς Σελευκαίας ὑπὸ τῶν Ταρτάρων, τοὺς αὐτόθι εὐρεθέντας θησαυροὺς, καὶ τὸν θάνατον τοῦ Καλύψης καταδικασθέντος εἰς ἀποκαρτερῆσιν· ἐπειτα μεταβαίνει εἰς τὴν Ταυρίδα, πόλιν μεγάλην τοῦ νομοῦ (Ἰρκανίμη) Ἰρκαν περιέχοντος πολλὰς ἄλλας πόλεις περικυκλωμένας ὑπὸ τερπνοτάτων καὶ πολυκάρπων κήπων καὶ χλοερῶν πεδίων· ἐπιφοιτῶσι δὲ αὐτόθι πολλοὶ χριστιανοὶ ἔμποροι ἀγοράζοντες καὶ ἄλλα ἐμπορεύματα προσέτι δὲ καὶ τιμαλθεῖς λίθους· εὐρίσκονται δὲ Ἀρμένιοι, Νεστοριανοὶ, Ἰακωβίται, Γεωργιανοὶ καὶ Πέρσαι παμπληθεῖς καὶ ὑφαντουργεῖα χρυσῶν καὶ μεταξωτῶν ἐσθῆτων.

Ἡ δὲ Περσία πόσῳ τὸ πάλαι πολυθρόλλητος κατερημώθη ὑπὸ τῶν Ταρτάρων· αὐτόθι κεῖται ἡ πόλις Σάβρα, ὅθεν ἀνεχώρησαν οἱ τρεῖς μάγοι πρὸς προσκύνησιν τοῦ νεοστὶ τεχθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διαιρεῖται δὲ ἡ Περσία εἰς νομοὺς ὁκτώ 1) τὴν Περσίδα (Φάρη) 2) Σουσιανὴν (Χουσιστάν). 3) Καρμανίαν (Κερμάν). 4) Γεδρωσίαν (Μακεράν). 5) Ἀραχωσίαν (Κανδαχάρ) 6) Δραγγιανὴν (Σιγιστάν). 7) Ἀριάν (Χορασέν). 8) Παρθιανὴν (Ερὰτκ). φέρει ἵππους ἀλίμους καθὼς καὶ ὄνους σίτρον, ὄρυζον, βαμβάκιον, εἶνον καὶ καρπεύς, ἐμπορεῖται δὲ πολὺ μετὰ τῆς Ἰνδίας.

(1) Ἰσως καὶ τὸ λεγόμενον ὑφλομα μουσελίνα.

Ἐκ τῆς πόλεως Γιασδι ἀναχωρῶν ὁ ὁδοιπόρος διαβαίνει δάση καὶ πεδιάδας, μετὰ δὲ ἐπτά ἡμέρας ἐρχεται εἰς τὸ Περσικὸν βασίλειον Κρέμαν, ὅπου ἐξορύττονται ἐκ τῶν βράχων καὶ τῶν ὄρειων πολύτιμοι λίθοι λεγόμενοι καλαίτες (1) εὐρίσκεται δὲ καὶ πολὺς χαλκός. Οἱ κάτοικοι κατασκευάζουσι τεχνικώτατα λέπαθρα, προσέτι δὲ ἐρίππια καὶ ξίφη καὶ φαρέστρας· αἱ γυναῖκες ἐπιτηθεύονται κομψότατα ποικίλα ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων περιστάνοντα ἄνθη καὶ ζῶα καὶ πτηνὰ καὶ εἰκόνας ἄλλας διαφόρους. Εἰς τὰ ὄρη τῆς χώρας ταύτης πέτονται καὶ οἱ θηρευτικώτατοι ἱέρακες.

Εἰς ἐπτά ἡμερῶν δρόμον πέραν τοῦ Κρέμαν ἀπαντῶνται φρούρια καὶ πόλεις καὶ ἀγροικίαι· πλήθει δὲ ὁ τόπος πολλαχοῦ θήρας καὶ περδικῶν· ἐπειτα ἀπαντᾶται ὄρος, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀνάβασις καὶ καταβασίς διαρκεῖ τρεῖς ἡμέρας, ἦταν δὲ ἄλλοτε ἐπ' αὐτοῦ κατοικίαι ἀνθρώπων, ἀλλὰ σήμερον βόσκουσι μόνον κτήνη.

Ἐρχεται κατόπιν εὐρυχωροτάτη πεδιάς, εἰς τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτης φαίνεται πόλις Couradi ἐνδοξος μὲν τὸ πάλαι καὶ ἀξιοθέατος, καταστραφεῖσα ὁμως ἄλλη λοδιαδόχως ὑστερον ὑπὸ τῶν Ταρτάρων. Τὰ πρὸ ὄντα τῆς ἐπαρχίας ταύτης (Reobarle) ὑπάρχουσι φοίνικες, παραδείσια μῆλα, καὶ πιστάκια, ὁ δὲ ὁδοιπόρος ἀπαντᾷ συχνάκις ἀτταγήνας (λιθαδοπέδικας) μαλένας καὶ λευκοὺς βόας ἐλικόκερας καὶ μικρόποδας φέροντας μεταξὺ τῶν νώτων ὕβιν δύο παλαμῶν τὸ μήκος, κλίνοντας δὲ, καθὼς αἱ κάμηλοι, διὰ νὰ δεχθῶσι τὸ βάρος· εὐρίσκονται δὲ καὶ πρόβατα, τῶν ὁποῦν ἡ οὐρὰ ἔχει τόσον πλάτος καὶ ὄγκος, ὥστε ζυγίζει ὡς τριακόσια λίτρας. Αἱ πόλεις ἔχουσι τείχη διὰ νὰ ἀποσοβῶσι τοὺς ληστὰς ἐξανδραποδίζοντας τοὺς ἀνθρώπους. Κατάγονται δὲ αὐτοὶ ἀπὸ μητρὸς μὲν Ἰνδῆς, πατρός δὲ Ταρτάρου, διὰ δὲ τῶν ἐπωρῶν καὶ τῆς διὰ βολικῆς μαγείας τῶν μεταβάλλουσι τὴν ἡμέραν εἰς νύκτα διὰ νὰ λαφυραγωγῶσιν ἀνετώτερον! Παρ' αὐτῶν αἰγματοπιθῆσαι καὶ ὁ Μάρκος διεσώθη κατ' εὐτυχίαν ἐν ᾧ τινὲς ἐκ τῶν τῆς συνοδίας του ἐπωλήθησαν, ἡ καὶ ἐφρονεῦθησαν.

Μετὰ δὲ πέντε ἄλλων ἡμερῶν δρόμον ἀπαντᾶται ἄλλος κατήφορος πλήρης ληστῶν· κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἐκτείνεται εἰς δύο ἡμερῶν δρόμον πεδιάς λεγομένη Φορμόζ, ὅπου ἐκτὸς τῶν ἀτταγῆων νέμονται ψιττακοὶ καὶ ἄλλα πτηνὰ τῶν ἡμετέρων διάφορα· ὑστερον δὲ φαίνεται ὁ Ὄκεανός, εἰς δὲ τὰς ἀκτὰς αὐτοῦ πόλις λεγομένη Κόρμος (Ormus Καρμανία). Ἐκεῖ προσορμίζονται οἱ ἔμποροι τῆς Ἰνδίας φέροντες ἀρώματα καὶ λίθους τιμαλθεῖς καὶ μαργαρίτας καὶ ὑφάσματα καὶ ἐλεφαντίνους ὀδόντας καὶ πλῆθος ἀγωγίμων ἄλλων παντοδαπῶν. Ἡ γῆ ὑπάρχει νοσώδης αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀνθρώπος θερμώτατος· ἀν δὲ ξένος ἔμπορος ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς σφετερίζεται τὴν περιουσίαν του. Γίνεται δὲ καὶ οἶνος ἐκ φοινίκων ἀρίστης ποιότητος· τὰ ἀκάτια τῶν ὡς μὴ γομφούμενα δὲ ἦλιν, ἀλλὰ συρράπτομενα

(1) Κυανοπράσινοι λίθοι λεγόμενοι τουρκισι περουζές.

διὰ κλωστῆς ἱμαντώδους τοῦ φλοιοῦ Ἰνδικῶν τινῶν δένδρων κινδυνεύουσι ευχάκις καὶ συντρίβονται. Οἱ κάτοικοι ἔχουσι χρῶμα μελανόν, δοξάζουσι δὲ τὰ τοῦ Μωαμέτ, καὶ σπείρουσι μὲν κατὰ Νοέμβριον, θερίζουσι δὲ κατὰ Μάρτιον. Οὐδὲν χόρτον φύεται ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκτὸς τῶν φοινίκων διαρκοῦντων μέχρι Μαΐου. Πνέει δὲ ἐνίοτε ἄνεμος τοσοῦτον καυματηρὸς ἐκ τῶν πύριξ ἀμμωδῶν ἐρήμων, ὥστε οἱ ἀνθρώποι κινδυνεύουσιν ὑπὸ πνίγους.

Πέραν τοῦ Κρέμαν εἰς ἐπτά ἡμερῶν διάστημα ὑπάρχει ἑλλειψις παντελῆς ποτίμου ὕδατος· διότι τὸ εὐρισκόμενον χλοῶδες πιχρίζει καὶ κινεῖ τὴν κοιλίαν ὡς καθαρσίον· ἐπειτα ἐπιταί ἐρημος, ὅπου μόνον ὄνοι ἐκ πάντων τῶν ἄλλων πτηνῶν ἀπαντῶνται. Μετὰ ταῦτα ἐρχεται ὁ ὁδοιπόρος εἰς τὴν πόλιν Cobinan, ὅπου κατασκευάζονται κατοπτρα ἐκ χάλυθος λαμπρότατα καὶ μεγάλα, ἡ ὀφθαλμικὴ πομφόλυξ, καὶ ἡ πλακίτις σπόδος (τὸ σπόδιον) οἱ δὲ κάτοικοι ἀκολουθοῦσι τὰ τοῦ Μωαμέτ.

Ἐπιταί δὲ πάλιν καὶ ἄλλη ἐρημος πέραν τῆς πόλεως Cobinan διαρκοῦσα εἰς ὁκτὼ ἡμερῶν ὁδόν, ἐπειτα ἐμβαίνομεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Tonocain, μεθόριον τῆς Περσίας πρὸς βορρᾶν, περιέχουσαν πόλεις καὶ φρούρια· γυναῖκες εὐμορφοὶ θερησκεία τοῦ Μωαμέτ.

Ἐκείθεν δὲ ἐρχόμεθα εἰς εὐθαλεῖς πεδιάδας καὶ κοιλάδας καὶ λόφους, ὅπου πλήθουσιν αἱ νομαὶ καὶ τὰ βοσκήματα καὶ παντοδαπὸν καρποῖ. — Κάτοικοι Μωαμετανοί. — Ἐπέκεινα τῶν τόπων τούτων εὐρίσκεται πόλις κατὰ πάντα εὐθηνόουσα Σαπούργαν (Πασαργάδα)· τούνομα, ὅπου εὐρίσκονται ἄφθονα τὰ εὐχολότατα καὶ μελιτεσσιὰτα πεπόνια τοῦ κόσμου, τὰ ὁποῖα κοπιόμενα εἰς τεμάχια ζηραίνονται εἰς τὸν ἥλιον, πλήθει δὲ ὁμοίως ἡ χώρα καὶ θήρας καὶ πτηνῶν ποικίλων.

Τέλος ὁδεύοντες ἐτι ὀλίγον βλέπομεν ἄλλην πόλιν Βάχτρα, ἡ Ζαριάσπα, μεταξύ Β.υχαρίας καὶ Καβούλ, πάλαι μὲν ποτε μεγάλην καὶ περιφανῆ, ἀλλὰ παθοῦσαν καὶ ἐπηρεασθεῖσαν πολλαχῶς ὑπὸ τῶν Ταρτάρων. Ἐνταῦθα δὲ τελευτᾷ καὶ ἡ Περσία πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς ἄρκτον.

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ ἡ χώρα λεγομένη Dogana Ἐντὸς τῶν ὄρειων τῆς Μογγολίας καὶ Κίρας. εἰς πολλῶν ἡμερῶν δρόμον δὲν ἀπαντᾶται κατοικία, ἐπειδὴ οἱ ἀνθρώποι ἀπὸ τοῦ φόβου τῶν ληστῶν καταφεύγουσι καὶ κρύπτονται εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰ φρούρια· ἡ γῆ τρέφει ἄφθονα βοσκήματα καὶ ἀγρίμια· πρὸς νότον δὲ εὐρίσκονται ὄρη, ὅπου ἐξορύττεται λευκώτατον ἄλας τοσοῦτον ἀφθόνως, ὥστε ἀρκεῖ εἰς χρῆσιν ὄλου τοῦ κόσμου μέχρι συντελείας αἰώνων.

Ἐπειτα μετὰ τριῶν ἡμερῶν δρόμον μετὰ ἀνατολῆς καὶ ἄρκτου εὐρίσκομεν ἄλλην εὐφορωτάτην ἐπαρχίαν (Σογδιανήν) τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐξέχουσιν εἰς τὸ κυνήγιον φέρουσι δὲ ἀντί πῆλου εἰς τὴν κεφαλὴν περιτυλιγμένον μακρὸν σχοινίον ἐκ δέκα παλαιστῶν (στρόφιον).

Εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν Scasen λεγομένην, ἀπέχουσαν δὲ τριῶν ἡμερῶν δρόμον οἱ ἀνθρώποι κατοικοῦσιν ἐντὸς χηραμῶν, εἴτε φωλεῶν, τοὺς ὁποίους ὑποσκάπτουσιν εἰς τὴν γῆν. Εἰς δὲ τὴν γείτονα αὐτῆς Balasian

γεννῶνται πολύτιμοι λίθοι και λαμπρότατοι κύανοι, είτε γαλάζιον χρῶμα ἔχοντες ὡς φλέβες εἰς τὰς πέτρας τῶν θράγων· μεταλλεύεται δὲ και ἀργυρος ἀθρόνος· ἀλλὰ και οἱ ἵπποι τοῦ τόπου τούτου διαθρυλλοῦνται ὡς ταχύτατοι και ἀπετάλωτοι· ἀπασα δὲ ἡ χώρα ὑπάρχει ὄχυρα και δύσβατος.

Εἰς ἐπτὰ δὲ ἡμερῶν δρόμον ἐπέκεινα ζῶσι λαοὶ εἰδωλολάτραι και ἐκδοτοὶ εἰς τὰς μαγείας· οἱ ἄνθρωποι φέρουσι κρίκους ἐκ χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου και μαργαρώδεις ὡς ἐνώτια· τρέφονται δὲ διὰ κρεῶν και ὀρύζης (ὡς οἱ Κινέζοι).

Ἡ δὲ ἐπαρχία Κεσμούς (ἰτ. Κασιμίρ, Χωρατμία) κατοικεῖται και αὐτὴ ἀπὸ εἰδωλολάτρων και μάγους δυναμένους νὰ μεταβάλωσι τοὺς καιροὺς και τὴν ἡμέραν εἰς νύκτα· εὐρίσκονται δὲ ἐξ αὐτῶν πολλοὶ ἐρημίται ὡς ἀσκηταί.

Ἡ ἐπαρχία Βουαίρ ἔχει τριῶν ἡμερῶν δρόμου περίμετρον, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Μαωμετανῶν· πρὸς τὰ βορειανατολικά αὐτῆς ὑπάρχουσι ὑψηλότατα ὄρη· μεταξὺ δὲ δύο ὄρων ἐκτείνεται μεγάλη και λιπαρωτάτη κοιλάς, ὡστε ἐντὸς 10 ἡμερῶν τὸ ἰσχυρότατον ζῶν γίνεται παχύτατον· τὰ δὲ αὐτῶν πρόβατα φέρουσι τὰ κέρατα πλατέα ὡς 6 παλάμας· ὅθεν οἱ βοσκοὶ κατασκευάζουσι ἐξ αὐτῶν πινακία, εἴτε πατέλλια (πιπέλλια). Περαιτέρω δὲ εὐρίσκεται δώδεκα ἡμερῶν δρόμου ὕψωμα, ὅπου τὸ ψῦχος γίνεται δριμύτατον, ὡστε οὐτε τὸ πῦρ ἔχει αὐτῶν τὸ σῆμα λαμπρὸν χρῶμα, οὐτε τὰ ἐδάδια βράζονται ὡς ἄλλοῦ. (1)

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Βελὸρ οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦσιν ὑψηλὰ ὄρη, ὑπάρχουσι δὲ εἰδωλολάτραι και ἄγριοι ζῶντες ἀπὸ κυνηγίας και περιβεβλημένοι δέρματα ζῶων.

Ἐκ τῶν ὄρων τούτων μεταβαίνομεν εἰς τὴν Ὑρκανίαν (Τουρκεστάν) ἢ μεγάλην Τουρκίαν διὰ τοῦ βασιλείου τοῦ Κατκάρ, ὅπου ὑπάρχουσι πολλαὶ πόλεις, πρωτεύουσα δὲ αὐτῶν ἢ Κατκάρ κατοικεῖται ὑπὸ Μαωμετανῶν ἐμπόρων, ἐν μέρει δὲ και χριστιανῶν Νεστοριανῶν.

Ἐκ τῆς Cascar ὁ περιηγητὴς μεταβαίνει εἰς τὴν Μαράκκανδαν τῆς Σογδιανῆς, εἴτε Μπουχαρίας, πόλεως εὐρυχωροτάτης, κατοικουμένης ὑπὸ χριστιανῶν Νεστοριανῶν και Σαρακηνῶν. Ἐπειτα ἔπειτα ἢ ἐπαρχία Charcam ἔχουσα ἔκτασιν πέντε ἡμερῶν δρόμου, κατοικοὺς δὲ Μαωμετανούς και τινὰς χριστιανούς Νεστοριανούς· κατόπιν δὲ αὐτῆς ἢ ἐπαρχία Cotan μήκους ὀκτώ ἡμερῶν, ἀνήκουσα εἰς τὸν μέγαν Χάν και κατοικουμένη ὑπὸ Μαωμετανῶν. Ἡ ἐπαρχία Ρέιν μακρὰ πέντε ἡμερῶν δρόμου. Αὐτοῦ· ῥεῖ πταμῶς, ὅπου εὐρίσκονται λίθοι Ἰάσπεως και χαλκιδονίου· ἐγχώριοι Μαωμετανοί. Ἄλλη ἐπαρχία ἢ Clarcian ἔχουσα ποταμοὺς σύροντας Ἰασπιν και χαλκιδόνιον λίθον· Ἄπαντες οὗτοι οἱ τόποι ὑπάρχουσι

ἀμμώδεις, οἱ κάτοικοι πολεμοῦμενοι ἀποχωροῦσιν εἰς τὰς ἐρήμους, ὅπου μόνον εὐρίσκονται ἐπίτιμα ὕδατα εἰς αὐτοὺς γνωστά.

Ἀπ' οὗ διέληθ' ὁ διαβάτης πέντε ἡμερῶν δρόμου ἀμμώδη χώραν καταπὰ εἰς πόλιν κειμένην κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς μεγάλης ἐρήμου διαρκούσης τριάκοντα ἡμέρας· ἐπισημαίνεται δὲ αὐτῶν ἐπὶ ἑνα μῆνα· εἰς τὸ τέλος αὐτῆς ἔπειτα φαίνεται ἢ πόλις Sacion, ὑποτελής εἰς τὸν μέγαν Χάν κατοικουμένη ὑπὸ εἰδωλολατρῶν, Σαρακηνῶν και Νεστοριανῶν χριστιανῶν.

Ἡ ἐπαρχία λέγεται Ταγγούτ (Βορ. Αν.) Μετ' αὐτὴν ἔπειτα (Β. Δ.) ἀκολουθεῖ ἄλλη ἢ Καμουλ μεταξὺ δύο ἐρημῶν κειμένη, τῆς μεγάλης και μικρᾶς (ὀκτὼ ἡμερῶν)· οἱ ἄνθρωποι λατρεύουσι τὰ εἰδῶλα, ὑπάρχουσι παιδρὸι και ἐκδοτοὶ εἰς τὴν μουσικὴν, ὅθεν ἄδουσι, ψάλλουσιν ὄργανοι, και κατὰ διάφορους ἄλλους τρόπους εὐθυμοῦσι, διαπρέπουσι δὲ περισσότερο και κατὰ τὴν φιλοξενίαν.

Ἀριθμῶν δὲ τὰς παρὰ τὴν ἐρημον ἐπαρχίας ὁ Μάρκος Πόλος φέρει τὸν ἀναγκώστην ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Β. Β. Δ. εἰς τὸν νομὸν Γκινχιντάλας (ghinchintalas)· ἔχει δὲ γέγεθος αὕτη δεκαεὶ ἡμερῶν δρόμου ὑπέκουσα εἰς τὸν μέγαν Χάν και κατοικουμένη ὑπὸ Μαωμετανῶν, εἰδωλολατρῶν και χριστιανῶν Νεστοριανῶν. Κατὰ τὰ μεθόρια δὲ αὐτῆς πρὸς Βορρᾶν κεῖται ὄρος πλῆθον χάλυβος και ἀμιάντου (σαλαμάνδρας κατὰ τὸν περιηγητὴν) ἐπέκεινα δὲ εἰς δέκα ἡμερῶν δρόμον πρὸς Αν. και Β. Αν. ὁ τόπος ὑπάρχει ἀκατοίκητος. Μετὰ δὲ ἡμέρας δέκα εἰσερχόμεθα εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν τὴν Suetuir πλήρη πόλεων και προυρίων· Ἄπασα ἡ χώρα αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν μέγαν Χάν· εὐρίσκεται δὲ κατὰ πάντα τὰ ὄρη τὸ ῥεῖον (ἢ ῥαβάρβαρον) ἀθρόνωτατον, ἐκείθεν δὲ οἱ ἔμποροι τὸ μεταφέρουσι παντοῦ.

Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ταγγούτ Campicion, μεγάλη και περιφανής, κατοικεῖται ὑπὸ Μαωμετανῶν, ἐν μέρει δὲ και χριστιανῶν ἐχόντων τρεῖς μεγάλας και λαμπρὰς ἐκκλησίας· ὑπάρχουσι ὅμως και πολλοὶ εἰδωλολάτραι, τῶν ὁποίων τινὰ εἰδῶλα ἐκ πηλοῦ, λίθου, ἢ ξύλου ἔχουσι δέκα βημάτων μέγεθος, καλύπτονται δὲ ὑπὸ χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου. Οἱ ἱερεῖς τῶν εἰδῶλων τούτων διαφέρουσι κατὰ τὴν κοσμιότητα και ἐπιείκειαν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πολλοὶ πλούσιοι νυμφεύονται μέχρι τριάκοντα γυναικῶν, οἱ δὲ ἄνδρες προσφέρουσι εἰς τὰς συζύγους τῶν ὡς ἀντίφερα κτήνη και ἀνδράποδα και χρήματα προσέεικα κατὰ τὴν δυνάμιν του ἑκάστος. Πολλὰ ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀμαρτημάτων αὐτοὶ θεωροῦσιν εἰς νομίμους και συνήθεις πράξεις.

Αὐτόθι, εἰς τὴν πόλιν δηλ. Campicion, ὁ Μάρκος Πόλος νοστήσας διέμεινεν ἑν ἔτος.

Πέραν δὲ τῆς πόλεως ταύτης δώδεκα ἡμερῶν ὁδὸν εὐρίσκεται ἄλλη λεγομένη Ἐζίνα εἰς τὰ ἄκρα τῆς ἐρήμου, ἀνήκει δὲ εἰς τὸν νομὸν τοῦ Ταγγούτ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἰδωλολάτραι ζῶσιν ἐκ τῶν καρπῶν και τῶν ζῶων· αὐτόθι δὲ ὀδοιπόρος λαμβάνει ἐφόδια ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας· διότι ἢ ἀκολουθοῦσα ἐρημος ὑπάρχει λίαν ἐκτεταμένη και οὐτε κατοικίαν ἔχει, οὐτε ξενοδοχεῖα, μόνον δὲ ἐν καιρῷ τοῦ θέρους εὐρίσκονται

(1) Τοῦτο παρετήρησεν ὁ Χουμβόλδτ εἰς τὴν κορυφὴν τῶν Ἄνδεων. ὑπερυψήλων ὄρων τῆς Ἀμερικῆς.

ἄνθρωποι εἰς τὰς κοιλάδας και τὰ ὄρη. Βόσκουσι δὲ εἰδωλολατρῶν (δηλ. τῶν Κινέζων) οἱ δὲ πρὸς ἀνατολὰς μιμοῦνται ἤδη τοὺς Σαρακηνούς.

Ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τὴν μεγάλην πόλιν Καρακοράν· ἔχουσι τριῶν μιλίων περίμετρον, πρῶτον σταθμὸν τῶν Ταρτάρων ἐξερχομένων ἐκ τῆς πατρίδος τῶν και ὁρμώντων κατὰ τῶν ἡμετέρων τόπων, στρατόπεδον γενικόν, ὅπου συνήρχοντο τὰ στήθη τοῦ Τσὴν-γκιτχάν, τοῦ ὁποῖου ὁ Μάρκος Πόλος ἀναφέρει τὰς ἀλληλοδιαδόχους ἐπὶ 6 ἔτη κατακτήσεις.

Οἱ Τάρταροι διατρίβουσι κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα εἰς θερμούς, πεδινούς και νομαδικούς τόπους, ὅπου εὐρίσκουσι και τὰ κτήνη τῶν ἀθρόνων τροφήν, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰ ὄρη και τὰς κοιλάδας· κατεσκευάζουσι τὰς οἰκίας τῶν ἐκ ξύλων τὸ σχῆμα στρογγύλας και ποριφορήτους (ὡς φερέοικοι) ὁσάκις δὲ σπρίζουσιν αὐτάς, ἀνοίγουσι πάντοτε πρὸς νότον τὰς θύρας. Αἱ ἀμαξίαι τῶν σκεπάζονται ὑπὸ μέλανος πηλῆματος, ὡστε οὐδέποτε τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς διαχωρεῖ εἰς τὰ ἔσω τοῦ ὀχήματος· ἔλκουσι δὲ αὐτὰς κάμηλοι, ἢ βόες, και ἐπ' αὐτῶν κἀθίονται αἱ γυναῖκες και τὰ τέκνα τῶν (ἀμαξόβιοι). Οἱ ἄνδρες καταγίνονται μόνον εἰς τὸ κυνήγιον, αἱ δὲ γυναῖκες ἀγαθαὶ και φιλανδροὶ ἀνασχολοῦνται εἰς πάντα τὰ οἰκειακά ἔργα· ἕκαστος δὲ αὐτῶν δύναται νὰ λάβῃ πολλὰς γυναῖκας.

Ἐχουσι ἰδίαν θεοσκείαν ὀνομάζουσι τὸν Θεὸν Nacygay· αὐτὸς περσεβύεται ὡς θεὸς τῆς γῆς, αὐτὸς φρουρεῖ τὰ τέκνα, τὰ κτήνη και τὰ ληϊάτων· ὅθεν πάντες τὸν λατρεύουσι μετ' ἄκρας εὐλαθείας, και ἔχουσι τὰ ἀγαθὰ του εἰς τὰ οἰκίας τῶν, κατεσκευασμένον ἐκ πηλῆματος· ἀποδίδουσι δὲ εἰς αὐτὸν και γυναῖκα και παιδί· και ἢ μὲν γυνὴ κεῖται ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ παιδία εἰς τὰ ἔμπροσθεν· ὅταν παρακίθωνται εἰς τράπεζαν, ἀλείφουσι τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ τῆς συζύγου και τῶν τέκνων του διὰ λιπαροῦ κρέατος, ἔπειτα χύνουσιν εἰς τὰ ἔξω ζωμὸν, λέγοντες ὅτι ὁ Θεὸς και ἢ οἰκογένειά του ἔλαβον τὸ μέρος τῶν, και τότε ἀρχίζουσι τὸ ἵππειον γάλα (ἵππακην)· Οἱ πλούσιοι ἐνδύονται ἐσθῆτας χρυσοῦρεϊς, ἢ λαμπρὰ δέρματα ἀρκτου και λευκοκίτιδος (κακούμι), τὰ δὲ λέπανά των ὑπάρχουσι πολυτελέστατα· φέρουσι ὡς ὄπλα τόξα, ξίφη και ῥόπαλα, πανοπλίαν δὲ ἐκ δέρματος βουβάλου κτλ. ἀναδείκνυνται ἀκριμώτατοι εἰς τὰς μάχας, προσέτι δὲ και καρτερικοί· διότι πολλὰκις ἀντέχουσιν εἰς τὴν πείναν, περιοριζόμενοι εἰς μόνην τὴν ἵππακην και τὰς σάρκας τῶν ἀγριμῶν, τῶν ἵππων και τῶν κυνῶν· ἀλλὰ και οἱ ἵπποι τῶν αὐτῶν ἔξασκούνται εἰς τὴν νηστείαν· διότι οὐτε κριθῆν, οὐτε ἄχυρον τρώγουσιν· πείθονται δὲ ἐξαιρέτως εἰς τοὺς κυρίους τῶν, ὅστινες μένουσι πολλάκις ἐπιπλοὶ ὀλοκλήρους νύκτας· ἀλλ' ὅσα ταλαιπωροῦνται και κατατρίχονται οἱ Τάρταροι, τόσῳ ὀλιγώτερον δαπανῶσι και τόσῳ εὐκολώτερον κυριεύουσι χώρας και βασιλείας· Μεταξὺ δὲ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν ἀξιοθαύμαστον φαίνεται μάλιστα και τὸ πρὸς τὴν μοιχείαν μίσος.

Κατὰ δυστυχίαν (λέγει ὁ Μάρκος Πόλος) οἱ Τάρταροι ἐξεφυλίσθησαν πολὺ· διότι οἱ κατοικοῦντες τὴν ἐπαρχίαν Catai παρέλαβον τοὺς τρόπους και τὰ ἤθη τῶν

εἰδωλολατρῶν (δηλ. τῶν Κινέζων) οἱ δὲ πρὸς ἀνατολὰς μιμοῦνται ἤδη τοὺς Σαρακηνούς.

Ἐκ τοῦ Καρακοράν πρὸς βορρᾶν εὐρίσκομεν τὴν πεδιάδα Baigu διαρκούσαν τεσσαράκοντα ἡμέρας. Κατοικεῖται δὲ αὕτη ὑπὸ ἀγρίων λεγομένων Μεερί θηρευόντων μάλιστα τὰς ἐλάφους· ὁμοιάζουσι δὲ αὐτοὶ κατὰ τὰ ἤθη πρὸς τοὺς Ταρτάρους, στερούμενοι σιτηρῶν και οἰνουδποιουδήποτε· τὸν δὲ χειμῶνα οὐτε πτηνὸν, οὐτε τετράπουν ζῶον φαίνεται καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν χώραν διὰ τὸ ὑπερβάλλον ψῦχος.

Εἰς τεσσαράκοντα δύο ἡμέρας ἀπόστασιν ἐκείθεν εὐρίσκεται ὁ Ὠκεανός.

Ἐκ τῆς ἐπαρχίας δὲ πάλιν Campicion πρὸς ἀνατολὰς ὀδούοντες πέντε ἡμέρας εὐρίσκομεν τὸ βασιλεῖον Erginut ὑποτελοῦν, καθὼς τὰ ἀνωτέρω, εἰς τὸν μέγαν Χάν. Μεταξὺ δ' αὐτοῦ και τοῦ νομοῦ Catai κεῖνται πολλαὶ πόλεις, ἐξ ὧν μία λέγεται Fingui. Οἱ κάτοικοι ὑπάρχουσι εἰδωλολάτραι, Μαωμετανοὶ και Νεστοριανοί. Βόσκουσι δὲ εἰς τὰς πεδιάδας ἀγριοὶ βόες μεγάλοι, ὡς ἐλέφαντες, φέροντες τρίχας τριῶν παλαιστῶν τὸ μήκος (βόνασοι). Ἐν ταῦθα δὲ εὐρίσκεται και ὁ ἠδύπνους μόσχος ἐντὸς κύστεων περὶ τὰ αἰδοῖά τινος ζώου. Οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν ὡς ἔμποροι και τεχνίται, ἔχουσι ἀθρόνως σιτηρῶν, ὑπάρχουσι εὐτραφεῖς, φέρουσι ῥίνα μικρὰν, τρίχας μελαίνας και μύστακα, ἀλλὰ τοῖς λείπει τὸ γένειον· αἱ γυναῖκες διαπρέπουσι κατὰ τὴν καλλονήν.

Σπρερόμενοι δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἐμβαίνομεν μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας εἰς τὸν νομὸν Egrigaia, τοῦ ὁποῖου ἢ πρωτεύουσα λέγεται Cabacian· οἱ κάτοικοι εἰδωλολάτραι· ὑπάρχουσι ὅμως και Νεστορινοὶ χριστιανοί, ἔχοντες τρεῖς ἐκκλησίας.

Ἐξακολουθοῦντες τὸν δρόμον πρὸς τὸ αὐτὸ τοῦ ὀρίζοντος σημεῖον εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Sendne, πρωτεύουσα Jendue, αὐτόθι ἔδρευεν ὁ Unakhan δεσπότης τῶν ταρτάρων· ἢ χώρα ὀνομάζεται Ung και Mungul, εἴτε Μογγόλ (τὸ ὄρη και Μαγῶν τῆς ἱερᾶς γραφῆς κατὰ τὸν περιηγητὴν.)

Ἐπὶ δὲ ἡμέρας πρὸς ἀνατολὰς διευθυνόμενοι εἰς τὸ Catai εὐρίσκομεν πλῆθος πόλεων και φρουρίων, οἱ κάτοικοι Μαωμετανοὶ, εἰδωλολάτραι και Νεστοριανοί, ἔμποροι και τεχνίται· κατασκευάζονται αὐτόθι μεταξὺ τῶν ἄλλων χρυσαὶ ἐσθῆτες nascisi λεγόμεναι και πολυποικίλλα ματαξωτὰ ὑφάσματα.

Ἐταῦθα ἐπαινεῖ ὁ Μάρκος Πόλος τὴν πόλιν Σινδάστου και τὸ ἀργυρεῖον, εἴτε ἀργυρωρεῖον τοῦ Edifu, ἔπειτα λέγει ὅτι μετὰ τριῶν ἡμερῶν δρόμον κεῖται ἢ πόλις Ciaquanor, ὅπου ὑπάρχουσι ἀνάκτορα τοῦ μεγάλου Χάν· ὁ δὲ τόπος τρέφει διάφορα ζῶα· ἐκ τούτων δὲ διαγράφει ὁ Μάρκος πέντε εἶδη γερῶν, ἐνὸς δ' αὐτῶν τὸ πτέρωμα φέρει χρυσοῦς ὀφθαλμοὺς σπιλπινοτάτους, ὡς τοῦ ταῶ.

Ἐκ τῆς πόλεως Ciaquanor πρὸς ἀρκτον και ἀνατολὰς βαδίζοντες εὐρίσκομεν ἄλλην λεγομένην Ciandu κτισθεῖσαν παρὰ τοῦ αὐτόθι μοναρχοῦντος μεγάλου Χάν Κούβλα· θαυμάζεται δὲ δικαίως οὐχὶ μόνον ἠπουτελεία τῶν βασιλείων του, ἀλλὰ και ἢ ἔκτασις τοῦ περιβάλλοντος· διότι περιλαμβάνει βεβαίως δε-

καὲ μίλια γῆς, ὅπου εὐρίσκονται ποταμοὶ καὶ πηγὰὶ
λειμῶνες· καὶ βόσκουσι διάφορα ζῶα· οὐχ' ἥτιον δὲ
ἀξιοθέατον φαίνεται εἰς πάντας καὶ τὸ ἐντὸς αὐτοῦ
κείμενον ἀγροτικὸν παλάτιον· ἐπειδὴ κατεσκευάσθη
μὲν ἐξωτερικῶς ὀλόκληρον διὰ καλαμῶν, ἐσωτερικῶς
ὅμως ὑπάρχει κατάχρυσον καὶ διὰ πλήθους ζωγρα-
φημάτων καταλαϊζόμενον· ἀλλὰ καὶ ἡ ὄροφ' αὐτοῦ
ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης συμπελεγμένη κατεχρίσθη τοσοῦ-
τον στερεῶς, ὥστε οὐδαμῶς διαχωρεῖ τὸ ὕδωρ· οἱ
καλαμοὶ δὲ αὐτοῦ ἔχουσι πάχος μὲν τρεῖς καλαίστας,
μῆκος δὲ δέκα ὡς δεκαπέντε βήματα ὅλος δὲ ὁ οἶκος οὗ-
τος ἐρηϊζέται ὑπὸ διακοσίων μεταξωτῶν σχοινίων, καὶ
διαμένει τρεῖς μόνον μῆνας, τὸν Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ
Αὐγούστον, ὅτε κατοικεῖ ὁ Χάνης, διότι τὰ χειμερινὰ
ἀνάκτορα κεῖνται εἰς τὴν πρωτεύουσαν Cambalu, ὅπου
διατρίβει τρεῖς μόνον μῆνας Δεκεμβρίου, Ἰανουαρίου
καὶ Φεβρουαρίου.

Ἄλλ' ἀπὸ πόσου καιροῦ ἤδη ὁδοιποροῦμεν καὶ ἀκα-
ταπαύτως περιηγοῦμεθα! πόσα ὄρη, πόσας κοιλάδας
καὶ ἐρήμους, πόσου δὲ ποταμοῦ διήλθομεν! πόσοι
λαοὶ νομάδες καὶ φθοροποιοί, ἄλλοι δὲ πολιτισμένοι
ἐμπορικοὶ καὶ βιομήχανοι καὶ πολεμικοὶ! πόσα στρα-
τόπειρα καὶ ἔθιμα ποικίλα καὶ θρησκευτά εἶδομεν
καὶ γλώσσας ἠϊούσαμεν παραδόξους! Ἡ διήγησις αὐτῆ
τόσων παραδόξων φαίνεται ὡς γέφυρα συνάπτουσα
τοὺς μυθῶδεις ἐκείνους τόπους μετὰ τῶν ἡμετέρων,
καὶ τὸ παρελθὸν τόσων ἐθνῶν μετὰ τοῦ ἐνεστώτος τῆς
Ἰνδίας ἡμῶν ὑπέδειξε.

Ἄλλὰ μένουσιν ἔτι καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ περιεργα-
σθῶμεν καὶ νὰ μάθωμεν. Ἐμπροσθεν τῶν μαγικῶν ἀνα-
κτόρων τοῦ μεγάλου Χάν, λέγει ὁ περιηγητὴς ἡμῶν,
ὑπάρχει μέγας τετράγωνος τοίχος ἐνὸς μιλίου· καθ'
ἐκάστην πλευρὰν ἔχει πάχος μὲν ὀκτώβητον, ὕψος
δὲ ὡς δέκα βήματα, στεφανοῦται δὲ ἀπὸ ἐπάλλειας
καθ' ὅλην του τὴν περιφέρειαν· εἰς ἐκάστην τῶν τεσ-
σάρων γωνιῶν ὑπάρχει μέγα παλάτιον κομψότατον,
ὅπου κεῖνται ἀποτεταμιευμένα τὰ φάλαρα καὶ ἄλλα
σκεύη τοῦ ἀνάρχου, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῶν πλευρῶν
ἐγείρεται πάλιν ἄλλο παλάτιον, ὥστε συμπληροῦνται
τὰ πάντα ὀκτώ· περιεργὸν δὲ ὅτι ἐντὸς ἐκάστου αὐ-
τῶν εὐρίσκεται ἓν μόνον εἶδος πραγμάτων δηλ. ἡ τόξα,
ἡ ἐρίππια κτλ. πρὸς νότον δὲ τοῦ προκειμένου τοίχου
ὑπάρχουσι πέντε πύλαι, ἐξ ὧν ἡ μεσαία οὐδέποτε ἀνοί-
γεται εἰμὴ ὅταν ὁ μέγας Χάν ἐμβαινῆ, ἢ ἐκβαίνῃ.
Ἐντὸς δὲ πάλιν αὐτοῦ τοῦ τοίχου κεῖται ἕτερος ἔχων
πλεῖστον μῆκος, ἢ πλάτος· καὶ αὐτῷ δὲ φαίνονται
ἕτερα ὀκτώ παλάτια καὶ πέντε ὁμοίως πύλαι πρὸς
νότον. Ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν πάντων ὑψοῦται τὸ κυρίως
λεγόμενον ἀνακτορικὸν ἐνδιαίτημα, ἢ τὸ μέγαρον τοῦ
Μονάρχου. Οὐδέποτε εἶδον ἄλλο ὅμοιον κατὰ τὸ μέ-
γεθος· ὑπάρχει δὲ μονόροφον· ἀλλὰ τὸ φάτιγμα αὐτοῦ
ὑψοῦται πολὺ, οἱ δὲ τοῖχοι τῶν θαλάμων καὶ τῶν αἰ-
θουσῶν, καθὼς καὶ αὐτὸ, καταστίλβουσιν ὑπὸ χρυσοῦ
καὶ ἀργύρου, φέρουσι δὲ πολυειδεῖς γραφὰς δρακόντων
καὶ ζώων ἄλλων καὶ πτηνῶν καὶ ἵππων. Ἡ πρώτη
αἶθουσα ἔχει τοιαύτας διαστάσεις ὥστε δύναται νὰ
περιλάβῃ παρακαθημένους εἰς δεῖπνον ἑξακισχιλίους
ἀνθρώπους. Δύσκολον νὰ ἀπαριθμήσω τὰ δωμάτια·

ἀδύνατον δὲ νομίζω νὰ οἰκοδομηθῆ καὶ νὰ εὐτρεπισθῆ
γλαφυρότερον τοιοῦτο κτίριον· ἀλλὰ καὶ ἡ σκέπη φέρει
κατὰ μέρος ποικίλα χρώματα, οἷον τὸ ἐρυθρὸν καὶ κυ-
νοῦν καὶ πράσινον καὶ κίτρινον, τὰ ὅποια λάμπουσι μα-
κρόθεν διὰ τὴν στιλπνότητα ὡς κρύσταλλος. Μεταξὺ
δὲ τῶν τοίχων ὑπάρχουσιν ἐτεταμέναι πεδῆδες φέ-
ρουσαι ὑψηλότατα δένδρα, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων βόσκουσι
διάφορα ζῶα, οἷον ἡ λευκὴ ἔλαρος, ἡ μοσχοδορκάς, ὁ
δῶρκων, ὁ δατύπος καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐκτὸς μόνον
τῶν ὄσων, ὅθεν διαβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς βορ-
ρᾶν δὲ καὶ δυσμὰς ἐκτείνεται μεγίστη λίμνη τρέφουσα
παντοδαπῶν ἰχθύων εἶδη, μέγας δὲ ποταμὸς εἰσέρ-
χεται καὶ ἐξέρχεται αὐτόθεν μὴ παρασύρων ὅμως
αὐτοῦ· εἰς τὸ βεῦμα. Πρὸς ἄρκτον δὲ ὡς εἰς τόξου
βολὴν φαίνεται θουνὸν ἐκατὸν μὲν βημάτων τὸ ὕψος,
ἐπέκεινα δὲ τοῦ μιλίου ἔχων περίμετρον, κατάρυτον ὑπὸ
ἀειθαλῶν θάμνων καὶ δένδρων· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ
αὐτοῦ ὑψοῦται ἄλλο παλάτιον πράσινον κατὰ τὴν
χροιάν, διαφερόντως δὲ ἀξιοθέατον· πλησίον δὲ τοῦ
παλατίου τούτου κεῖται καὶ ἕτερον ἐξιδιασμένον εἰς
τὸν οἶκον τοῦ μονάρχου. Ἡ πόλις αὕτη Catai, ὅπου
συσταρεῖνται πάντα τὰ θαυμάσια ταῦτα, ἔχει 24
μιλίων περιφέρειαν, ἀλλ' εἰς τετράγωνον σχῆμα· τὰ
τείχη τῆς συγκοινοῦνται ἐξ ὀπτῶν πλίνθων ἔχοντα κά-
χος μὲν δέκα βημάτων, ὕψος δὲ εἴκοσι πανταχόθεν
κροστῶτα καὶ λευκόχροα· ἔχει δώδεκα πύλας, καθ'
ἐκάστην δὲ αὐτῶν ὑψοῦται ὑπερμεγέθης καὶ εὐπρεπέ-
στατον μέγαρον, ὥστε καθ' ἐκάστην πλευρὰν τῶν τοί-
χων ὑπάρχουσι τρεῖς πύλαι, καὶ πέντε παλάτια· διότι
καὶ αἱ γωνίαι φέρουσιν ἀνὰ ἓν πάντα δὲ ταῦτα ἐξέ-
χουσι κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν τῶν αἰθουσῶν, ὅπου κεῖν-
ται ἀπόθετα τὰ ὄπλα τῶν φρουράρχων τῆς πόλεως.
Αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως ἐκτείνονται εὐθύταται, ὥστε ἀπ'
ἄκρου ἕως ἄκρου βλέπει ὁ θεατὴς καθαρῶς τὰς πύλας.
Εὐρίσκονται δὲ πληθὺς ἄλλων παλατιῶν καὶ ξενοδοχείων
καὶ οἰκιῶν ἰδιωτικῶν. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς πόλεως ὑπάρχει
ἄλλο παλάτιον φέρον ὑπερύψηλον κώδωνα ἠχοῦντα
τὴν νύκτα. Οὐδεὶς τοιμᾶ νὰ περιέλθῃ τὴν πόλιν, ἀφ' οὗ
ἠχηθῆ τρεῖς ὁ κώδων οὗτος, ἐκτὸς μόνον ἂν πρόκηται
νὰ βοηθῆτῃ ὠδίνουσαν γυναῖκα, ἢ νοσοῦντα ἄνθρωπον·
ἀλλὰ καὶ τότε οἱ πορευόμενοι φωταγωγοῦνται ὑπὸ
φανοῦ, ἐκάστη δὲ πύλη φυλάττεται ὑπὸ χιλίων στρα-
τιωτῶν. Καθόλου δὲ εἰπεῖν ἐντὸς τῆς πόλεως ταύτης
ὑπάρχει τοσοῦτος ἀριθμὸς οἰκιῶν, περιπελεῖ δὲ το-
σοῦτον πληθὸς ἀνθρώπων, καθὼς καὶ εἰς τὰ δώδεκα
πρόαστεια, ὥστε ἀδύνατον νὰ παραστήσῃ τις ἀκριβῶς
τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων.

Οὐδεὶς νεκρὸς θάπτεται ἐντὸς τῆς πόλεως· εἰ δὲ ὁ
ἀποθανὼν τύχοι εἰδωλολάτρης, φέρεται εἰς πυρὰν
καιομένην ἐξω τῶν προαστείων, οἱ δὲ ἄλλοι ἐνταφιά-
ζονται πέραν τούτων. Οὐδεμία προτέτι αἰσχροβόλος, ἢ
καλλακευομένη καὶ μαχλὰς γυνὴ διαμένει ἐντὸς τῆς
ἱεροπρεποῦς καὶ εὐδαίμονος ταύτης πόλεως· ἀλλ'
ἅπαναι αἱ τοιαῦται μέχρις εἴκοσι χιλιάδων εὐρίσκον-
ται ἀμφισπόμεναι εἰς τὰ πρόαστεια (1).

(1) Καθὼς σχεδὸν εἰς τὴν Πρωσσικὴν πόλιν.

Οὐδαμῶς εὐβρίευσιν πανταχόθεν τόσον πολῦτιμα
καὶ ἐκλεπτά κατὰ τὴν κομψότητα ἐμπορεύματα, ὅσον
εἰς τὴν (Cambalu) αὐτοκρατορικὴν ταύτην καθέδραν,
εἶον τιμαλφεῖς λίθοι καὶ μαργαρίται τῆς Ἰνδίας καὶ
πάντα τὰ προϊόντα τῆς ἐπαρχίας τοῦ Catai. Διότι
καθ' ἐκάστην μὲν εἰτέρχονται ὡς εἴκοσι χιλ. ἀμαξῶν
φορτωμένων μέταξιν πρὸς χρῆσιν τῶν διαφόρων ὑφαν-
τουργειῶν· πληθὸς δὲ ἀγοραστῶν συμφοροῦνται ἀπὸ
διακοσίων πόλεων, τῶν ὁποίων κεῖται ὡς κέντρον ἡ
Cambalu. αὐτόθεν δὲ ἐκτείνονται πάμπολλαι ὁδοὶ
δημόσιαι δεινρόφυτοι στιχηδὸν κατ' ἀμφοτέρας τὰς
πλευρὰς ἄγουσαι εἰς πολλὰς ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων
ἐκάστη φέρει καὶ τὸ ὄνομα. Ὅταν δὲ ἀγγελιαφόρος
τοῦ μονάρχου ἀναχωρῆ διὰ τινος τῶν ὁδῶν τούτων,
εὐρίσκει καθ' ἐκάστον σταθμὸν 25 μιλίων, οὐχὶ μόνον
τοὺς ἀναγκαίους ἵππους (400) καὶ τὰς ἀμάξας, ἀλλὰ
καὶ ξενοδοχεῖα λαμπρῶς εὐτρεπισμένα καὶ βασιλέων
τῶντι ἄξια· ἐὰν δὲ αἱ ὁδοὶ συχνάζονται ὀλιγότερον,
οἱ σταθμοὶ κεῖνται ἀπώτεροι, δηλ. κατὰ 35 μίλια
ὥστε 200 μὲν χιλ. ἵππων τρέφονται ἐξεπίτηδες, ἐπέ-
κεινα δὲ τῶν δεκακισχιλίων οἰκῶν χρησιμεύουσιν ὡς
ξενοδοχεῖα.

Ἀπὸ δὲ τριῶν εἰς τρία μίλια εὐρίσκεται καὶ χω-
ρίον ὡς 40 οἰκιῶν, ὅπου διαμένουσι ταχυδρομοὶ
ἔτοιμοι πάντοτε εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερ-
νήσεως· φέρουσι δὲ αὐτοὶ ζώων, ἐξ ἧς κρέμανται
κώδωνια διὰ νὰ ἀκούωνται μακρόθεν ἐρχόμενοι, καὶ
τρέχουσι πάντοτε καλπάζοντες· ἅμα δὲ φθάσῃ τὸ
τέρμα τοῦ δρόμου, τοὺς διαδέχονται ἄλλοι παραλαμ-
βάνοντες τὰ ἔγγραφα καὶ διοικοῦσιν ἄλλους φα-
κέλλους. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μονάρχης ἐντὸς 24
ὡρῶν μανθάνει ὅ,τι συνέβη, ἢ γίνεται εἰς δέκα ἡμερῶν
ἀπόστασιν, ἐντὸς δὲ δέκα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν φθάνουσιν
αἱ ἀγγελίαι ἀπὸ ἐκατῶν ἡμέρας ἀπεχόντων τόπων.

Ὁ αὐτοκράτωρ (μέγας Χάν) περιφρουρεῖται ὑπὸ
δωδεκακισχιλίων σωματοφυλάκων ἵππεων, οἵτινες δια-
ροῦνται εἰς τέσσαρας μοῖρας τριῶν χιλιάδων ἐκάστη,
οὗτοι δὲ φυλάττουσι τὰ βασίλεια ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ
νύκτας.

(ἀκολουθεῖ).

I. N. Λεβαδεύς.

ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΓΛΥΠΤΙΚΗ. (*)

Μίαν ὀλόκληρον ὄραν ἐξέταζον καὶ ἐπεμελούμενη
νὰ αἰσθανθῶ τὰ κάλλη τοῦ συμπλεγμάτος τοῦ Ἀσο-
κόουτος.

Πῶς ἔγραψάν τινες ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Ἀσοκόουτος
παριστάνεται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μαρμαροῦ, καθὼς εἰς τὴν
Αἰνεῖαδα τοῦ Βιργιλίου;

Ἡ δὲν ἀνέγνωσαν τοὺς στίχους τοῦ ἀθανάτου ποιη-
τοῦ, ἢ δὲν εἶδον τῶντι τὸ προκείμενον ἄγαλμα.

Εἰς τὸν Βιργιλίον ἡ πράξις ἐκτελεῖται ἀλληλοδια-
δόχως· ἐνταῦθα δὲ φαίνεται καθάπαξ ὀλόκληρος.

Εἰς τὸν Βιργιλίον οἱ ὄψεις ἐσπάραζαν τὰ παιδία,
πρὶν ὁ πατὴρ φθάσῃ εἰς βοήθειάν των· ἐνταῦθα δὲ
τὰ παιδία καὶ ὁ πατὴρ των προσβάλλονται συγχρότως.

Διὰ τῶν στίχων τοῦ Βιργιλίου ὁ Ἀσοκόων ὀλοῦζει
φρικτῶς· ἐπὶ δὲ τοῦ γλυπτικοῦ ἔργου σιωπᾷ.

Τέλος ὁ Βιργίλιος περιορίζεται εἰς τὴν ἔκφρασιν
τοῦ φυσικοῦ πόνου, ὁ δὲ Ἀγήσανδρος, (Πολύδωρος, ἢ
Ἀθηνώδωρος) παριστάνει τὸν ἠθικόν· ἐν μέσῳ δὲ
τούτων τῶν δύο πόνων ἐξωγράφει τὴν ἀνδρίαν, ἥτις
ἀνταγωνίζεται καὶ τὰς νικᾷ ἀμφοτέρας.

Ἐκ τῶν δύο τούτων τεχνιτῶν ὁ ἀγαλαματοποιὸς
φέρειται ὡς Βιργίλιος, ὁ δὲ ποιητὴς ὡς Ἀγήσανδρος.

Ὁ πρῶτος διηγήθη τὸ συμβεβηκός, ὁ δεύτερος ὁμοῦ
τὸ ἐξεκόνισεν· ὁ Βιργίλιος εἶχε σκοπὸν νὰ κινήσῃ πά-
θη, ὁ δὲ Ἀγήσανδρος ἤθελε καὶ νὰ εὐαριστήσῃ.

Διαλογιζόμενος τοιοῦτοτρόπως πόσον ὠφελεῖ ἡ
ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος καὶ πόσον διακρίνει ἐπὶ τῶν
καλῶν τεχνῶν τὴν μεταφράζουσαν μηχανικὴν ἐπιτη-
δειότητα καὶ τὴν δημιουργοῦσαν εὐφυῖαν εἶδον νέον τινα
σχεδιάζοντα τὸν Ἀσοκόοντα πλησίον μου.

Παρατήρησας τότε εὐρήκα τὸ ἰχνογράφημά του ἄ-
θλιον, καὶ ὅμως ἐσιώπησα.

Τί νομίζεις, μοι εἶπεν ὁ νέος;

Ὅτι ἀπέχει πολὺ τοῦ πρωτοτύπου, ἀπεκρῆθη.

Οὐδ' ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι, ἐπανέλαβε. Δεκάκις ἤδη
ἐπεχείρησα τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον καὶ πάντοτε ὁμοίως
ἀπέτυχον· καὶ ὅμως μεταγράφω πιστῶς, ἀνίσως δὲν
λανθάνωμαι.

Ἄν μετέγραφες, εἶπα, ἀκριβῶς, τὸ σχέδόν σου ἤθελε
παριστάνει τὸ πρωτότυπον ὡς καθρέπτης· ἀλλ' ἡ
μετάφρασίς σου δὲν γίνεται κατὰ γράμμα, διότι παρα-
λείπεις πολλὰ, ἄλλα δὲ προφανῶς παρεμβάλλεις οἰκθρον,
ἴσως παρερμηνεύων τὴν ἔννοιαν· προσέτι ἡ μετάφρασίς
σου δὲν ἐκτελεῖται κατὰ λέξιν, διότι δὲν δύνασαι εἰς
τόσῳ στενὸν τόπον νὰ συμπεριλάβῃς οὔτε μικρογρα-
φικῶς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ πρωτοτύπου σου· πολλὰ
τῶντι συνίστανται ἐκ στιγμάτων, τὰ ὅποια δὲν συν-
τέμνονται. Ἀνάγκη ἄρα νὰ ἐκλέξῃς τινὰ μεταξὺ αὐτῶν,
τὸ δὲ ὑπολειπόμενον νὰ φαντασθῆς· ἀλλὰ σὺ κακῶς

Δάνται· εὐφυνέστατος σόφρονος καὶ χρησιμοθήου
κυβερνήσεως τρόπος διὰ τὰ περιστεῖλη τὴν ἀκολα-
σίαν καὶ νὰ καταστήσῃ δακτυλοδείκτους τοὺς ἀκο-
λάστους.

(*) Ἴδὲ τὴν εἰκόνα τοῦ προηγουμένου τεύχους.

καί εκλεξας καί ἐφαντάσθης· ἐπειδὴ ἔλαβες μόνον τὰ καθ' ἕκαστα, ὅσα ζωγραφουσι τὸ σῶμα, ἀπέβαλες δὲ τὰ εἰκονίζοντα τὴν ψυχὴν. Καί εἰς μὲν τὸ σχέδιόν σου βλέπω σῶμα γέροντος ρικνόν καὶ δύσμορφον ὑπὸ τῶν πόνων, εἰς δὲ τὸ σύμπλεγμα τοῦ Ἀγησάνδρου βλέπω ἀπαθῆ καρδίαν πατρὸς, καρτερικὴν δὲ ψυχὴν φρονίμου ἀνθρώπου.

Ἄλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ σχεδίου δὲν σοὶ φαίνεται φυσικώτερον; μὲ ἐρώτησεν ὁ τεχνίτης.

Πιστεύω, ἀπεκρίθη· ἀλλὰ ὁ σκοπὸς τῶν καλῶν τεχνῶν δὲν ὑπάρχει ἡ μίμησις ἀπλῶς τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ μίμησις τῆς καλῆς φύσεως, ὥστε οὐχὶ νὰ κινήσῃ μόνον τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ νὰ τὴν κινήσῃ ἐπ' ἀγαθῷ.

Εἶπέ μοι λοιπὸν, Σέ παρακαλῶ, εἶπεν ὁ τεχνίτης, ποῦ εὐρίσκεις τὴν εὐφυῆν θαυμαζομένην παρὰ σοῦ ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τούτου;

Ὁ Ἀγησάνδρος διετάχθη νὰ παραστήτῃ ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ τὴν συμφορὰν τοῦ Λαοκόοντος. Ὅθεν εἶπε θεδαίως καθ' ἑαυτὸν· ἀέκλεξω τὸ κυριώτατον, ἡ σπουδαιότερον μέρος, τὸ ὅποιον πραγματικῶς εὐδύ; ἀπαρπάξει, αὐτὸ θέλει προσεγγίσει φρίκη, ἂν μάλιστα ἐκτελεσθῆ ἐντέχνως· ἀλλὰ τίς ὑποφέρει νὰ ἴδῃ δύο παιδιά μετὰ τοῦ γέροντος πατρὸς των ὑπὸ δύο ὄψεων κατασπαρτάμενα; Καὶ ὅμως πρέπει οὐχὶ μόνον νὰ ὑποφέρῃ ὁ θεατὴς τὸ εἰκονιζόμενον, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ ζητήσῃ μάλιστα. Οὕτω δὲ σκεπτόμενος ὁ τεχνίτης κατέβη εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας του διὰ νὰ ἐρωτήτῃ ἐναλλάξ τὴν φαντασίαν ἐνταυτῷ καὶ τὸ λογικόν του. Εὐρῆκα ἀνεβόησεν ἔπειτα τὸ μυστήριον, ὀρέω νὰ κολάσω τὸ φρικαλέον τοῦ δράματος διὰ τοῦ εὐαρέστου τῶν συμπληρωμάτων. Ὅθεν θέλω μὲν παραδώσει τὸ σῶμα τοῦ γέροντος εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ ὄψεως, ἀλλὰ παριστάνω συγχρόνως τινὰ μεγαλοπρέπειαν· ἐπειδὴ θέλω παραστήτῃ μέρος μόνον τῆς φυσικῆς ὀδύνης ἐμπνέων εἰς τὸν πάσχοντα ἥρωϊκὴν καρτερίαν, εἰς δὲ τὴν ὄψιν θέλει ἀναφαίνεσθαι καὶ τοῦ πατρὸς ἡ θλίψις. Τὰ παιδιά ὅμως αὐτὰ νὰ παραστήτω διασχιζόμενα ἀνωφελῶς ὑπὸ τοῦ ὄψεως, ὅποια ἀηδὴς μονοτονία καὶ καταχρηστὴς τῆς συμπαθείας! Συμφέρει μᾶλλον νὰ ἐξεικονίσω τὰ παιδιά ἐκ διαφόρων θέσεων πρὸς τὸν πατέρα ἐρχόμενα· οἱ ὄψεις θέλουσι μὲν περιπλέξει ἀμφοτέρω, ἀλλ' ἐν μόνον κυριῶς θέλει φανερωθῆ, τὸ νεώτερον, διὰ νὰ κινήσῃ καὶ πλειότερον εἰκτον, τὸ δὲ ἕτερον θέλει φαίνεσθαι ἀπλῶς περιεπειραμένον ὑπὸ τοῦ πελωρίου θηρίου, ὃ δὲ φόβος του ἀναβάλλεται· ἴσως τοιοῦτοτρόπως ἐξαλειφθῆ ἐν μέρει τὸ φρικαλέον θέαμα κατασπαρτατομένου πατρὸς ἰὰν ἐπικρατῆ τὸ πάθος τῆς συμπαθείας.

Ἰδὲ μετὰ ταῦτα, εἶπα εἰς τὸν νέον, πῶς ὁ Ἀγησάνδρος ἐξετέλεσε τὸ λογικὸν ἐνταυτῷ καὶ ὑψηλὸν τοῦ σχεδίου του.

Ἀληθῶς, ὑπέλαβεν ὁ τεχνίτης, θαυμάζω τὴν συστολήν τῶν μυῶνων βασανιζομένων ὑπὸ τοῦ ἄλλου.

Τῶντι περὶ συστολῆς μυῶνων πρόκειται! Σεῖς οἱ τεχνίται δὲν βλέπετε ποτὲ ἄλλο παρὰ τὴν μηχανικὴν ἐκτέλεσιν, θαυμάζετε δὲ πάντοτε τῆς χειρὸς τὸ ἔργον· ὅθεν διαφεύγει παντελῶς τὴν προσοχὴν σας τὸ ἔργον τῆς εὐφυίας. Ἐπαίνεσον τὸ σχῆμα, καὶ τὴν σύνθεσιν, ἀλλ' ὅπου πρέπει, καὶ ἀφ' οὗ προσηγηθῶσι τὰ

οὐσιωδέστερα ἄλλα. Τί θλάπτει ὡς πρὸς τὸ ὄλον, ἂν φλέβες τινές, ἡ σάρκες παρασπῶσιν ὀλιγότερον ἐμφαντικῶς; Πόσον δ' ἐξεναντίας ἀτεχνον ἀπέβαινε τὸ ἔργον ἂν ὁ εὐαίσθητος θεατὴς μὴ εὐρίσκων τί νὰ θαυμάσῃ εἰς τὸ σύνολον ἠναγκάζετο νὰ βόσκη τὴν περιέργειάν του εἰς τὰ καθ' ἕκαστα! Τότε μόνον τὸ ἀγαλμα, ἡ καὶ τὸ ποίημα ὑπάρχουσι πραγματικῶς ἐντελῆ, ὅταν κυριῶς πρῶτον ἡ αἴσθησις, ἔπειτα δὲ ἡ σκέψις ἀνευρίσκη ὄλην τὴν ἀξίαν του.

Τὸ κατ' ἐμὲ θαυμάζω κυριῶς ἐνταῦθα τὴν καρδίαν τοῦ δυστυχῆ πατρὸς, τὴν καρτερικὴν ψυχὴν τοῦ συνετοῦ καὶ τὴν ἀξιοθρήνητον τύχην τοῦ γέροντος· τελευταῖον δὲ πάντων τοῦ, τρομεροῦς πόους τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅταν δὲ ἔπειτα ἀναζητῶ τὴν τεχνικὴν ἀξίαν, εὐρίσκω παντοῦ ἀγγίνοιαν καὶ κρίσιν καὶ μεγαλοφυῆαν συνάμα.

Ὁ ἀγαματοποιὸς θέλων νὰ δείξῃ ἀντιπαλαίους τὴν σωματικὴν ὀδύνην, τὴν φιλοστοργίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν ἐπὶ τοῦ Λαοκόοντος εὐρῆκα τὴν ἀρίστην θέσιν τοῦ σώματος· ἐπειδὴ προσβαλλόμενος ἐκ τῶν λαγῶν ὁ Λαοκόων ἀναγκάζεται νὰ ἀνορθώσῃ ὄλον τὸ σῶμα διὰ νὰ φύγῃ τοὺς λυσσώδεις τοῦ θηρίου ὀδόντας· ἔπειτα περιτυλισσόμενος καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων βιάζεται νὰ ἀνοίξῃ τοὺς βραχίονας, νὰ κλινήσῃ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἐπιθυμῶν νὰ διαβρῆξῃ τὴν σπείραν ταύτην.

Ἀλλὰ τὴν προκειμένην θέσιν ἤθελον ταράξῃ οἱ σπαρτοὶ τοῦ τόπου· διὰ τοῦτο ὁ τεχνίτης τὴν κατέστησε σχεδὸν ἀκίνητον περιπλέκων ὅλα τὰ κάτω τοῦ σώματος μέρη δι' ἀλληπαλλήλων γύρων τοῦ ἰσθμοῦ πέλως.

Ἐνταῦθα μάλιστα ἀναφαίνεται ἡ πάλῃ τῶν πόνων καὶ τῆς ἀνδρίας· ἡ φωνὴ τοῦ πάθους εὐρίσκεται ἐτοιμῆ εἰς τὰ ἐξ ἡμιτείας ἠνοιγμένα χεῖλη· ἀλλ' ἡ ἀνδρία τὰ κλείει, καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξέλθῃ· ὄλη ἡ ἐπιφάνεια τοῦ βασανιζομένου τούτου σώματος ὁμοιάζει θάλασσαν ταραττομένην καὶ θρᾶζουσαν ὑπὸ τῶν κυμάτων. Βλέπετε τοὺς ὀφθαλμοὺς κλαίοντας ὑπὸ τῶν πόνων, θλιβομένους δὲ ἐτι μᾶλλον διὰ τὴν πατρικὴν φιλοστοργίαν.

Ἄλλ' ὁ ἀριστοτέχνης ἐφέλκει τὸν θεατὴν ὑπὲρ τοῦ νεωτέρου παιδίου· ἔτρεχε τὸ δυστυχῆ εἰς τὰς πατρικὰς ἀγκάλας! ἐξαίφνης δὲ φοβερός ὄρις ὄρμα κατ' αὐτοῦ καὶ ἀφ' οὗ τὸ προρθάνει, περιπλέκει διὰ μιᾶς σπείρας τὰς κνήμας του, ἔπειτα δὲ τὸ ὑψώνει καὶ τὸ κρατεῖ μετέωρον εἰς τὸν ἀέρα! ἐν ᾧ δὲ ἑτέρας σπείρας τανύζει τοὺς βραχίονάς του! Μετὰ ταῦτα δὲ καταβαίνει, μέχρι τοῦ στήθους τὸ συσφιγγεῖ τοσοῦτον, ὥστε τὸ πνίγει, τὸ δὲ παιδίον ἐκπνέει ἀποβλέπον εἰς τὸν πατέρα του· ὅποια θεὰ παθητικὴ! νὰ ἀποθάνῃ τοσοῦτω μικρὸν καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὸ τραφερόν αὐτὸ σῶμα ἀγγόμενον ὑπὸ ὄψεως! ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν ἐβασανίσθη εἰς πολὺν χρόνον!

Ἡ τραγωδία δὲν ἐτελείωσεν ἐπειδὴ ἡ τύχη τοῦ πρωτοτόκου εἰσέτι δὲν ἀπεφασίσθη πῶς! οὔτε ἀνθρώποι, οὔτε θεοὶ δὲν θέλουσιν ἐπιφανῆ ἐνταῦθα διὰ νὰ λύτωσιν ἐκ τῶν μυστηρίων τούτων ἐρπετῶν τὰ σκέλη τοῦ παιδίου τούτου! Ματαίως στρέφεται πρὸς

τὸν πατέρα του, ματαίως δὲ καὶ αἱ χεῖρές του σπουδαίως νὰ βραχύνωσι τοὺς δεσμούς τούτους τοῦ θανάτου· αἱ χεῖρές του, φεῖ! ὑπάρχουσι ἀδύνατοι. Ἰσως ὅμως οἱ ὄψεις κορεθῶσιν, ἀφ' οὗ καταράσῃ τὸν Λαοκόοντα, καὶ βροφήσῃ τὴν ζωὴν τοῦ νέου ἀδελφοῦ. Τὸ ἄθλιον! πόσον καὶ αὐτὴ ἡ ἐλπίς ἀπέβη ματαία!

Ὅποια τέχνη ἀρὰ γε ἐχειριάζετο διὰ νὰ καταστήσῃ παθητικὴν σκηνὴν συμβεβηκὸς τοσοῦτω φρικαλέον καὶ ἀποτρόπαιον! Ἡ καρδία μου κατελήφθη τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ τῶν θλιβερῶν περιστάσεων, ὃ δὲ νοῦς μου ὑπὸ τοῦ θαύματος ἀντικειμένων σπουδαίων καὶ τὰ ὄμματα ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν κατὰ μέρος καλλονῶν, ὥστε μόλις εἶδον τοὺς ὄψεις.

Τεχνίται, ὅσοι ἔχετε μόνον ὀφθαλμοὺς, ἀντιγράφετε μόνον τὴν ὕλην καὶ τὰ πτώματα, καθὼς οἱ εὐθεῖς καὶ ἀβδηριτίζοντες ἀνατόμοι, οἵτινες περιορίζουσι τὴν ἱατρικὴν εἰς τὴν κρεουργίαν! Μόνον εἰς τοὺς ἔχοντας φαντασίαν ἀνήκει νὰ ἀντιγράψῃ τὴν ζωὴν, τὰς κινήσεις καὶ τὰ πάθη.

Ἄλλὰ πῶς δύναμαι νὰ καταπαθῶ μέγας ζωγράφος; μὲ ἠρώτησεν ὁ νέος σχεδιαστής.

Γινόμενος πρότερον ποιητῆς, ἱστορικός, φυσικός, φιλόσοφος· ἐπειδὴ τὸ μηχανικὸν μέρος ὑπάρχει καὶ τὸ τελευταῖον τῆς τέχνης, ὅθεν τελευταῖον πρέπει νὰ σ' ἐνασχολήσῃ. Οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν, ἡ χάριν ἀνευ τῶν ἄλλων. Ἄν δὲν ἐνοῶμεν, οὔτε κρίνωμεν, οὔτε αισθανώμεθα, τί ὄφελει νὰ γνωρίζωμεν νὰ λαλῶμεν; τί ὄφελει νὰ συναρμολογῶμεν ὁμοιοκαταλήκτους, ἢ κατὰ μέτρον βαίνοντας στίχους, ὅταν δὲν ἐκφράζωσι γενναῖαν τινὰ ἰδέαν, ἢ εἰκόνα καὶ ὑψηλὸν πάθος; Τὰ τρία τέσσαρτα τῶν ποιητῶν καὶ ζωγράφων καὶ ἀγαματοποιῶν λαλοῦσι μόνον, ἢ ψιττακίζουσιν, ἀπευθύνονται δηλ. μόνον εἰς τὰ αἰσθητήρια· διότι οὔτε τὸ πνεῦμα θέλγουσι διὰ τῶν γνώσεων, οὔτε τὴν καρδίαν διὰ τοῦ πάθους.

Ἄν λοιπὸν θέλῃς νὰ θαυμάσθῃς ὡς τεχνίτης ἐξάσκησον προηγουμένως τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν (1).

Διατί, νομίζωμεν, κατεστράφησαν αἱ καλαὶ τέχναι; ἐπειδὴ τὰς μετεχειρίσθημεν ὡς βιοποριστικὰ ἐπιτηδεύματα, ἢ ὡς μηχανικὰ ἐπαγγέλματα.

Δεινολογοῦνται οἱ τεχνίται ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν ἔχουσι φιλοκαλίαν! Ἄλλ', ὦ τεχνίται, διατί καὶ σεῖς μιμῆσθε πάντοτε τὰ κοινὰ, οὔτε τὰ ἐκφράζετε τοῦλάχιστον κατὰ καινὸν τρόπον; Διατί περιπατεῖτε πάντοτε τὴν λεωφόρον καὶ βασιλικὴν ὁδὸν, ὡς ὁ ἀγελαῖος ὄχλος; Προσφέρετε εἰς ἡμᾶς νέαν τινα φύσιν, ἐπιδειξίως μάλιστα ἐκλελεγμένην. Δεῖξατε εἰς ἡμᾶς π. χ. τοὺς τρεῖς υἱοὺς τοῦ Ὀρατίου ὀμνύοντες τὴν καταστροφήν τῆς Ἀλβας καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς Ρώμης. Παραστήσατε εἰς ἡμᾶς τὸν Σωκράτην ἐντὸς τοῦ δεσμοτηρίου κρατοῦντα εἰς τὰς χεῖρας τὸ θανάσιμον τοῦ κωνείου ποτήριον, συνδιαλεγόμενον δὲ γαλιναίως μετὰ τῶν μαθητῶν, ὡς ἂν παρικήθητο εἰς συμπόσιον

(1) Καθὼς οἱ ἀληθεῖς ποιηταὶ καὶ ζωγράφοι καὶ ἀγαματοποιοὶ καὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι.

ἔχων στεφανωμένην τὴν κεφαλὴν μὲ ἄνθη (1) ἢ ἐναμιλλώμενοι πρὸς τὸν Κορέγιον ζωγραφῆσατε γυμνόν, ὀλόγυμνον τὸν Ἐρωτα, (ὃ ὅποιος πάντοτε ἀρέσκει,) προσφέροντα στέφανον δάφνης καὶ μυρσίνης, ἀξίον τοῦ τεχνίτου, ὅστις οὕτω τὸν ἐξεικόνισε.

Ποιηταὶ καὶ μυθιστοριογράφοι τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐνεσῶτι, ἢ εἰς τὸ μέλλον, ἂν θέλητε καὶ σεῖς νὰ βαδίσητε εἰς τὰ ἴχνη τῶν καλλιτεχνῶν, θησαυρίσατε γνώσεις καὶ μάθησενὰ αἰσθάνθησθε· ἐπινοήσατε καὶ λόγου τι ἀξίον καὶ εὐγενές καὶ ἠθικόν, πρὶν γράψητε ἢ παύσατε νὰ μιμηθῆτε κατὰ γράμμα καὶ κακοζήλως, ἀναμηρυκίζοντες τὰ συνήθη καὶ τριοδικὰ.

Καταλαμβάνω ὅτι ἕκαστος θέλει νὰ ἀρέσκη εἰς τὸ πλήθος, τὸ ὅποιον εὐκόλως εὐχαριστεῖται· ἀλλ' ὅπου τελευτᾷ ἡ φιλοκαλία τοῦ χυδαίου, ἐκεῖ ἀρχεται ἡ τοῦ λογιῶν καὶ τοῦ χαριέντος. Βεβαίως δὲ σεῖς ἔχετε περισσότερὰν φιλοτιμίαν καὶ γενναιώτερα φρονήματα, ὥστε δὲν νομίζετε ἀξίον τῶν ἀγῶνων σας τοιοῦτον ἔπαθλον.

I. N. Λεβαδεύς.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΟΣ.

Εἰς τὴν πολυῤῃθμον τάξιν τῶν σαυρῶν ὁ ὑπάρχων γνωστός καθ' ἡμᾶς κροκόδειλος κατέχει τὸν πρῶτον τόπον. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὅμως εὐρέθη τὸ σκελετὸν καὶ ἄλλου κροκόδειλου ἔχοντος τετραπλάσιον μέγεθος· διότι ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς του φαίνεται ὅτι καὶ ὁ βουδῆ αὐτὸς ἦτο μικρὸν θῆραμα εἰς τὸν ἀχανῆ φάρυγγα τοῦ ζώου τούτου· ἐπειδὴ καὶ μόνη ἡ κεφαλὴ του, ὡς εἰκάζεται, εἶχε πενήτηντα μέτρων μήκος.

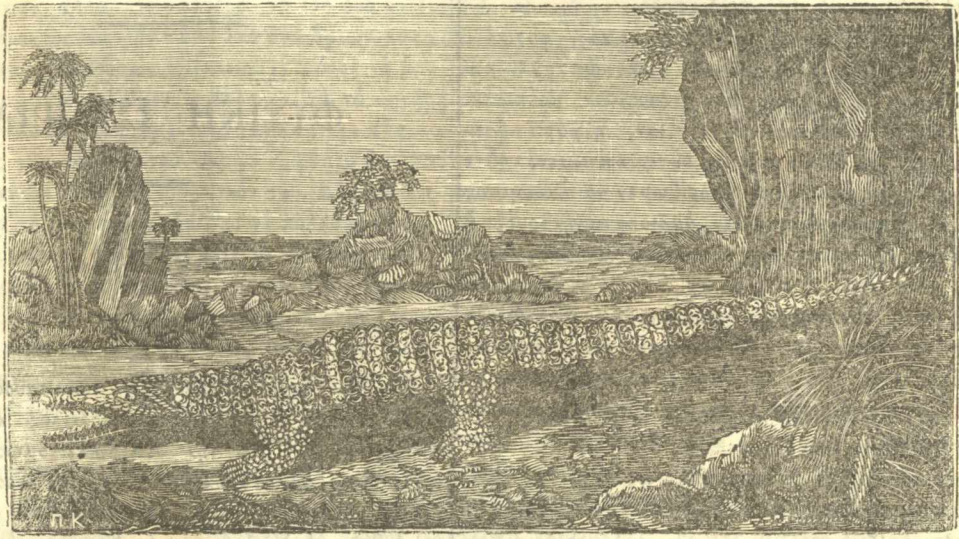
Καὶ σήμερον δὲ ἐτι οἱ κροκόδειλοι τοῦ νέου κόσμου ὑπερβαίνουσι τοὺς τοῦ παλαιοῦ κατὰ τὸν ὄγκον, προσέτι δὲ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν ἱστορίαν διαθρυλλεῖται ὁ κροκόδειλος τῆς Αἰβύης.

Τὸ πάλαι οἱ ἰερεῖς τῆς Αἰγύπτου ἔτρεφον τοὺς τεθασσευθέντας κροκόδειλους, τοὺς ἐστόλιζον διὰ ποικίλων κοσμημάτων, τοὺς ἔφερον μάλιστα καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς· ἐντεῦθεν δὲ γίνεται πρόδηλον ὅτι οἱ Αἰ-

(1) Τὰ δύο ταῦτα ἀριστουργήματα εἶδον εἰς τὴν εἰκονολογικὴν σειρὰν τοῦ Λούβρ τῶν Παρισίων, καθὼς τὸν Βροῦτον, τὰς Σαβίνας καὶ τὸν Λεωρίδαρ εἰς τὰς Θερμοπύλας κτλ. ἔργα πάντα θαυμάσια τοῦ δυστυχῆ Δαβίδ, τοῦ ὁποίου εἰς τῶν υἱῶν ἦλθεν ἰσχύτως νὰ ἴδῃ τὸ Μισολόγγιον.

γύπτιοι έπίβητο τό ζών τοῦτο· τούναντίον δέ σήμερον οί εύρισκόμενοι εἰς τόν Νείλον κροκόδειλοι καταδύονται καί φονεύονται ἀσπόνδως ὑπό τῶν ἀνθρώπων, ἔπειτα δέ παραιθένται καί εἰς τήν τράπεζαν ὡς ἀγρίμιον εὐάρεστον εἰς τήν γεῦσίν των. Ἰδιαιτέρως δέ εἰς τήν Νουβίαν τό κυνήγιον τῶν κροκοδείλων κατὰ τόν χειμῶνα ἀποφέρει ἰκανόν ὄφελος εἰς τοῦς κατοίκους· τοῦς εύρίσκουσι δέ τότε κοιμωμένους ἐπὶ τῆς ψάμμου, καθῶς καί κατὰ τό ἔαρ, ὅτε οί θῆλεις καταθέτουσι ἐπ' αὐτῆς τὰ ὠά των. Ἄμα δέ ὁ κυνήγος γνωρίτη τόν τόπον, ὑποσκάπτει πλησίον κρυψῶνα (κατάδυσιν) ὅθεν ἐνεδρεύει τό θῆραμα μὴ φαινόμενος· ὀπλίζεται δέ συνήθως διά κάμακος ὄζυτάτου καί στερεοῦ, τόν ὅποιον ἐμπήγει εἰς τόν θώρακα τοῦ θηρίου· ἂν δέ τοῦτο τύχη κομῶμενον, πλησιάζει ὁ ἄνθρωπος θαβρλασιότερον διά νά τό πληγώσῃ μέχρις 7 καί 8 δακτύλων βάρους, ὥστε κατ' οὐδένα τρόπον νά μή ἀποσπαθῇ τό ὄπλον σφαδάζοντος μανισκῶς τοῦ ζώου καί βυθίζομένου εἰς τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· ἀλλά τό

χιον χοιρίνου κρέατος, μάλιστα δέ ἐκ τῆς βράχως. Οὕτω δέ προπαρασκευάσας τήν δρμιάν, ὁ θηρευτής καί ἔχων πλησίον του γρουλλίζον χοιρίδιον, ἐφρόντιζε ν' ἀνασῆρῃ τό σχοινίον τοῦ ἀγκίστρου ἄμα τό ἐδάγκανεν ὁ κροκόδειλος· διότι τὰ γρουλλίσματα τοῦ χοιριδίου προσεῖλκυον τό ἀδθηράγον θηρίον, ὁρμῶν δέ πρὸς τήν ἄγραν αὐτοῦ εύρίσκε κατὰ τύχην τό ἐπίβουλον ἀγκίστρον, τό ὅποιον ἀμέσως κατέπινεν, οὕτω δέ συρόμενος ἐφέρετο εἰς τήν γῆν ἄνευ τινός μεγάλης ἀντιστάσεως· ἐξελθὼν ὁμως ἤδη τοῦ ὕδατος ἀνιεπάλασε πάλιν καρτερῶς εἰς πολλὸν καιρὸν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου διά τῶν τρομερῶν σιαγόνων του καί τῆς φοβερωτέρας ἔτη οὐράς, ὥστε κατ' αὐτὴν τήν περίστασιν ἐγχερίζετο ἰκανὴ δειξιότης πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ἀδυναμίας τοῦ θηρευτοῦ. Διά τοῦτο οὗτος λαμβάνων ἐκ τοῦ ἐδάφους πηλὸν ἐβρίπτειν εἰς τὰ ὀμμάτια τοῦ θηρίου, καί ἂν μὲν εὐτύχει νά τό τυφλώσῃ δι' αὐτοῦ, ἐγένετο νικητής, ἂν δέ τούναντίον ἀπετύγχανεν, ὑπέκειτο εἰς μέγαν κίνδυνον καί συχνάκις ἐλεεινῶς κατασπαράττετο.

Κροκόδειλος.

προσδεδεμένον εἰς τόν κάμακα σχοινίον ἀνατῦρει εύκλως ἐκείθεν οὐτό, ἀφ' οὗ ἐξαντληθῶσιν αἱ δυνάμεις του καί ἐντελῶς ἀποκάμῃ· τότε δύο ἄνθρωποι ἀνέλκυσιν εύκλως κατ' αὐτόν τόν τρόπον δεκατριῶν ποδῶν μήκους κροκόδειλον· ἔπειτα δέ συσφιγγόντες διά φιμοῦ τό στόμα τόν στρέφουσιν ὕπτιον κατὰ γῆς καί ἀφαιρῶντες τοῦς πόδας τόν φονεύουσιν. Ἐπειδὴ οί Ἀφρικανοί ἀγαπῶσι τήν ὄσμην τοῦ μόσχου, νοστιμιεύονται καί τό κρέας τοῦ κροκοδείλου· διότι τό ζῶον τοῦτο φέρει τοιαύτην ὕλην εἰς τέσσαρας κύστες, μεταδίδουσαν τήν εὐωδίαν εἰς πάσας τὰς σάρκας· τήν μεταχειρίζονται δέ εἰς μυρισμὸν τῆς κόμης των. Ὁ Ἡρόδοτος περιηγούμενος τήν Αἴγυπτον 450 ἔτη πρὸ Χριστοῦ εἶδεν ἀλλότροπον τινὰ ἄγραν τῶν τυράνων τούτων τοῦ Νείλου ἀσυνήθη σήμερον· ἐπειδὴ ἠλίσκοντο ἰστίε διά τοῦ ἀπλοῦ ἀγκίστρου, φέροντος τεμά-

Πολλάκις ἐν καί πολλοίς ὁ Ἡρόδοτος κατηγορήθη παρά τῶν νεωτέρων ὡς εὐπιστος καί μυθώδης· οὕτω καί ὁ καλλωπισμὸς τῶν κροκοδείλων παρά τῶν ἱερέων τῆς Μέμφως, ἰθεωρεῖτο μέχρι τῆς οὐδὲ ὡς ὑπερβολὴ καί ψεῦδος· ἀλλ' ἐσχάτως ὁ σοφὸς Geoffuy de Saint Hilaire εὗρηκε σκελετὸν κροκοδείλου ταριχευμένου· φέρον ἐνώτια· ὥστε ἀπεδείχθη ἀρκούντως καί κατὰ τοῦτο τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας ἡ φιλαλήθεια ἢ ἀκριβεία. Ἐξ ἀνάγκης μόνον ὁ κροκόδειλος γίνεται φονικός· διότι ταύτης μὴ ὑπαρχούσης, ὅταν δηλ. τό ζῶον τύχη κεκορεσμένον, οὐδέποτε σχεδὸν θλάπτει τόν ἄνθρωπον, τούναντίον μάλιστα τόν ἀποφύγει. Κατὰ δέ τὸν Bruce πολλάκις εἰς τήν Ἀβυσσηνίαν τὰ παῖδια ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ζώου τούτου, ὡς ἐπὶ ἵππου, αὐτὸ δέ φαίνεται σχεδὸν ἀρεσκόμενον εἰς τό παίγιον τοῦτο. Ἐπειδὴ δέ ἀγαπᾷ τήν κοινωνίαν, ἰ-

σως ἐπιδέχεται καί τινὰ ἀγωγήν· ὅθεν πιστεύομεν διεκρίσει καί οί ἱερεῖς τῆς Αἴγυπτου ἐξήσχεον τόν κροκόδειλον ἐπὶ κινήματα τινὰ ἐπὶ νῶν ἱεροτελεστιῶν τῆς θρησκείας των. Ὁ κροκόδειλος τῆς Ἀσίας λέγεται εἰδικώτερον Γαβιὰλ παρά τῶν ζωολόγων· περιστάναται δέ ὡς μικρότερος, εύκαμπότερος καί ἀγριώτερος τοῦ Αἰθιοῦ. Τινὲς ὁμως ἐκ τοῦ εἶδους τούτου ἀποφασίζουσι νοσγκατοικήσασιν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, προσέρχονται εἰς αὐτοῦς διά τινος συνθήματος προσκαλούμενοι, ὁμοῦ καί παρ' αὐτῶν τροφήν, χωρὶς νά βλαψῶσι τήν προσφέρουσαν εὐεργετικὴν χεῖρα. Εἰς δέ τήν Ἀμερικὴν ὑπαρχει ἄλλο εἶδος κροκοδείλου λεγόμενον ἀλλιγάτωρ· περὶ αὐτοῦ μάλιστα ἔχομεν ἀκριβεστέρως πληροφορίας· διότι ὁ διαβόητος ζωολόγος τῶν Ὁμοσπένδων ἐπαρχιῶν Audubon ἐξέτασε τήν φύσιν καί τὰ ἔθη του. Καθῶς ὁ ἄλλος κροκόδειλος, καί ὁ ἀλλιγάτωρ νήχεται μᾶλλον, ἢ περιπατεῖ, σπανίως δέ ἀποπλανᾶται εἰς τὰ μεσόγεια ἐνασχολούμενος εἰς τήν ἄγραν τῶν ἀρμολιῶν πρὸς τροφήν τοῦ ζώου· ἐπειδὴ ὁμως ὑπάρχει βραδυκίνητος, τὰ πλείστα αὐτῶν εύκόλως διαφεύγουσι τοῦς ὀδόντας του, διότι εἰς μίαν ὥραν μόλις περιπατεῖ τό τεταρτημόριον τοῦ γαλλικοῦ σταδίου (τῆς λεύγης)· ὅθεν ἐνίσταται τὸν πλησιάζουσιν ἀπεινεῖ, ἀρκεῖ μόνον νά εύρίσκωνται μακρὰν τῆς οὐράς του, διότι αὐτὴ κινεῖται τόσον ταχέως, ὅσον βραδέως ὄλον τό λοιπὸν σῶμα. Ἡ χαυνότης αὐτῆ χαρακτηρίζει τήν ὄριμον ἡλικίαν τοῦ ζώου· διότι ἐπὶ τῆς νεανικῆς ὑπάρχει ταχυκίνητος, ὡς αἱ σαῦραι τῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι οἰώκουσι τὰς μυίας εἰς τοῦς τοίχους τῶν κήπων. Φίλος τις τοῦ Audubon κάτοικος τῆς Λουησιανῆς ἔχων ἀλλιγάτωράς τινας, τοῦς ὁποίους μόλις ἐκλεπισθέντας ἐκ τῶν ὠδῶν ἐσκόπευε νά πέμψῃ εἰς Νεσβόρακον, ἠθέλησε διατριβῆς χάριν νά δείξῃ εἰς κυρίας τινάς ὅτι καί ἐπὶ δυσμόρφων ζώων ἡ νεότης, εἴτε ἡ παιδικὴ ἡλικία ἔχει χάριν· ὅθεν ἀνοιξε τό κιβώτιον ὅπου ἦσαν περικλεισμένοι οἱ αἰχμάλωτοι οὗτοι· ἐντὸς δωματίου· τότε δέ πάντες διεσκορπίσθησαν τρέχοντες πανταχοῦ, ὥστε μόλις ἐδυνήθη ὁ ἐπιτετραμμένος τήν φυλακὴν των νά τοῦς συνάξῃ· ἀλλ' ἐξ αὐτῶν εἰς ἔμεινε κεκρυμμένος ἐντὸς σανδαλίου ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος, καί διαμμένων πάντη ἄπιτος, οὔτε ὑψησε κατὰ τό μέγεθος ἐν' ᾧ οἱ ἄλλοι τρεφόμενοι ἐντὸς καδδίσκου ἐξετάθησαν πολλοὺς δακτύλους. Ὁ Audubon εἰκάζει ὅτι δεκάπους, ἢ ἐξδεκάπους ἀλλιγάτωρ ἔχει ἡλικίαν τοῦλάχιστον ἐνὸς ἔτους, οἱ δέ ἐκκαδέκαπόδες ὑπάρχουσιν ἑκατονταετείς καί ἐπέκεινα. Ὁ εἰρημένος ζωολόγος ἐφόνευσε ἀλλιγάτωρα πησίον τοῦ Ἐρυθροῦ ποταμοῦ πληγώσας αὐτόν ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἄν ἡ βολὴ τοῦ πυροβόλου δὲν ἦτο τόσον εύστοχος, δυσκολώτατα ἄλκιμον καί καμβόρον τοιοῦτον θηρίον ἤθελε κατατροπωθῆ. Λιχνεύεται δέ ὡς τροφήν τοῦς ἰχθύεις· ὅθεν διατίθεται εἰς τοῦς ἐλώδεις τόπους· πλήθει δέ τό εἶδος τοῦτο εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μισισσιππὶ τό δέρμα του πωλεῖται εἰς τοῦς σανδαλοποιούς. Οἱ Εὐρωπαῖοι κατὰ πρῶτον ἔλθόντες εἰς τήν Ἀμερικὴν ἐθαύμαζον διε ἀναπλέοντες τοῦς ποταμούς ἐβλεπόν ἰλαδὸν τοῦς κροκοδείλους· τούτους φησὶ στελέχη

δένδρων εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῶν ὕδατων ἐπιπλέοντας. Ἡ θέα τῶν πλοίων δὲν τοῦς φοβίζει, ἐξέλιπον ὁμως παντοῦ, ὅπου διαπλέουσιν ἀτομικίητα. Ὁ θῆλος ἀλλιγάτωρ ἀποθετεῖ τὰ ὠά του εἰς πέντε, ἢ ἐξευθῶνας, ἢ τὰ διευθετεῖ ἐπὶ ξηρᾷ στοιβάδος, τὰ καλύπτει διά ξηρῶν φύλλων, ἔπειτα δέ ἐπισωρεύει ἰκανόν πηλόν, τόν ὅποιον ξηραίνει ὁ ἥλιος. Ἐκάστη τῶν τρυπῶν περιέχει 10—12 ὠά, ὥστε ἕκαστον θῆλυ γεννᾷ κατ' ἔτος ὡς 60 τέκνα. Ἄπαντα τῆς αὐτῆς τρώγλης τὰ ὠά ἐκλεπίζονται συγχρόνως, ἢ δέ μήτηρ ἔλλοχῶσα ὀδηγεῖ τὰ νεογνά εἰς τόν παρακείμενον λάκκον (βυθόν) ἢ βύακα. Τότε οἱ νεοφανεῖς οὗτοι κροκόδειλοι κινδυνεύουσι μέγαν κίνδυνον ὡς κατατρωγόμενοι ὑπὸ τῶν γερόντων· ἀλλὰ καί τὰ εὐδρα πτηνὰ ἐπιβουλεύονται αὐτοῦς, καθὼς καί οἱ μεγάλοι ἰχθύεις· ἂν δέ ἐλείπον τοσοῦτοι ἰχθύοι, οἱ κροκόδειλοι πολλαπλασιάζομενοι τεραστίως, ἠθέλον ἴσως κατατρώγασθαι συναλλήλως, μὴ εύρίσκοντες ἰκανὴν τροφήν, οὔτε κατὰ γῆν, οὔτε κατὰ θαλάσσαν.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙΨΗΓΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΟΥΚΕΒΙΛΛ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

ΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Θεσσαλία. — Ἀρχαίαι διαίρεσεις αὐτῆς καί νῦν.

Ἡ Θεσσαλία, ἀνεκαθεν θεωρουμένη ὡς τό λίκνον τῶν πρωτευόντων ἐθνῶν τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔφερον ἱκανόν ὄνομα κατὰ τοῦς ἠρωϊκούς αἰῶνας (1). Ἐν τούτοις τὰ θρεῖνὰ αὐτῆς μέρη φαίνεται πιθανῶς κατοικηθέντα, πρὶν ἢ Ἄργος ὁ τοῦ Ἰνάχου υἱός, ὀδηγήσῃ ἐκεῖ τοῦς Πελασγούς (2), οἵτινες κατέβησαν εἰς τὴν μεγάλην κοιλάδα τῆς, μετὰ τὴν διέξοδον τῶν καταπλυζόντων αὐτὴν ὑδάτων εἰς τόν θερμαϊκὸν κόλπον, συμβᾶσαν διά σεισμοῦ δι' οὗ ἀπεχωρίσθη καί ὁ Ὀλυμπος τῆς Ὀσσης. Τότε ἀντὶ τοῦ πρώτου διόματός τῆς Πανδώρα (3) καί Πυβραία, αἵτινα ἦσαν ὁ ὀματα τῶν ἄνω

(1) Ἡροδ. βιβλ. 6 176.
 (2) Ὀδυσσ. βιβλ. 19, 177. Ὁ Ἡρόδοτος τοῦς ὀνομάζει, ἔθνος πολυπλάγητον.
 (3) Μαρδῶρα, Στραβ. βιβλ. 9, 444.

οραπέδιων, έλαβε τὸ τῆς Πελασγιώτιδος, δανεισθεῖσα αὐτὸ ἀπὸ τοὺς νέους κατοίκους τῆς, ὧν τὰ σμήνη διεσχορπίσθησαν εἰς τὰ Τέμπη, καὶ ἐπὶ τῶν λόφων τῆς Μαγνησίας. Τότε τὸ ἐπώνυμον Αἰολίς (1), τὸ ὁποῖον ἔφερε πιθανῶς ἅπασα ἡ σειρά τῆς Οἴτης, καὶ Ξεινία τὸ ὁποῖον καὶ νῦν διατῶζεται ὡς ὄνομα τῆς πλησιοχώρου κοιλάδος τῆς Ξεινίας λίμνης (2), ἀπεισβέθησαν διὰ τοῦ ὀνόματος Θεσσαλία, ἐπιβληθέντος αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ, ἀρχηγοῦ στίφους Θεσπρωτῶν ἠπειρωτῶν, (3) οὐδὲν ἦντιν ὁμως διεφύλαξεν εἰς τὰς ὑποδιαιρέσεις τῆς, τὰ ὀνόματα τῆς Φθιώτιδος, τῆς Ἑστιαίωτιδος τῆς Θεσσαλιώτιδος καὶ τῆς Πελασγιώτιδος.

Ὁ Λουκανός, ἐμφυσῶν τὴν ἐπικὴν σάλαιγγά του ἐξυμνεῖ τὴν μυθολογικὴν καταγωγὴν τῆς Θεσσαλίας περιλαμβάνων εἰς τὴν ἐκτασίαν τῆς, ἐκτός τοῦ Πηνειοῦ, τὰς πεδινὰς χώρας τοῦ Ἀχελώου, τοῦ Κῦρου καὶ τὰς μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν ἐκτεινομένης κοιλάδας. Ἀλλ' ἡ περιγραφή του ποιητικὴ μᾶλλον ἢ ἀκριβὴς δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰς τῶν γεωγράφων, οἵτινες θέτουσιν ὄριον τῆς ἐπαρχίας ταύτης, πρὸς βορρᾶν μὲν τὸ ὄρος Ὀλύμπον τὴν Πίνδον πρὸς δυσμὰς πρὸς μεσημβρίαν τὸ ὄρος τῆς Οἴτης, τῆς οικιαγραφοῦστος παραλλήλως μὲ τὸν Ὀρθρον τὴν κοιλάδα τῆς Ὑπάτης, ἢ διαβρέχει ὁ Σπερχεὶς μὲ τὰ διαυγῆ ὕδατά του, καὶ πρὸς ἀνατολάς, τὴν σειράν τοῦ Πηλίου. Μετὰ τοῦς ἠρωϊκοὺς δὲ χρόνους, ἐκ τῶν ὄρων τούτων ἐξῆλθον οἱ Ἀχαιοὶ, οἱ δῶσαντες τὸ ὄνομα τῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐξυμνησθέντας ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου· οἱ Αἰτωλοὶ, υἱοὶ τοῦ Ἑλλήως καὶ ἀδελφοὶ τῶν Δωριέων ἐξ ὧν κατήγοντο οἱ ἄγριοι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἄλλα ἰσχυρὰ τῆς Ἑλλάδος ἔθνη.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Θεσσαλία ἐσχημάτιζε πέντε τμήματα, ὧν τὸ πρωτεῦον ἦτο ἐπώνυμον αὐτῆς καὶ συνώρειε πρὸς δυσμὰς μὲν μὲ τὴν Ἑστιαίωτιδα πρὸς ἄρκιον δὲ μὲ τὴν Πελασγιώτιδα καὶ πρὸς μεσημβρίαν μὲ τὴν γραμμὴν τῆς Οἴτης. Ὁ Νίκης φόρος Γρέγορας μετὰ μεγίστης ἀκριβείας ὁμιλεῖ περὶ τῆς χώρας ταύτης λέγων, « Αἴτε γὰρ δυσχωρίαί τῶν ὄρων, οἷς ἡ φύσις πολλαχόθεν τὴν χώραν ὠχύρωσεν, ἀσφάλειάν τε καὶ θάρτος τοῖς ἔχουσι δίδωσι· τὰ τε φρούρια ἐφ' ὑψηλῶν ἰδρυμένα τῶν τόπων, ἀμήχανον ἡμῖν παρέξει τὴν πολιορκίαν » καὶ τῶνόντι βλέπων τις τὸν τόπον τοῦτον κατανοεῖ πῶς ἐκάστη τῶν χωρῶν του, διὰ τὴν φύσιν τῆς θέσεώς τῆς, ἐμελλε νὰ σχηματίσῃ πλοθὴν αὐτονόμων πολιτειῶν. Οὕτω οἱ κατοικοῦντες τὰς κατοικεῖστας τοῦ Ὀρθρου καὶ τοῦ Ἀκίβα, ἦσαν διηρημένοι εἰς 14 χώρας ἀνεξαρτήτους ἀλλήλων. Οἱ Φθιώται, οἱ Μυρμιδόνες, οἱ Μάγνητες καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἶχον χωριστοὺς νόμους καὶ ἔθιμα· τόσον δὲ ἦσαν ἀποκεχωρισμένοι ἀλλήλων ὥστε οἱ βσιλεῖς τῆς Μακεδονίας ὑπεδούλωσαν ἄπονητὶ τὰς αὐτονομίας ταύτας, αἵτινες, οὐδεμίαν ἔχου-

(1) Ἡροδ. βιβλ. I. κ. 56.
 (2) Στράβ. βιβλ. IX. σ. 430, 437.
 (3) Ὁ αὐτός.

σαι συγκέντρωσιν ἔμμενον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πρώτου κατακτητοῦ.

Ἐξακολουθοῦντες τὴν ἱστορίαν τῆς Θεσσαλίας τὴν βλέπωμεν καταστήσαν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν μετὰ τὴν πῶσιν τοῦ Περσέως καὶ ἀποτελέσαν προΐοντος τοῦ χρόνου τὸ 17ον θέμα τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Βυζαντινῶν Kaisάρων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐνὸς ἐπαρχοῦ. Ἀντὶ δὲ τῶν πενήτηντα καὶ πέντε πόλεων ἃς εἶχεν ἐπὶ τοῦ καιροῦ τοῦ Πλινίου, μόλις 17 τῆς εἶμεναν καὶ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὧν τὰ ὀνόματα ἀναφέρει εἰς τὸν κατάλογόν του Κωνσταντῖνος ὁ Πορρογέννητος. Τέλος καταστραφεῖτα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἐρημωθεῖσα ὑπὸ τῶν συμμοριῶν τοῦ Μαρκετίου Μόνι Φεβράτου καὶ τῶν Γάλλων σταυροφόρων, ἰδέχθη ἀπὸ τοὺς τελευταίους κατακτητὰς τῆς, τοὺς Τούρκους, τὸν τίτλον *sanjak* τοῦ *Mouvalak* ἢ *Τρίκαλα* διαμένοντα ὑπὸ τὸ κράτος ἐνὸς βεζύρου.

Περιγράφων τὴν Θεσσαλίαν, τὴν τιθνητῆρα τῶν ἰππων τὴν Φθιώτιδα, τὸν προσφιλῆ τόπον τοῦ Ἀδμήτου τὴν Μαγνησίαν, τὴν διαμονὴν τῶν κενταύρων καὶ τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀλύμπου, ὅστις ἐκαυχᾶτο ὅτι εἶχε τὸ τῆς Δωδώνης μαντεῖον, ἀν δὲν περιγράψω αὐτὴν μετ' ἀκριβοῦς ἐρεύνης ὡς τὴν ἠπειρον, ἔχω δικαιολόγημα τὰ κωλύματα ἅτινα πολλάκις ἠναντιώθησαν εἰς τὰς ἀναζητήσεις μου. Ὁ ἀναγνώστης, καὶ χωρὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσω, θέλει διακρίνει εὐκόλως τὸ ἀνήκον εἰς τὸν παρατηρητὴν, ἀπὸ τὸ ἄμορφον σχέδιον ὅπερ μοὶ ἐχορηγήθη ἀπὸ ἀνθρώπους νοήμονας μὲ ἀλλὰ τῶν ὁποίων αἱ ἰδέαι δὲν ἐσυμφώνουν μὲ τὰς ἐδικὰς μου. Κατὰ βάθος ἐξέτασα, ὡς ἴδατε, τὰ ἀπόκεντρα μέρη, δια νὰ ἐξιχνιάσω τὰς πηγὰς τοῦ Ἀχελώου καὶ θὰ συμπληρώσω ἤδη τὴν εἰκόνα μου, εἰσερχόμενος ἀπὸ τὸ στόμιον τοῦ Πηνειοῦ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν ὁποίαν ὁ ποταμὸς οὗτος καθιστᾷ γόνιμον μὲ τὰ ἰλυώδη ὕδατά του. Διὰ τὰς ἀκτὰς τὰς πλησιοχώρους τοῦ θερμαϊκοῦ κόπου, διέταξα νὰ σχεδιογραφῆσται τὴν χώραν καὶ ἠρκέσθη εἰς τὰς παρὰ τῶν ἄλλων εἰδήσεις, διότι ἡ ὑποπτικὴ μοὶ ἀπέκλειεν ἐπιμόνως τὴν εἰς τὴν χώραν ταύτην εἴσοδον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ II.

Ὅδὸς ἀπὸ Μέτσοβον εἰς Σταγούς Καλαβάχα. — Ὅρισμὸς τῶν πηγῶν τοῦ Ἰνάχου. — Διόδωρος διὰ τοῦ ὄρους Ζυγός. — Ζυγο-Χάνι. — Πηγὰς τοῦ Πηνειοῦ ἢ Σαλαμβριά. — Γενικὴ ἐπιθεώρησις τῆς Θεσσαλίας. — Κατ' εἰκασίαν θέσεις τῆς Ἰρσείας καὶ τοῦ Εὐθυδριον. — Ἀφίξις εἰς Σταγούς Καλαβάχα.

Δι' ἰδίας σπουδῆς τῶν ὑψηλῶν τοῦ Πίνδου τόπων ἐδιδάχθη νὰ γνωρίζω, ὑπὸ τὰ νέα ὀνόματα καὶ διὰ τῆς ἰδιαζούσης φυσιογνωμίας των, τὰς διαφορὰς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου, αἵτινες παρέχουν γένεσιν εἰς

τοὺς ποταμοὺς τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ οὕτω ἐπεσεν ἄπειρον στίφος αἰτῶν καὶ γυπῶν ὅπερ μετὰ εὐχαιρήτα νὰ διερευνησῶ τὸν ῥοὺν τοῦ Πηνειοῦ. Οὐδεὶς δὲν εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὰ ὄρη τῆς Ἑστιαίωτιδος, μήτε τὰς κοιλάδας ἃς ὁ ποταμὸς διατρέχει μέχρι τῶν Τρικκάλων, καὶ ἀπεράτιστα νὰ συμπληρώσω τὸ χάσμα τοῦτο εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς κλασσικῆς γῆς, ἥτις ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὀλιγώτερον ἐντελής ἢ ἡ τοῦ Νέου Κόσμου (1).

Τρίτην ἤδη φοράν μετέβην εἰς Μέτσοβον προτιθέμενος νὰ ἐκτελέσω τὴν τελευταίαν ταύτην ἐπιχείρησιν μου· τὸ ἀμφίβολον λυκαυγὲς μόλις διέχυνε ἀγρουνφῶς ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰνάχου, καὶ ἐγὼ εἶχον καταβεβῆ εἰς τὸν ἀειθαλῆ τῆς περιθόλου. Δύο χιλιάδας ἐβασίσαμεν βήματα ὅπως διαβῶμεν τοὺς δύο κλάδους τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐφθάσαμεν ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ τοῦ Ζυγοῦ, ἥτις ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὄρους Ποίου (2) ἢ ὡς τὸ ὀνομάζουσι σήμερον Πολισιά.

Διέβημεν δάτος ἐλατῶν ὅπερ κατεῖχεν ἕως λεύγης διάστητα, ὑπερπηθοῦντες πληθὺν χειμάρρων καὶ χαρμαίων σχηματιζομένων ἐπὶ τῶν ὕδατων τῶν ἀποκαλυπτόντων τὰς πλακάδας σιβάδας τοῦ Πίνδου, καὶ οὕτω ἐφθάσαμεν τὴν κυριωτέραν κορυφὴν του, ἔθθα παρετήρησα θριγκὸν ἐρύλλων ἐκτεινόμενον κυκλῆδόν. Τὸ χρῶμα του ἦτο παρεμπερές τῶ τῆς ῥῆτινης, θολὸν μὲν κατὰ τὸ ἐνδον, σπινθηροβολοῦν δὲ κατὰ τὰ ἐξώτερον.

Ἀφικθέντες εἰς τὸ ὕψος τοῦτο, μιᾶς ὥρας ἐδεθήμεν ὄρομου, ὅπως ἀναβῶμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ζυγοῦ, ὅν οἱ νεώτεροι Ἀνήλιον καλοῦσι, καὶ ἐφθάσαμεν καθ' ἡν στιγμήν ὁ ἥλιος ἤρχισεν νὰ χρυσοῖ τὰ ὄρη. Ὁ Ὀλύμπος, προσβληθεὶς ἀπὸ τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἀπέπεσε διαφανῆ νέρη, ἅτινα ἤσαν πρὸς τὸ οὐρανὸν ὡς τὸ προσφερόμενον εἰς τοὺς ἀθανάτους δλοκαύτωμα. Τὸ πᾶν ἀνήγγειλεν ἡμέραν φαιδρᾶν τῆς ἀνοϊζέως. Αἱ ἀρωματισμέναί διναι τοῦ ἀέρος αἵτινες ἀνήρχοντο ἐκ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων, ἐκυμάτιζον πρὸς ἡμᾶς τὰς ἠδύπνοους ὀσμὰς τῶν ἀνθισμένων πευκῶν καὶ χαμοδένδρων. Ἐὰ πτηνὰ ἦδον, καὶ τὰ φύλλα τῶν φηγῶν ἠέως ἐδονοῦντο· οἱ δὲ ποιμένες ὑπὸ τὸν ἦχον τῆς φλογέρας καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ αὐλοῦ των, ὠδήγουν τὰ ποιμνία των σταλίζοντα εἰς τὸ ὑπαιθρον, εἰς τὰς νομάς τὰς κεκαλυμμένας εἰσέτι ἀπὸ δρόσον. Ἠκούσαμεν τὰ ἀντηχοῦντα βήματα κερβανίου τινος ἐξερχομένου ἐκ τοῦ χανίου τοῦ Ζυγοῦ καὶ διευθυνομένου πρὸς τὴν ἠπειρον ἐνῶ ἐψηλαφοῦμεν γραμμὴν τινα βράχων ἐκ τῶν ἀποκλειόντων τὴν εἴσοδον τῆς Θεσσαλίας, καὶ σχηματιζόντων προτείχιμα ἐξ ἀκρίων περίπου ποδῶν. Οἱ ὀδηγοὶ θέλοντες νὰ μοὶ ἐκπλήξωσι, ἐπυροβόλησαν, ἡ δὲ ἐκπυροσφρότησις ἐξήλα-

(1) Ὁ περίφημος γεωγράφος Γουσσελίνος λέγει — ἡ γεωγραφία, ὡς καὶ ἄλλαι ἐπιστήμαι, πλανᾶται εἰς τὰς ἀναζητήσεις τῆς, ἀμελήσαμεν τὸ πλεῖστον ἡμῶν ὅπως ἐνασχοληθῶμεν εἰς ἕτερον ἡμισφαίριον, καὶ ἡ βόρειος Ἀμερικὴ εἶναι μᾶλλον ἐγνωσμένη τὴν σήμερον ἢ ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ πελοπόννησος.

(2) Μοῖσος, Στράβ. βιβλ. VII. σ. 327.

να ἀμφίβολα διαπτώματα, διευθύνθη βραδέως πρὸς τὸ Κοπανέσιον ὄρος.

Ἐλοξοδρομήσαμεν ἐπὶ τῆς κατεσκευασμένης διὰ τοὺς ὀδοιπόρους ἀτραποῦ, ἐγκαταλίποντες ἀριστερόθεν τὸ χάνι τοῦ Ζυγοῦ, τὸ καταφύγιον τῶν κερβανίων, ὅταν ὁ λαίλαψ ἐπαπειλῆ τὸ ἀπόκρημον τοῦτο μέρος. Ἐπαρτήρηον ὀλόγυρά μου σιβάδας γυμνάς πετρωμάτων πρωτογενῶν, καὶ ἀνεγνώρησα μεταξὺ τινῶν ἰδιαζόντων κατακαθιτμάτων, στρώματα θαλασσίον κοχυλίων παρεμβεβλημένων εἰς πλάκας εὐθραύτων τιτανολίθων. Καὶ οὕτως ἐπανέυρον εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς ἀπολιθώσεως καὶ συσσωματώσεως τοὺς αὐτοὺς καρπούς τῆς θαλάσσης, οὗς εἶδον μεμονωμένως ἀπολιθωθέντας καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους Κοπανεζίου. Ἡμεθεῖς ἐπὶ ὄρου πεδίου μεμονωμένου, ἐθθα οἱ αἰπὸλοι δυσκόλως ἀναβαίνουσιν, ὅταν ὁ βορέας σηκῶν στροφάδας χιόνος, ἃς δινὰς καλοῦσιν. Εὐτυχῶς εἰς τὰς σκηνὰς ταύτας εὐρισκόμην μόνον διὰ τῆς φαντασίας· διότι ἡ κατὰ τὸ ἔτος ὅπως μεταχειρισθῶ τὴν ἐκφορσιν τῶν ποιμένων τοῦ Πίνδου, οἵτινες δίδουν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν ἀνοικίαν καθίστησι τερπνὰ τὰ ὄροπέδια ταῦτα, ἐρ' ὧν οἱ ἄνεμοι θραύοντες τὰ δεσμά των παραδίδονται εἰς τρομερὰς μάχας, ὅταν, κατὰ τὰς ἰσημερίας, ὁ Νότος καὶ ὁ Βορέας φιλονεικοῦν περὶ τοῦ κράτους τῶν ἀνέμων.

Ἐπανερχόμενοι πρὸς Β. διέβημεν τὸν Ζυγὸν καὶ ἕως μιλίου ἀναβήκωμενοι ἐν ἀνωμάλῳ ἀτραπῳ, κατέβημεν δὲ πρὸς κλινοῦς πρανοῦς εἰς τὰ πεδία τῆς Θεσσαλίας. Ἦτον εἰσέτι ἡ πέμπτη καὶ ἡμίσεια τῆς πρώτης ὥρας αἱ κοιλάδες ἐστίλθον, αἱ τερπναὶ θέσεις ἐνεψυχούντο, αἱ ἐξοχαὶ σκιερώς οικιαγραφήμεναι ὑπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους τῶν συσκιαζομένων ἀπὸ κέδρου καὶ ἐλάτας, ἐφαίνοντο ἐξυπνοῦσαι μετὰ τῶν βοτάνων. Ἐντούτοις ὁ ἀήρ ἀραιωθεὶς ἀπὸ τὴν ἐπιστροφῆν τῆς αὐγῆς, κατέστη ἐνοχλητικὸς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μᾶς ἠνάγκασε νὰ βαίνωμεν, ὅπως θερμανθῶμεν· οἱ δὲ ὀδηγοὶ μας, ὠρμηθέντες ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην, ἐστρεψαν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Πηνειοῦ πηγὴν, ὅπως εἰς ταύτην ἀγνισθῶσιν.

Καὶ ἀφοῦ ἐλούθησαν κατὰ τὴν θρησκευτικὴν τῶν συνήθειαν, ἐπροσκύνησαν πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀρχηγόνοου γῆς, εἰς ἣν ἅπασαι αἱ θρησκείαι ἀπειθύνουν τὸ εἶδος των. Ἐγὼ δὲ, καθήμενος ἐπὶ τοῦ δοχείου, ὅθεν ὁ Πηνειὸς ῥέει διὰ ξυλίνου ὄχετος ἐν τῷ μέσῳ ἀποτετιχίσματος κατασκευαστοῦ, τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τῆς Θεσσαλίας περιεπλάνουν. Τὰ ὄρη τῆς ἐφαίνοντο τότε ἀνωψόμενα καὶ ὁ ἥλιος ἐφώτιζε τοὺς αὐχένους των· οὕτω θὰ ἐφάνησαν καὶ εἰς τὸν Δευκαλίωνα καὶ τὴν Πύρραν, ὅταν τὰ ὕδατα ὀλιγοστεύοντα ἀπεκάλυψαν αὐτοῖς διὰ τοῦ ῥοῦ των, γαίας καὶ νέους τόπους. (1)

(1) Μετὰ τὴν εἰκόνα τοῦ κατακλυσμοῦ, ὁ Ὀβιδιος οὕτω περιγράφει τὴν γένεσιν τῆς Θεσσαλίας; *Flamina rubsidunt; colles exire videntur. Surgit humus, crescent leca decrescentibus undis Postque diem logam, nudata cacumina rilvae Ostendunt* *Metamorph. lib. I.*

Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, οἱ συνοδεύοντές με Θεσσα-
λοι θὰ μοὶ ὠνόμαζον Πιρραϊδίαν, τὴν ἣν διαβαίνουσαν
χώραν, καὶ ὀρμύζοντος τὴν λύραν πρὸς τὴν φωνὴν
των, ἤθελον ψάλλει τὴν νίκην τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ
τοῦ Πύθωνος (2) τὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν δάφνην, ἣ-
τις ἐστεφάνωσε τὸν θεόν, οὐτεὶνος δὲν ἤθελε νὰ
γείνη σύζυγος (3) τὴν δάφνην, ἣτις διακοσμεῖ εἰσέτι
τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ, ἐφ' ὧν ἐπιθομῆ ὁ ὀδοιπόρος
νὰ ψάλλῃ τὰ ἔρωτικά αἵματα τοῦ Ὀβιδίου, καὶ νὰ ἐν-
θυμηταί τὰς μυθολογικὰς ἀναμνήσεις, αἵτινες ὑ-
ψωσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς αἰωνίου κυ-
ριότητος τῆς δόξης καὶ τῆς ποιήσεως.

Ἐως μιλίου ἐκ τῆς ἀτραποῦ τῆς καλυπτομένης
ἀπὸ φηγούς, ἐν οἷς ὁ Πηνειὸς κρύπτει τὰς πηγὰς του,
διαβάνει τις τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ὅπως βαδίση
ἐπὶ τῶν βάσεων τοῦ Προσηλίου Ζυγοῦ, ὅστις αὐξάνει
τὴν ῥοὴν του μετὰ τὸν φόρον πολλῶν πηγῶν. Κατὰ τινα
ὡς ἐγγίστα ἐκτίμησιν ἢ ἀπόστασις ἢ μεταξὺ τῶν δύο
κορυφῶν τῶν ὑπερκειμένων τῆς Πολισιᾶς ὑπολογί-
ζεται εἰς δύο λεύγας καὶ τέταρτον Β. Α. Ν. Δ. Αἱ
κορυφαὶ αὗται, αἱ ὑψοῦμεναι ὑπεράνω τῆς συνήθους
θέσεως νεφῶν, εἶναι τοιοῦτοτρόπως διακεκομμένα
ἀπὸ χάσματα, ὥστε καὶ οἱ ποιμένες προσέρχονται
μετὰ μεγίστης προφυλάξεως. Ἄλλου τινος παρατή-
ρησις μοὶ ἔδωκεν ἕκτασιν ὅτι τῶν μιλίων μεταξὺ τοῦ
ἐξέχοντος μέρος τοῦ Ζυγοῦ καὶ τοῦ Κοπανεζίου
πρὸς τὰ Ν. Δ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται, τὰς ὁποίας ὑπο-
λογίζω, ἀπὸ τὰς ἐσύγκρινα μετὰ τὰς μαρτυρίας τῶν
πεζοδρομῶν, ἦσαν ἐκεῖναι εἰς ἃς ἠναγκάσθη νὰ ἀρ-
κεσθῶ ὥστε νὰ ἐπινοηθῶνται εἰς αὐτὰς τὰς τοπογρα-
φικὰς ἐργασίας μου ὅσον δὲ ἐλλείπειτε καὶ ἂν ἦναι δὲν
θέλουσιν ὅμως φανῆ ὅπως ἀχρηστοὶ εἰς τοὺς γεωγρά-
φος, μέχρις οὗ γίνωσιν ἄλλαι ἀκριβέστεραι.

Παρεστράφη τῆς συνήθους ὁδοῦ τῶν περιηγητῶν
ὅπως διαγνώσῃ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτεραν ἕκτα-
σιν συνήτησαδὲ τοὺς ὁδηγούς μου εἰς τὸ χάσι τοῦ Μα-
λακάσση, ὅπερ ἀπέχῃ ἕως τετάρτου λεύγης ἐκ τῆς
πόλεως Μετσοβίου. Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο παρὰ τὰς
ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ κείμενον, εἶναι περικυκλωμένον
ἀπὸ πομπῶδη σκηνὴν ὄρεων καλυπτομένων ἀπὸ δάση
αἵτινα περικλείουσιν ἡμίσειαν λεύγαν πρὸς Β. τοῦ
Μαλακάσση, κωμοπόλιν 500 οἰκιῶν. Ὁ φιλόπονος οὗ-
τος λαὸς τῶν Βλάχων ἐργάζεται τὴν αὐτὴν βιομη-
χανίαν τῆς ὁποίας καὶ αἱ ἀπικεῖται τῶν Καλαριτῶν,
τοῦ Καλικίου, καὶ τῶν Ἀσπροταμητῶν, μετὰ τοὺς ὁ-
ποίους συμφωνεῖ εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ καταγωγὴ των
εἶναι Ἰταλική.

Ἀναχωρῶν ἀπὸ τοῦ χάσι τοῦ Μαλακάσση, διέρ-
χεται τις τὸν Πηνειὸν διὰ γεφύρας λιθίνης, ἐκτισμέ-
νης ἐπὶ τῆς συμβολῆς αὐτοῦ μετὰ τινος ποταμοῦ ἐρ-

(2) Delius . . . nuper vietâ serpente superbus.

(3) Primus amor Phoeli Daphne Peneia . . .
Conjux quoniam mea non potes esse,
Arbor eris certe, dixit, mea, semper habebunt
Te coma, te citharae, te nostrae, pharetrae. Ibid.

χομένου ἀπὸ τοῦ Προσηλίου Ζυγοῦ. Ἐκολούθησαμεν
μετὰ ταῦτα ἕως λεύγης, τὴν ἀριστεράν ὄχθην τοῦ
ποταμοῦ σκιαζομένην ἀπὸ πλατάνους, καὶ ἐφθά-
σαμεν εἰς τὸ χάσι τοῦ Μοκόσση κειμένου ἕως ἐνός
καὶ ἡμίσεως μιλίου ἐπὶ χωρίου κατοικημένου ὑπὸ
βλάχων καὶ ἐν μίλιον πρὸς Ν. Α. ἐφθάσαμεν εἰς τὸν
μέγαν ποταμὸν τοῦ Προσηλίου Ζυγοῦ.

Μετ' ἔπειτα τὰ χωρία Γλιζάνι καὶ Γοδοβίσια, κεί-
μενα εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Γοδοβάσδα, ποταμοῦ πε-
ρικυκλωμένου ἀπὸ δάση ἐκτεταμένα, καὶ ὅστις πί-
πτει εἰς τὸν Πηνειὸν διακοπτόμενον ἐν τῷ ῥῷ του
ἀπὸ ἀκείρους θερυβάδας καταβράχιας. Βλάχοι ποι-
μένες κατακαλύπτουσι τὰ μέρη ταῦτα τὰ παρέχοντα
προφῆν εἰς πολυάριθμα ποίμνια, καὶ αἵτινα οἱ νομάδες
καλλιεργοῦν σπείροντες βρίζαν, ἣς ἡ συγκομιδὴ ἔ-
παρκει εἰς τὰς ἀνάγκας των. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
εἰς τὰ καταφύγια ταῦτα νήθουσι εἰς τὴν ἀτρακτον τὰ
οἰστυπῶδη ἔρια καὶ τὰς τρίχας τῶν αἰγῶν, ἀμφότερα
χρησιμεύοντα πρὸς κατασκευὴν τῶν ἐδυμάτων τῶν
χωρικῶν, ὧν ἡ ἀπλότης δὲν ὑπέστη εἰσέτι τὴν ἀνάγκην
τῆς χρήσεως ὀθονῶν ξένων ἐργασταίων.

Ἐνῶ παρεπορευόμεθα τὸν Πηνειὸν ἐπαρτήρουσι εἰς
τὴν κοίτην του τὰ ῥήγματα τὰ ὀρυκτολογικὰ. Δύναται
τις δὲ νὰ ἴδῃ εἰς τοὺς χειμάρρους τοὺς ἀρδύοντας τὰ
περίχωρα τοῦ ὄρους, καὶ οἵτινες ἀρχονται ἀπὸ τὸ Μέ-
σοβιον, τεμάχια συνήτων, πορφυρίων, ὀρίτων, σχι-
στολίθων, πρωτογενῆ στρώματα χρυσοειδούς, καὶ ἴσ-
σιν διαφόρου χροιάς. Ἐθεώρουσι δὲ τῶν ἀλυσσιδω-
τῶν φανῶν τῶν δασῶν τὰς χιόνας τοῦ Κοπανεζίου ὄ-
ρους, τὰ καταπληκτικὰ ἀετώματα τοῦ Κιάστρα Ὀμ-
βρόσσια, καὶ μετὰ μιᾶς λεύγης καὶ ἡμίσεως δρόμον,
διεπεράσαμεν πολλοὺς βραχίονας τοῦ ποταμοῦ. Κα-
τὰ τὴν ἀπόστασιν ταύτην, εὐρέθημεν εἰς τὴν συμβολὴν
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Κλινόβου, ὅστις νομίζω εἶναι
ὁ Ἀναῦρος, ἐπανερχόμενος εἰς τὸν Πηνειὸν. Τὰ δια-
γῆ ὕδατά του αἵτινα οἱ ἄνεμοι δὲν ταράττουσιν ποτὲ,
λαμβάνουσι τὰς πηγὰς των ἐξ λεύγας πρὸς δυσμὰς,
εἰς τὰ ὄρη τῶν Βλάχων ἄνωθεν τοῦ Βενιτίσσια καὶ
τῆς κωμοπόλεως Κλινόβου. Εἰς τὰς κοιλάδας ἃς δια-
τρέχουσι εὐρίσκονται ἐρείπια, τὰ ὁποία νομίζω εἶ-
ναι ὁ περίβολος τοῦ Παλαιάτου καὶ δύο χιλιάδας
ὑπεράνω, ἀκρόπολις τις ἐπὶ κυκλωπέων βάσεων, καὶ
αὐτὴ ἴσως εἶναι ἡ τῆς Ἐρετριᾶς. Εἶναι δυνατόν νὰ
ἀναζητήσουσι εἰς τὴν κλεισώρειαν ταύτην, ἣτις ὑπῆρξεν
ἢ συγκοινωνοῦσα ὁδὸς τὴν Ἠπειρον μετὰ τὴν Θεσσαλίαν,
τὰς ὠρισμένας θέσεις τῶν πόλεων τούτων, αἵτινες μό-
νον δι' ἐνδείξεων μοὶ εἶναι γνωσταί· ἀλλ' αἱ δυσκο-
λίαι καὶ τὸ ἀσήμαντον ὅπερ ἐπαρουσίαζον, δὲν χρή-
ζουσι τῆς ἐπιχειρήσεως μιᾶς τοιαύτης κατοπιτεύσεως.
Τὰ ὄρη αἵτινα ὑψοῦντο πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, παρου-
ρουσιάζουσι τομάς σχεδὸν καθέτους, κεκαλυμμένας ἀ-
πὸ μεγαλοπρεπῆ καὶ πυκνὰ δάση.

Αἱ ὄχθαι τοῦ Πηνειοῦ σχηματίζουν βάλτους ἐντός
τῶν ὁποίων οἱ παροχθίται καλλιεργοῦν ὄρυζαν καὶ εἰς
τινας ἀγρούς ἀραβόσιτον. Ὑπὲρ τὰ τεύχη ταῦτα ἡ
κοιλὰς εὐρύνεται, καὶ ἐκεῖθεν εἰσέρχεται τις εἰς ἄ-
πασαν τὴν Θεσσαλίαν. Ἐν τούτοις μεγάλα ἀκρω-
τήρια ὑπερηφῶσι τὴν σειρὰν τῶν ὄρων μέχρι τοῦ

κάτω μέρος τῆς Κηράχας, χωρίου κειμένου σχε-
δὸν παραλλήλως μετὰ τὸ Μεργάλι, ἐκτισμένον εἰς τὴν
ἀντικρὺ ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Ἐκ τοῦ χανίου τῆς Κη-
ράχας, ὅπερ ἐστὶ ὑψοκομημένον εἰς τὰ χεῖλη τῆς
ὁδοῦ, ἀπέχει ἕως δύο χιλιάδας βημάτων ἡ γέφυρα τοῦ
Λοζέστι, ὑπὸ τῆς ὁποίας διαβαίνει ὁ ποταμὸς Χασσίας,
ὅστις εἶναι κλάδος τοῦ Πηνειοῦ, καὶ ὁ ὁποῖος ὀλίγον
κάτωθεν φέρει τὸ ὄνομα Σαλιμβριάς. Ὁ Χασσίας ὁ
στις νομίζω νὰ ἦναι ὁ Ἴων (1) καταβαίνει ἐκ τοῦ ἀ-
γρίου ὄρους Φλαμουρίσσι, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ὁποῖου
ἀρχεται ὁ τόπος τῶν Κλεπτοχωρίων.

Ὁ τόπος οὗτος κατοικήθη πολὺν καιρὸν ἀπὸ συμ-
μορίας κλεπτῶν, οἵτινες διημοσιόθησαν μέχρις ἡμῶν
μετὰ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας τὰ λείψανα ἐλευθερίας, ἣν
ὁ σατράπης τῆς Ἠπείρου τοῖς ἤρπασε. Ἄν καὶ
δοῦλοιο, ἐψάλλον ἕμως τὰ ἀνδραγαθημάτων ἢ δὲ
ἡχῶ τοῦ Ὀλύμπου ἐπαναλάμβανε τὰ ὀνόματα τοῦ
Νικολάου Κοζάνι, τὸν ὁποῖον ἡ Γερμανία ἠρίθμει εἰς
τοὺς ταγματάρχας τοῦ στρατοῦ τῆς τοῦ Μπουκουβά-
λι, τῷ τρόπου τῶν Μωαμεθανῶν Ἀλβανῶν τοῦ
Ζίτρου, ὅστις ὑπερασπίσθη ἐπὶ εἰκοσαετία τὴν ἐλευ-
θερίαν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἑλλάδος τοῦ Τόσκα
τὸν ὁποῖον εἶδον νὰ διώκῃ τοὺς Τούρκους ἐκ τῆς ἀκ-
μαζούσης πόλεως τοῦ Γρεβένου, εἰς πῦρ καὶ σιδη-
ρον παραδίδων αὐτοὺς τοῦ Κεράλη, ὅστις ἐβατί-
λευεν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Βλαχάβα, τοῦ ἄλλοτε
ἡγεμόνος τῶν Χασσιῶν τοῦ Μακροθανάση καὶ τοῦ
Μακροπουλίου, οὗ ἐσύγκριναν μετὰ τὸν Λεωνίδα,
καὶ οἵτινες ἐμαρτύρησαν διὰ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. Ἡ
χώρα αὕτη ἦτις εἶδε τὰ τελευταῖα τῆς Θεσσαλίας τέ-
κνα, τὰς δυνάμεις τῶν ὁποίων τὸ τυρλὸν πεπωμένον
κατεδίκασε, κατοικεῖται εἰσέτι ἀπὸ ἀνδρείους ὀρεινοὺς·
ἀλλὰ τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀρμυδίου καὶ Ἀριστογείτωνος
αἵτινα εὐρίσκονται εἰς τὸν εὐψυχίας βρόντον ὕμνον τοῦ
Μπουκουβάλα, (2) ἐμελλον ἐπὶ τέλος νὰ ἐκλείψωσιν
ἢ ἐν τῇ διανοίᾳ νὰ ψάλλωνται, διότι ἡ πατρίς των
ἐστερήθη τοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς ἡμερομένης ἡμέρας τῆς
ἡμέρας ὑπὸ τῶν βαρβάρων.

ΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΠΟΥΚΟΒΑΛΑ.

Ἐν ἄχρῳ ποῦ γίνεται καὶ ταραχὴ μεγάλη,
Μῆνα βουβάλια σφάζονται; μῆνα θεριὰ μαλόρου;

(1) Στραβ. βιβλ. VII, σ, 327.

(2) Ἡ χρονολογία τοῦ ὕμνου τούτου ἀναβα-
ρει εἰς τὸ ἔτος 1730, καὶ οἱ στίχοι του ἄδον-
ται εἰς ὀλην τὴν Ρούμελην, μέχρις αὐτῆς τῆς
Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ Μπουκουβάλας ἀπέ-
θανεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς προσκνητῆς, ἀ-
φῶν προσηγουμένως εἶχε γίρει ταγματάρχης ἐν
Ῥωσσίᾳ. Ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἄσμα ὡσαύτως
κοινὸν τοῦ Χρήστου Μηλιῶνη, ὅστις ἀπέθανεν πρὸ
τοῦ τέλους τοῦ ΧVII αἰῶτος.

Κὶ οὐδὲ βουβάλια σφάζονται καὶ οὐδὲ θεριὰ μα-
(λόρου)

Ὁ Μπουκουβάλας πολεμᾷ μετὰ χίλιους πεντακόσιους,
Σ' τὴν μέσην εἰς τὸ Κεράσσοβον, καὶ εἰς τὴν Καινού-
(ριαν) χώραν,

Κόρη ξανθὴ ἐχοῦνιάξεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.

« Πάψε, Ἰαννῆ τὸν πόλεμον, πάψε καὶ τὰ τουφέκια,
» Νὰ κατακάτῃ ὁ κορνιαχτὸς νὰ σηκωθῇ ἡ ἀρτάρα,
» Νὰ μετρηθῇ τ' ἀσκέρι σου, νὰ ἰδοῦμεν πόσσι λελ-
(πουρ.) »

Μετροῦνται οἱ Τούρκοι τρεῖς φοραὶς καὶ λελποῦν
(πεντακόσιοι,

Μετροῦνται τὰ κλεφτόπουλα, τοὺς λελποῦν τρεῖς
(λεβέντες,

Ἐπῆρ' ὁ ἔνας σ' τὸ νερόν, καὶ ἄλλος ψωμὶ νὰ φέρῃ,
Ὁ τρίτος ὁ καλύτερος στένεται σ' τὸ τουφέκι.

ΑΣΜΑ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΗΛΙΟΝΗ.

Τρία πουλάκια κάθονταν εἰς τὴν ῥάχη εἰς τὸ λιμέρι
Ἐνα τηράει τὸν Ἄλμυρον, καὶ ἄλλο κατὰ τὸν Βάλτορ,
Τὸ τρίτο, τὸ καλύτερον, μυσολογᾷ καὶ λέγει.

« Κύριέ μου, τί ἐγίνηκεν ὁ Χρῆστος ὁ Μηλιῶνης;
» Οὐδὲ σ' τὸν Βάλτορ φάνηκεν, οὐδὲ σ' τὴν Κρύαν
(βρύσι.) »

» Μὰς εἶπαν, πέρα πέρασε καὶ ἐπῆγε πρὸς τὴν
(Ἄρταν,

» Κ' ἐπῆρε σκλάβον τὸν Κατῆν μαζί μετὰ δύο Ἄ-
(γάδας.

» Κὶ ὁ Μουσελίμης τ' ἄκουσε, βαρεὰ τοῦ κακοφάρη,
» Τὸν Μαυρομάτην ἔκραξε καὶ τὸν Μουχτάρ Κλει-
(σοῦσαν) » —

» Ἐσεῖς ἂν θέλετε ψωμὶ, ἂν θέλετε πρωτάτα,
» Τὸν Χρῆστον νὰ σκοτώσετε, τὸν καπετὰν Μη-
(λιῶνην,

» Τοῦτο προστάζει ὁ βασιλιάς καὶ ἐστεῖλε φερ-
(μάνι.) »

» Παρασκευὴ ἐξημέρωσε (ποτὲ νὰ μ' εἶχε φεξή!)
» Κὶ ὁ Σουλεϊμάνης βάλθηκε νὰ πάγῃ νὰ τὸν εἶρη
» Σ' τὸν Ἄλμυρον τὸν ἐφθασε, καὶ ὡς φίλοι φιλη-
(θήκαρ.

» Ὀλονηκτεῖς ἐπῆνανε, ὅσον νὰ ἐξημερώση,
» Καὶ ὅταν ἐφάνῃ ἡ αὐγὴ, πέρασαν σ' τὰ λιμέρια.
» Κὶ ὁ Σουλεϊμάνης φώναξε τοῦ καπετὰν Μηλιῶνη,
» Χρῆστο, σὲ θέλ' ὁ βασιλιάς, σὲ θέλουσιν καὶ οἱ ἄ-
(γάδες.) » —

» Ὅσο ἔν' ὁ Χρῆστος ζωντανός, Τούρκους δὲν προ-
(σκινάει.) »

» Μετὰ τὰ τουφέκια ἔτρεξαν ὁ ἔνας πρὸς τὸν ἄλλον.
» Φωτιὰν ἐδέσαν σ' τὴν φωτιὰν, καὶ ἔπασαν εἰς τὴν
(τόπιρ.) (*)

(*) Σ. Μ. Ὁ περιηγητῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπά-
σης Κ. Πουκεβίλ κακῶς ἐκφράζεται περὶ τοῦ πρώ-
του ἄσματιοῦ, ἀποκαλῶν αὐτὸ β ἄ ς β α ρ ο υ ρ ἄ

‘Ο Χασσίας πηγάζει εκ τής μεσημβρινής πλευράς τής Πίνδου, εις την αυτην σειραν, ητις συνοδεύει την δεξιάν οχθην του ‘Ρεδίου, την σχηματίζουσαν τα μεταξυ Μακεδονίας και Θετταλίας όρια. Εις τας αποτόμους δε ταύτας πλευράς του, όχι μακράν του Γιερακάρη ένθα εύρισκονται τα έρείπια τής ‘Ιρείας και του Εύθυδρίου (1), τοποθετώ κατ’ ελασίαν ταύτα πλησίον του Ζουρανίου. Σύμφωνα με τας περι των τόπων υποθέσεις, και ανακεφαλαίων τις όσα έβρέθησαν εις τον πρώτον τόμον τής περιηγήσεως ταύτης (2), και εις την περιγραφήν τής Μακεδονίας (3), δύναται να ακολουθήση την πορείαν του Φιλίππου, μετά την εις τα στενά των όρέων ‘Ασναού και Δέρωπης ήτιαν του (4). Θέλει τον ίδην άφίγοντα το όρος Λινγόν, εισερχόμενον εις την Θετταλίαν, και έξολοθρεύοντα όσας πόλεις της δέν ήδύνατο να διαφυλάττη. Και αφού παρεκτραπή πρό των Φερών, θα ακολουθήση την δδόν την όποιαν έλαβε όπως έπιστρέψη εις την Μακεδονίαν διά της λεωφόρου ητις άγει από Σταγών εις Γρέβενο. ‘Ο τόπος όστις περιτριγυρίζει το στεϊόν τουτο, έντός του όποιου στρατός του αιώνος μας δέν θα δυνηθή να προχωρήση άκινδύνως, διατρεϊ είτέτι διακοσίας τεσσαράκοντα οι κογενείας ‘Ελλήνων και Βλάχων, ούτινες καλλιεργούτνες τα απομεμονωμένα μέρη διατρέφουν άπειρά ριθμα παίμνια.

Εις τρία τής ώρας τέταρτα φθάνει τις εκ τής γειφύρας του Λοζέτσι τον ποταμόν των Μειτέρων εις τέταρτον δε λεύγης εκ των όχθών του, είτέρχεται εις Σταγούς — Καλαβάκα. Θα έχη δε έμπροσθεν του κοιλάδα καλώς καλλιεργημένη, ητις ποτίζεται με τα ύδατα του ποταμού θν υπαδειξαμεν. Έκ του άλλου μέρους του Πηνειού, ο ορθαλμός του περιηγητού θα ακολουθή τον έξελιγμόν τής Πινδικής άλύσεως ητις σχηματίζει εύρύχωρον καμπύλωμα, τα κατώτερα μέρη του όποιου διαβρέχει ο Πηνειός απομακρυνόμενος εις τας πεδιάδας των Τρικάλων.

ψώδιαν ψαλλομένην καθ’ όλην την ‘Ρούμελην μέχρι τής Κωνσταντινουπόλεως. ‘Ισως δέν εγνώρισε το κυρίως άσμάτιον όπερ εδώ καταχωρούμεν, διότι αναφέρει άλλο ημιτελές την αυτην ιδεαν έχει και ο συλλέξας τα δημοτικά άσματα Faubriel, όστις μάλιστα υπερεπαιρεί το άσμάτιον τουτο.

- (1) ‘Ιρεία και Εύθύδριον. Τίτος Λίβιος, βιβλ. XXXIII, κ. 13.
- (2) I. τόμος τής περιηγήσεως ταύτης, βιβλ. III κ. IV.
- (3) II τόμ. τής περιηγήσεως ταύτης, βιβλ. VII κ. I, II, III.
- (4) II τόμ. τής περιηγήσεως ταύτης, κ. LII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ.

Νομοί των Χασσιών. — Σταγοί-Καλαβάκα. — Τα εν Θεσσαλία Μειτέρω. — Το μέρος του νομού το όνομαζόμενον Πετχούρι. — ‘Ερείπια των Γομφών. — ‘Οδός μέχρι Τρικάλων. — ‘Οδηγία πολλών ποταμών ούτινες είναι φόροι ύποτελείς εις τον Πηνειόν.

‘Ο νομός των Χασσιών περιορίζεται, εις μεν την περιφέρειαν των προς τα Β. Δ. και Β. Α. όρέων, με εκείνα του Μαλακασίου και Γρεβένου Μ. Α. δε, περατούται εις την περιφέρειαν των Τρικάλων, και εις την του ‘Ασπροποταμού τής περιγραφής ταύτης, αι υποδιαίρεσεις είναι, τα Βλαχοχωρία, των όποιων τα χωρίδια ήρίθησα, και το Πετχούρι, το όποιον μαι μένει να περιγράψω.

Μακρόθεν πριν έτι φθάσω εις Σταγούς, τους όποιους οι Βυζαντινοί ‘Αγίους (1) καλοῦσιν, παρητήρησα τα Μειτέρω. Τα βλέματά μου ήλυθθησαν από τας ύψηλάς πυραμίδας των, τας μεν όμοίας όβελίσκοις τής Αίγύπτου, τας δε κώνιους κεκολωθωμένοις και άλλας κολοσσαίους αγάλμασι παραπλησίους, και έν το σύνολον περίστησιν αρχιτεκτονικήν εκ μνημείων έπισσωρευμένων ή γιγαντιαίων προπυργίων, όμοίων τοις Τιτανίαις, ότε διά κλιμάκων έπεχείρησαν να αναβώσιν τον ‘Ολυμπον. ‘Αμφίβαλλον άντά πρό των οφθαλμών μου ήσαν πραγματικά ή εκ των μαγικών εκείνων κατοπτρισμών ότινες προσφέρουσιν εις τον οδοιπόρον άπατηλάς εικόνας άλλ’ εις Σταγούς εισερχόμενος αι άμφιβολίαι μυρ διεσκεδάσθησαν, χωρίς όμως να έλωτρωθῆ και το μεγαλειόν του θεάματος. ‘Επί πολυ τους κρηνοῦς εθαύμαζον, την κατοικίαν ταύτην των σιυλιτών των άπαρνηθέντων τον κόσμον, και στησάντων εκεί τα έρημητήριά των, ως φάρους επί επικινδύνου παραλίαις, δεικνύοντες εις τους θαλασσοπορευόντας, περί τους σκοπέλους τής κοινωνίας, τον λιμένα τής σωτηρίας. ‘Επεθύμουν να προσέλθω εις την νέαν ταύτην Θεβαίδα, έν η ή οι βωμοί του άληθινού Θεού καθημερινώς προσκαλοῦσι τους εύσεβείς προσκηνυτάς τής άγίας Σιώνος, άπότου, επί τής βασιλείας του ‘Ανδρονίκου, ο σταυρός ύψώθη επί των Μειτέρων τής Θεσσαλίας. (2)

‘Εβάδισα προς τα καταφύγια ταύτα, ακολουθούμενος από τινος του χωρίου τους όποιους είχα γνωρίζει

- (1) Κατακουζηνού ιστορ. βιβλ. 2. ώνομάσθησαν ούτω, ως εκ των εκεί μοναχών, ούτινες, ως όλοι οι εκκλησιαστικοί, έχουσι το όνομα άγιοι.
- (2) Φαίνεται, ότι ο Λαμαρτινος έχει υπ’ όψιν τα καταφύγια ταύτα, όταν λέγη
Jci viennent mourir les derniers bruit du monde;
Nautoniers sans étoile, abordez, c' est la port
Jci l' ame se plonge en une paix profonde,
Et cette paix n' est pas la mort.

(διότι εις ποιόν μέρος τής ‘Ελλάδος δέν είχα τότε φίλους;) άφης εις τους ανθρώπους μου την φροντίδα τής εύρέσεως καταλύματος, όσον δυνατόν καλλιτέρου, Δέν έβραδύναμεν να αποπλανηθώμεν εν άνωμάλω τόπω, ώστε εκάμαμεν εν τέταρτον λεύγης μεταξυ των κρημισμάτων των στυλιδων, ως διατρέχουν χειμαρρόως χωρίς να διακρίνωμεν τι εν τῷ μέσω των άνωμάλων κιονοστοιχιών. ‘Εθαύμαζον τα άετώματα ταύτα, έν τα μεν είσαν έστεμμένα διά δενδρυλλίων, τα δε γυμνά, έως ότου εύρέθημεν άντικρου του μεγάλου μοναστηρίου.

Εις την θέαν του σεβαστου σημείου του σταυρου και του μοναστηρίου, εις των οδηγών άνεκραξεν: ‘Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΝΙΚΑ. ‘Η επιφώνησις αυτη του Θεταλου ραϊά, με έκαμε να τρέμω από χαράν όποιαν δοκιμαζει ο αποκαμωμένος επιβάτης εκ των σάλων τής θαλάσσης, όποιαν φωνάζουν γ ή! ‘Εβίγομεν ήδη την ήγιασμένην ταύτην γην εν τοις κόλποις τής ειδωλολαπείρας ένθα ο Χριστιανός του Πίνδου ύψοι την φωνήν του εν τῷ μέσω των ανέμων διά να ψάλλη την αιωνιότητα του θεου. Το θάρρος μας έπιπλασιάζετο ώστε διακινδυνεύοντες επί των κλιμακῶν έβρίμένων περιστυλιών, έν το ύψος είναι 80 έως 300 ποδών, εφθάσαμεν εις τους πρόποδας των Μειτέρων, άπερ άρχουν τής κοιλάδος ταύτης των κρημνών, των μεν άκατοκήτων, των δε κεκαλυμένων από μονατήρια, άπάντων όμως αξιοπαρρητήτων διά την φυσικήν συμμετριαν των τομών των. ‘Αλλά τα βλέματά μου προστηλώθησαν ιδίως επί του μοναστηρίου ‘Ιωσαφάτ. ‘Η κλίμαξ και η έώρα έβρίθη διά να μάς αναβιβάση ηύχαρίτητα τους μοναχούς διά την φιλοξενίαν ην μοι προσέφερον, αλλά φόβω μη ταραξω την ήσυχίαν των, παρά τῷ σατράπη των ‘Ιωαννίνων, όστις ύπόπτει και τα άθωότερα διαθήματα μου, δέν άπεράσινα να εύχαριστήσω την περιέργειαν μου, διά του κινδύνου των εύσεβων τούτων μοναχών.

‘Αλλ’ ιδόν τί με έγγραφεν ο δόκτωρ ‘Ολλάνδιος περί του αντικειμένου τουτου.

« Έφθάσαμεν εις τους πρόποδας του βράχου Βαρλαάμ, διαβάντες στενήν άτραπών μεταξυ δύο στηριγμάτων, έχουσαν επέκεινα των διακοσίων ποδών ύψος εις την κορυφήν μιάς των πυραμίδων τούτων έπαρτηρήσαμεν άνωθεν τής κεφαλής μας το μονατήριον του Βαρλαάμ, όπου και ήρέλαμεν να αναβώμεν. Είμεθα κάτωθεν τής καθέτου βράχου τινος επί του όποιου έξειχε προστέγισμα ξύλινον, όπερ έχρησίμειεν όπως απομακρύνη το σχοίνιον από την επιφανειαν του, και φθάνη άνευ προστριβής, η έώρα εις την κορυφήν. ‘Ιδομεν κατελθούσαν διά μέσου τροχαλίας την έναέριον ταύτην έώραν την όποιαν ο Τάταρός μας ανοίξας εκόσμησε με τινα φαινόλην έρ’ οῦ συνοδοιπόρος μου και εγώ εκαθήσαμεν. ‘Ανυψωθείτα η έώρα συνεπιτύχη επί το σοῦτον, ώστε θλιβόμενοι ο εις επί του άλλου, άνέθημεν ταχέως μεν, όχι δε και άνευ αισθήματος στενοχωρίας, το διακοσίων ποδών ύψος, εις τρία τής ώρας λεπτά Φθάσαντες εις την κορυφήν του προστεγίσματος μάς έσυρον όπως είμεθα εις θάλαμον, έν οῦ οι μοναχοί άνέλκυσαν την έώραν διά να έξέλθωμεν αυτης. Έκ τής λαράς οψίως των μοναχών έκρινον ότι εκείνοι έπα-

ρατήρου το άεραδες τουτο ταξίδειον ως ακίνδυνον μηχανημα. ‘Ο ύπηρέτης μας όστις είχεν αναβῆ το ύψος τουτο μεταξυ των βραχάων του κρημνού ένθα ύπήρχον σχοίνια κλίμακες, εκβῆκε από τι ύπόγειον έν τῷ μέσω του μοναστηρίου έν οῦ εύρισκόμεθα. »

‘Ο ‘Ομηρος φαίνεται ότι ήνωει τα Μειτέρω, όμως περι τής άνωμάλου ‘Ιθώμης « Οῦτ’ είχον Τρίκκη, και ‘Ιθώμη κλωμακώεσσα. » πλησιοχώρου τής Τρίκκης, την όποιαν ο Στραβων τοποθετεί επί των όχθων του Κουραλίου, άνωθεν τής συμβολής του ποταμού τουτου μετά του Πηνειού και πλησίον τής Μητροπόλεως (1). ‘Ο γεωγράφος οῦτος, ο λέγων, όμορον τῆ. ‘Ιθώμης την Τρίκκη, Μητρόπολιν, Πελιννά, και Γόμφους, έννοει αναμφιβόλως τα Μειτέρω, όταν λέγη *Θώμη, την όποιαν οῦτω πρέπει να ονομάσωσιν ει θέλοντες να διατηρήσωσι το αρχαιον όνομα, κείται εις τόπον ερημνόν ως εκ τής θέσεως αυτου και πλήρη αποτόμων βράχων.* ‘Αλλά κατά τους χρόνους εκείνους το χωρίον ήταν έρημος κώμη, ο δε Κατακουζηνός, όστις αναφέρει Σταγοί, δέν κάμνει μνείαν των Μειτέρων, η μάλλον συγχέει αυτα με πόλιν τινα κειμένην επί των πλησίον λοφων. Οι μοναχοί άνάγουσι την έαυτων καταγωγήν εις την άγροτικήν ταύτην του ‘Εστιαιωτίδος χωραν, επέκεινα των χρόνων του ‘Ανδρονίκου. Και εν έλλείψει γραπτών τεκμηρίων, διηγούνται ότι ήρίθμουντο άλλοτε ένταυθα 24 μονατήρια: αλλά καταπεσουσών αλλεπαλλήλως των κορυφών έρ’ ών ήσαν ώκοδομημένα, έμειναν μόνον επτά. Το άξιωσημείωτον όλων όπερ έστι το του Μειτέρου, έθεμελιώθη κατ’ αυτους, επικλήθει του ‘Ιωσαφάτ κατά το 1371. υπό ‘Ιωάννου Παλαιολόγου. Προσθέτουσι δε ότι ο ήγεμών οῦτος δέν έπραξεν άλλο, ειμή περιέλαβεν εις τον περίβολον θν ώκοδόμησε, τα κελλία έρημητών τινων διαμένόντων από πολλου ήδη χρόνου επί τής πυραμίδος εκείνης, ητις είναι ο ύψηότατος όλων των βραχων των Μειτέρων. ‘Εν έτει δε 1436, Μαρία ή εκ Παλαιολόγων ώκοδόμησε διά τας μοναχάς έτερόν τι μοναστήριον όπερ άφιέρωσεν εις την άγιαν Τριάδα και κατά την εποχήν τής εισβολής των Μωαμεθανών, ο Νεκτάριος και Θεοφάνης ο έξ ‘Ιωαννίνων εκτίσαν το 1536, το του Βαρλαάμ. Οι άγνωστοί δε είσι οι θεμελιωται των μοναστηρίων του άγιού Νικολάου, ‘Ροζαρίας και άγιου Στεφάνου, τα όποια σύγχεινται εκ των έρειπίων πολλών άλλων αρχαιοτέρων μοναστηρίων, άτινα ο πανδαμάτωρ χρόνος εξήλειψε και κατηράνισε.

(ακολουθεϊ)

Μετάφρασις ‘Οθ. Α. Α.

(1) Τής Μητροπολιτών έστι χώρα η ‘Ιθώμη. σ. 437.

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΣΤΑΝΕΑ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

Επί της ανατολικής πλευράς του έν Παρισίους νησιδίου Άγιος Λουδοβίκος, όπου πρό ενός αιώνος ύπηρχον έτι άκαλλιέργητοι γαίαι και συστάδες τινες δένδρων, την 10 Μαρτίου 1746, εις τας πρώτας άκτίνας του ήλιου, καθ' ας ή σελήνη ώχρία, έκειτο έκτάδην επί της ύγρας άμμου τό σώμα άδρός νέου, άρτίως έκπνεύσαντος. Λεύκαι ύψοϋντο κύκλω του πτώματος, ως εις τέσσαρας γωνίας τάφου ή άτμοσφαίρα, ή έκτεινομένη εις τή περίε, ειχε τι της ώχρότητας του θανάτου, και τό πένθιμον σκιαγράφημα άντηρακ' άτο έλαφρώς επί του κιτριού και θλαύ ύδατος του ποταμού.

Οί κατά πρώτον εξελθόντες των οικίων των κάτοικοι συνήγοντο περίε του πτώματος και κατήρτιζον διάφορα τεκμήρια, επί του φονευμένου ανθρώπου, και του βιαίου θανάτου, οϋτινος ύπήρξε θύμα.

Είναι ζωγράφος, έλεγεν εις των παρεστώτων έχει κόμην μακράν, ισπανιστί κεκομμένην, ένδυμα μάλλινον φαίον, και κρατεί έτι την χείρα συνεσταλμένην επί της χρωματοφόρου πιξίδος του.

Θά είναι έκ της σχολής του Νατουάρ, διότι έντεϋθεν άγι ή όδός εις τό εργοστάσιον.

Μεταξύ του όμίλου των σταματησάντων εκεί διαβατών και αξιωματικών τινων της χωροφυλακής, ύπήρχε και τις μοναχός φραγκικανός, οϋ ή κορδύλη έκάλυπτε καθ' όλοκλυρίαν σχεδόν τον πρόσωπον, δέν έλεγε τίποτε, αλλά διηρέυα έν προσοχή την φυσιογνωμίαν των σχηματιζόντων τον κύκλον.

Οί μαθηταί διανύουσιν ένιοτε την νύκτα ζωγραφούντες υπό τό φώς της λαμπάδος, ειπε τις, οϋτος δέ επανερχόμενος εξώρας, άπήνητησεν ίσως κακούργον τινα.

Εντισούτω δέν προσεβλήθη υπό κλέπτου· όλα τά όποια έφερεν άντικείμενα, έμενον επάνω του, και ιδού άκόμη μία άλυσις άργυρά, κρεμωμένη εις τον λαιμόν του.

Είτε κλέπτης ή μή, δολοφόνος τόν έφόνευσε βεβαίως, διότι είναι πληγωμένος εις τον ώμον, όπερ δέν ήδύνατο να συμψη άν αυτοχειριάζετο.

Όπως άν έχη, ό αιδηρος τόν έπέτυχε, διότι τό ιμάτιόν του είναι λεπτόν και πολύ μεταχειρισμένον.

Ναι, άλλ' αυτό έχει υπέρβαμμένον δέρμα, ειπεν εις των περιστώτων.

Πώς ήξεύρετε, ότι τό ιμάτιον τούτο έχει υπέρβαμμένον δέρμα, νέε, ειπεν ό μοναχός, προσηλών βλέμμα έταστικόν επί του ήδη όμιλήσαντος.

Τό πρόσωπον, εις ό άπευθύνθη οϋτος, ώχρίασεν έλαφρώς και ειπεν ότι τό υπέθετεν.

— Άλλά, επανέλαβεν ό μοναχός, θά αναγνωρίσετε τους χαρακτήρας του πτώματος τούτου, καθόσον, άν δέν άπατώμοι, ειςθε ζωγράφος επίσης και έκ της σχολής του Νατουάρ, εις ήν ύποκίθεται ότε άνήκε.

— Τφόντι, απεκρίνατο ό νέος, ήδη ότε ή ήμέρα άνοιγει, με φαίνεται να βλέπω τον Άντώνιον Λαμβέρτην.

— Τόν Άντώνιον Λαμβέρτην! έπεφώνησαν πάντες, τον νέον εκείνον καλλιτέχνην, οστις ειχεν ήδη τόσον καλήν φήμην, και έμελλεν ίσως να λάβη τό άριστίειόν της ζωγραφικής!

— Και οστις ήτο φίλος του Ίωσήφ Βιέν.

— Άπεναντίας, ειπε ζωηρώς ό νέος ό Ίωσήφ Βιέν και οϋτος ήταν συγχισμένοι και μάλιστα ήλθον έσχάτως εις έριν πολύ σφοδράν.

— Α! ειπον τινες, ήσαν συγχισμένοι, έχθροί, και ήμιλλώντο διά τό άριστίειόν της άκαδημίας.

Και ή εξήγησις αύτη εφάνη πείθουτά πως τους παρεστώτας.

— Βέβαια, έλεγον, ό θάνατος του νέου τούτου, δυνατόν να ήται έργον άντιπάλου τινος μάλλον, διότι είναι καταφανές, τφόντι, ότι την ζωήν του μόνον ήθέλησα και οϋχι τό βαλάντιόν του.

Ο ζωγράφος υπεστήριξε τότε ίσχυρώς τό άμοιβαίον μίτος των δύο συναμίλλων. Είς τον παρόντων αξιωματικών της χωροφυλακής, ήρώτησε τά χαρακτηριστικά του Ίωσήφ Βιέν και τά εσημείωσεν εις τό βιβλιάριον του. Οί διαβάται απεμακρύνθησαν φέροντες εις το πνεϋμα των την ύπόθεσιν του προς άλλήλους μίτους των δύο καλλιτεχνών. Η ύπόνοια έμεγαλύθη ταχέως και έντός όλίγου μετεβλήθη εις την βεβαιότητα παρ' έκάστω αυτών, ότι ό Ίωσήφ Βιέν ειχε δολοφονήθει τον νέον ζωγράφον, τον άντιπαλόν του.

Ο μοναχός, οστις απεμακρύνθη ως και οι άλλοι, έβάδισε παρα τās έρήμους όχθας του ποταμού κατά την έωθινήν ταύτην ώραν, και εισήλθεν εις τον κήπον του Κεραμεικού.

Τό παν ήδη άνελάμβανεν εκεί ζώην υπό τās πρώτας επιβροάς της άνοιξίως· τά μάμματα άνελαμπον, τά δένδρα άπέσειον τό βρύον των κλώνων των διά ν' αναθάλωσι μετ' όλίγον, και ήδη ή καστανέα, ήν έκτοτε ώνόμασαν καστανέαν της 20 Μαρτίου και ήτις έδεικνύετο έκαστον έτος ήγουμένη των άλλων εις την πρώτημον αναβλάστησιν των φύλλων, ειχε κλάδους τινας αναθάλλοντας διά της λαμπροτέρας χλωρότητας.

Όταν ό μοναχός φραγκικανός έπλησίασεν αύτην, ειδεν εις τους πόδας του δένδρου καθήμενα δύο άτομα, τά όποια δέν παρετήρησαν ποσώς την παρουσίαν του. Παισιέφρυσεν όπισθεν άγάλματός τινος και ήδυνήθη ν' άκούσθ την συνδιάλεξιν των· ήσαν νεανίας, γνωστός εις τον μοναχόν, και γυνή κεκαλυμμένη διά μακροϋ μανδύου και μικράς μαύρης προσωπίδος, άλλ' οι όφθαλμοί του διέκρινον αύτην έντελώς ως μίαν των περιφημοτέρων καλλόνων της αύλης του ΙΑ' Λουδοβίκου.

— Υγίανε, έλεγεν αύτη, υγίανε· έμεινα παρα πολλόν καιρόν άλλα τόσω φρόνιμος ύπήρξα έως τώρα, στερηθείτα της ευτυχίας του να σε ίδω μοναχόν, ωστε μ' ήτον άπαραίτητος άνάγκη προς ανακούφισιν των βασάνων μου να άπολαύσω την ευτυχίαν, της οποίας αύστηρώς έστέρησα αύτη έμαυτήν.

— Ω μη λυπεΐθε διά τούτο! άφ' ής εποχής έκκαμνα την εικόνα σας, οϋδέ στιγμήν ήδυνήθη να σας θεωρήσω έλευθέρως. . . . Είλων εύλογημένη! ήτις μάς ήνωε συνδέουσα επί του ύράσματος την ψυχήν σας και τους λογισμούς μου, τους χαρακτήρας σας και την εργασίαν μου. . . . ως ό έρωσ έμελλε μετ' όλίγον να μάς έώση εις μίαν μόνην ύπαρξήν άμφοτέρους.

— Υγίανε και πάλιν· ήδη δύναμαι να ύπάγω να ένωθώ μετ' της Αύλης εις Βερσαλλίας και να παίξω πολιτικόν όσον ό θεός θέλει και όσον τό άδυνατον πνεϋμα μου δύναται· έχω την καρδίαν εύχαριστημένην.

Και έγώ επιτρέφω εις τό εργοστάσιον, να σπουδάσω και να ίχνογραφήσω την ιστορίαν, να βαρύνω τον λογισμόν μου δι' άλλων των μεγάλων άναμνήσεων, διότι θά έχω παρ' αύταις και την άναμνησιν του έρωτός μου.

— Στάσου, φίλε μου· διά να καταστήτω τον χωρισμόν μας επαισθητόν εις τό βλέμμα σου, πάρε αύτό τό μικρόν κλαδίον του δένδρου, πλησιον του οποίου έκαθήσταμεν.

Και δρέψουτα κλαδίον θκληρόν έκ του πρώτου δένδρου τό έδωκεν εις αυτόν.

— Ω! εύχαριστώ, ειπεν οϋτος, περικλείων τά φύλλα εις έ· των σχεδίων του, άτινα έφερε μετ' έμου του, και τιθέμενος αύτά επί του στήθους του. Τό χλοερόν της καστανέας ταύτης, μοί φαίνεται ώραιοτέρον άλλων μετ' αύτην μελλόντων να θάλωσιν. Είναι τό δένδρον, τό όποιον προηγείται της ώρας του έτους, τό όποιον ήξεύρει κάλλιον να δεχεται τās άκτίνας του ήλιου και οδηγεί τά άλλα εις την όδόν του έαρος.

— Ως ό ένθους καλλιτέχνης άποκαλύπτει τās όδούς της τέχνης και τās εξηγεί εις τους μετ' αυτόν έρχομένους! προσέθηκεν ή έρώσα γυνή, προσηλοϋσα έρωτικούς όφθαλμούς επί του νέου ζωγράφου.

— Μέλω να σε έγκαταλείψω, επειδή πρέπει, Μαρία. Άλλά διά να καταστήσωμεν την λέξιν υγίανε, ήττον σκληράν, ειπέ μοι, ότι θά σε επανίδω.

— Ω! Ναι! άλλ' όχι πλέον μόνην μουσικώς· ώμωσα ότι δέν έχω προς σε παρα άίσθημα φιλίας, και διά να τηρήσω τον όρκον τούτον, φρονώ, ότι πρέπει ν' άποφύγω τās ευκαιρίας του να τον λησμονήσω.

Τό μάλλον βέβαιον είναι τούτο, ειπε φωνή τις όπισθεν του άγάλματος.

Η νεαρά γυνή εξέβαλε κραυγήν, ώρμησε προς την θύραν του κήπου και εισήλθεν εις τό φορείον της.

— Κάποιος είν' έδώ! άνέκραξεν ό ζωγράφος μανιώδης, σύρων τό ξίφος του· και εύρεθείς ένώπιον του μοναχού.

— Προς Θεού! τψ ειπεν, ήκραζέσθε!

— Όπισώ! ώραιε μου κύριε, βάλετε την λεπίδα

σας εις την θήκη. Διότι, άν την μεταχειρισθήτε, θέλετε προξενήσει άκολούθως μεγάλην λύπην και εις τον έαυτόν σας και εις έμέ.

— Πώς, άθλιε!

— Ναι, εις τον έαυτόν σας, διότι δύναμαι να σας φανώ χρήσιμος· εις έμέ, διότι είμαι. . .

Υψωσεν υπερηφάνως την κεφαλήν, έφερε την χείρα εις τό πλάγιον και έδειξε κίνημα ως ίνα επιληφθή ξίφος, άν και εις την θέσιν ταύτην, μόνον κομπολόγιον ειχε. . . ήλλαξεν έπειτα αίφνηδώς τόνον και ειπε διά φωνής προσηκούσης εις μοναχόν.

— Διότι είμαι πτωχός τις ίερωμένος, ζών διά της βοήθειας του θεού, ύπηρετών εις τον ναόν του, και δεόμενος ύπερ των αγαθών ψυχών.

— Λαιπόν! άντί να δέσαι, απαιτώ να τρωπός δι' έμέ, άλλως θά σε κάμω να μάθης τί αξίζει έν κτύπημα της λεπίδος αύτης, και άν μέλλω να σε ζηήσω εις τό βάθος του μοναστηρίου σου, ή εις τό βάθος του άδου.

Ο νέος ζωγράφος, οστις ήτον ό Ίωσήφ Βιέν, έξήλθε ταχέως του κήπου του Κεραμεικού διά της πύλης της Συνελεύσεως, και περιμένων να σημάνωσιν έξ ώραι, έβαδισε ταχέως προς τό εργοστάσιον, όπου δέν ήθελε να παρατηρηθή ή βραδύτης της επιστροφής του.

Η σκέψις αύτη έδωκεν εις την όψιν του ήθος άνήσυχον και έμφροντι. Έγγίζοντα εις τό εργοστάσιον, αξιωματικός τις της χωροφυλακής, άκολουθούμενος παρα δύο στρατιωτών, τον θεώρησε προσεκτικώς, τψ έφραξε την δίοδον και τον διέταξε να τον άκολουθήσει εις τό άνακριτήριον· ό Ίωσήφ Βιέν έκπλαγείς και θυμόν πνένον επίσης, ήναγκάσθη όμως να ύπακούσθ τον ώδήγησαν εις γραφείον δημόσιον, όπου έμαθε με άνεξήγητον έκπληξην, ότι ό Αντώνιος Λαμβέρτης· έδολοφονήθη την πρωίαν εκείνην και ότι κατηγορείται αύτός διά τον θάνατόν του. Αμέσως μετ' ταύτα τον υπέβαλον εις άνακρίσιν όπως μάθωσιν άν έμελλον να τον φυλακίσωσιν.

Η ένεκα της άπωλείας του φίλου του διά βιαίου θανάτου άπελπισία, ή άποτρόπαιος ιδέα του να κατηγορηθή διά τό έγκλημα τούτο, ειχον άπεικονίσει εις του· χαρακτήρας του έν τψ μέτω βαθείας ώχρότης, την άγανάκτησιν μεγάλης ψυχής προσβληθείσης. Ο άνακριτής συνεκινήθη έκ της έκφράσεως ταύτης και τψ άνέφερε, με τον όρειλόμενον τρόπον, την καταμήνυσιν, ής ήτο τό άντικείμενον.

— Με κατηγοροϋν διά τον φόνον του Άντωνίου Λαμβέρτη· δέν έχω τίποτε ν' άποκριθώ, παρ' ότι τον ήγάπων εξ' όλης ψυχής.

— Έν τούτοις, φαίνεται, ότι ειχατε μετ' αυτού προσφάτως σφοδράς έριδας;

— Είμεθα και οι δύο άρρωσιωμένοι με πάθος εις την τέχνην μας, και οι ελάχισται διχογνωμίαι εις τό άντικείμενον τούτο έπροκαλοϋν σφοδρούς λόγους· άλλ' αι παραφοραί αύται δέν εξετεινόnton μακρότερον του διαβατικού έρεθισμού του καλλιτέχνου· αι καρδίαι μας ταυτοχρόνως άνταπεκρίνοντο, και ήμεθα έγγύς της συμφιλίωσης.

— Υπήρχεν άντιζηλία μεταξύ ύμών· συνηγωνίζε-

σθε μετά της ιδίας ζέσεως και τῶν ἰδίων ἀμφοτέροι ἐλπίδων, διὰ τὸ ἀριστεῖον τῆς ζωγραφικῆς;

— Εἰς τοῦτο θέλω ἀποκριθῆ διὰ τῶν ἔργων μου ἄς θεωρήσωσι τὴν εἰκόνας μου, δὲν θέλουν εὐρεῖν τὴν μηδαμινότητα ἐκείνην τῆς ἀξίας, ἥτις μόνη γεννᾷ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θόνου· ἐκεῖνος μόνος, ὅστις δὲν δύναται νὰ γενῆ ἄλλο τι, γίνεται δολοφόνος· ὁ μέτριος ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἄλλον τρόπον νὰ ὑψωθῆ παρὰ νὰ καταστρέψῃ ὅ,τι ἐγείρεται περὶ αὐτόν· ὁ καλλιτέχνης, ὅστις ἔχει ἐκ φύσεως τὸ πῦρ τοῦ πνεύματος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ βραχίονος, διὰ νὰ καταβάλλῃ τοὺς ἀντιπάλους του, ἔχει τρόπον εὐκολώτερον ἀντὶ νὰ τοὺς φονεύσῃ, ἐργάζεται.

Ἡ ἀλήθεια, ἡ διαλάμπουσα εἰς τὴν εὐγενῆ ταύτην ἀπόκρισιν προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων.

— Ὅ,τι λέγετε εἶναι ὀρθόν, ἐπανελάβην ὁ ἀνακριτὴς, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον ἀπαίτει ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀθωότητός σας θετικωτέραν. Ὁ φόνος ἐπράχθη εἰς τὰς 5 1/2 ὥρας Π. Μ. καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη διὰ τῶν ἀκουσθεισῶν εἰς τὴν γείτονα οἰκίαν κραυγῶν. Ποῦ εἴσθε τὴν στιγμήν ἐκείνην;

— Εἰς τὸν κήπον τοῦ Κεραμεικοῦ.

— Εἰς τοιαύτην πρωϊνὴν ὥραν, ποῖον αἴτιον ἤδυνήθη νὰ σᾶς φέρῃ ἐκεῖ;

Ἡ Ἰωσήφ Βιέν ἐξαμήλωσε τὴν κεφαλὴν σιωπῶν ἢ ἐρώτησις αὐτῆ καίτοι ἐπαναληφθεῖσα οὐδεμιᾶς ἐτυχεῖν ἀπαντήσεως. Ψιθυρισμὸς ἀποδοκιμασίας ἠγέρθη εἰς τὴν ὀμίλησιν· ὁ ἀνακριτὴς, τοῦ ὁποίου αἱ εὐνοϊκαὶ διαθέσεις ἀπιδείχθησαν ἀνωφελεῖς διὰ τῆς ἐπιβουρηντικῆς ταύτης περιστάσεως, διέταξε νὰ ὀδηγηθῆ ὁ κατηγορούμενος εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἀπελύθη.

Τότε ἀνῆρ τις κεκαλυμμένος διὰ μοναχικῆς καλύπτρας ἐφάνη μεταξὺ τῶν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ εὐρισκομένων ἐπὶ ἀνθρώπων. Ἐφαίνετο φθᾶσας ἐν σπουδῇ· ἐζήτησε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἀνακριτὴν, δεικνύων τὴν λύπην του διότι δὲν τὸν εὕρισκε· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰωσήφ Βιέν ἀπομακρυνόμενον σχεδὸν μετὰ τῶν ἀπαγόντων αὐτὸν φυλάκων, παρετήρησεν ὅτι ἐπρεπε νὰ ἐνεργηθῆ ἔρευνα ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὰ εὐρεθησόμενα ἐπ' αὐτοῦ ἀντικείμενα νὰ παρακατατεθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον ὡς δυνάμενα νὰ παρέξωσιν ἀποδείξεις τῆς ἐνοχῆς.

— Πάλιν ἐνῶ, καλόγηρε τοῦ ἄδου! ἀνέκραξεν ὁ ζωγράφος, βλέπων ὅτι εἰς τὸν ἄγνωστον αὐτὸν διώκτην ὤρειλε τὴν νέαν ὑβριν, ἥτις ἐμελλε νὰ τῷ γίνῃ.

Ἐπειδὴ δὲ πραγματικῶς ἡ διατύπωσις, τὴν ὁποίαν ὁ φραγκισκανὸς ὑπέμνησεν, ἐπρεπε νὰ ἐκπληρωθῆ, ἀφήσαν πᾶν ὅ,τι εὐρέθη ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ Βιέν καὶ παρέδωκαν ὅλα εἰς τὸν δικαστικὸν γραμματέα. Ἐπειτα ὁ κρατούμενος ἀπήχθη εἰς τὰς φυλακάς.

Διήλθεν ἐκεῖ, σφοδρῶς ἔχων ψυχικούς πόνους, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· ὁ ἐκ τῆς γυναικὸς τὴν ὁποίαν ἠγάπα σκληρὸς χωρισμὸς, ἡ στέρησις τοῦ πιστοῦ του συμμαθητοῦ, ἡ σκηνογραφία μιᾶς δικῆς ἀτιμωτικῆς, ὅλα ταῦτα τὰ χαλιόβδινα βέλη ἐδυσθίζοντο συγχρόνως ἐπ' αὐτοῦ καὶ διέσχίζον τὸ στήθος του διὰ μυρίων πληγῶν. Ἐνα μόνον εἶχε τρόπον σωτηρίας· νὰ λύσῃ τουτέστι τὴν σιωπὴν, ἥτις μόνη διεγείρει δικαίαν κατ'

αὐτοῦ ὑπόνοιαν, νὰ δημοσιεύσῃ τὸ αἴτιον, ὅπερ τὸν ἔφερε κατὰ τοιαύτην ἐρωτηνὴν ὥραν εἰς ἔρημον μάλιστα περίπατον· ἀλλὰ διὰ νὰ καταστήσῃ πιστευτὴν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐρωτικῆς ταύτης συνεντεύξεως, ἐπρεπε νὰ ὀνομάσῃ ἐκείνην, ἥτις ἦτο τὸ ἀντικείμενον· καὶ ἡ φυλακὴ, ἡ ἀτιμία, ὁ θάνατος, οὐδὲν τούτων ἠδύνατο νὰ τὸν ὠθήσῃ εἰς τὴν αἰσχρὰν ταύτην πράξιν.

— Ὄ! ὄχι Μαρία, ἔλεγε, ἀναπαύθητι ἐν εἰρήνῃ! οὐδέποτε θέλει μολύνει τὸν τόσῳ καθαρὸν ἔρωτά μας μία ἀπρεπὴς δημοσιότης. Ἐπεθύμουν νὰ δυνηθῶ νὰ σοὶ ὑποκρύψω μάλιστα ὅ,τι θὰ ὑποφέρω διὰ σέ, ὥστε ποτὲ μία προσβολὴ τῶν πόνων, τοὺς ὁποίους ὑποφέρω, νὰ μὴ θραύτῃ τὴν τόσῳ τρυφερὰν ψυχὴν σου, νὰ σβύσῃ τὴν χαρίεσσαν λάμπιν τῶν ὀφθαλμῶν σου, καὶ νὰ ἀφανίσῃ τὸ γλυκὺ σου μειδίαμα.

Παρὰ τοῖς ἐρώσιν ὅταν μεγαλοπρεπῆς ἀκούεται κραυγὴ τῆς καρδίας, πάντοτε σχεδὸν ἀμέσως ἀναποκρινεται φωνὴ αὐτῆς ἀνταξία. Ἐνῶ ὁ φυλακισμένος ἐμολόγησε οὕτω, θέματα ἐλαφρότερα τῆς αἵρας ἠκούσθησαν ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ διαδρόμου· ἡ θύρα ἠνεώγη μικρὸν θορυβούσα, γυνὴ κεκαλυμμένη διὰ μανδύου ἀπέθηκε βάλαντιον εἰς τὴν χεῖρα τοῦ κλειδοῦχου, καὶ εἰσέδυσσε ταχύδρομος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς φυλακῆς.

— Σκληρὲ! εἶπεν αὐτῆ εἰς τὸν φυλακισμένον, ὅστις τὴν ἐσφιγγεν ἤδη ἐπὶ τῆς καρδίας του μὲ κραυγὴν ἐκπλήξεως καὶ χαρᾶς, σκληρὰ φίλε, ἤξευρες ὅτι ἤδυναίμην νὰ σέ σώσω λέγουσα εἰς τοὺς δικαστὰς σου· ἂ τὴν αὐτὴν ὥραν, καθ' ἣν τὸν κατηγορεῖτε, ὅτι ἐξετέλεσε τὸ ἐγκλήμα, ἦτο μακρὰν τοῦ ἀποτροπαίου τούτου τόπου, πλησίον ἐμοῦ, ἥτις τὸν ἀγαπῶ καὶ τὸν ἐκάλεσα. . . » Τὸ ἤξευρες καὶ δὲν ἠθέλησες!

Ἐκαθῆσαν ἀμφοτέροι, ἐνηγκαλισμένοι ἐπὶ ἀχυρίνου στρώματος· αἱ χρυσαὶ τοῦ δούτοντος ἡλίου ἀκτίνες, εἰσερχόμεναι διὰ τοῦ παραθύρου, διήρχοντο ὀρίζοντες τὴν ἔρημον· ἐφύρχων φυλακὴν καὶ δι' ἀμυδροῦ ἐκλείποντος φωτός, ἐλάμπρυνον τὸ ὄχρον καὶ συγκεκινημένον ὑπὸ τοῦ ἔρωτος πρόσωπον τοῦ εὐτυχοῦς φυλακισμένου, καὶ τὴν ὥραιαν ὄψιν τῆς φίλης του, ζωηρῶς χρωματισμένην ὑπὸ τῆς ζέσεως τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς περιπαθοῦς ἀφωσιώσεως.

— Ὄ! Μαρία! Μαρία! τί τολμᾶς νὰ συλλογισθῆς! νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον πάντων τὴν παρὰ σοῦ δριστεῖσαν ἐρωτικὴν ταύτην συνέντευξιν! Ἀλλὰ τὸ γένος σου, τὸ ὄνομά σου, ἡ οἰκογένειά σου! . . . ὁ ἀτιμωθῆς καὶ θὰ ἀπωλέσῃς τὴν εὐτυχίαν σου.

— Τὴν εὐτυχίαν μου! καὶ πιστεύεις, ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ γνωρίσω πλέον τοιαύτην, ἐὰν σέ ἀπωλέσω; Ἢ μὴν εἰς Βερσαλίας, ἀφ' ἧς ἡμέρας σέ ἐγκατέλειψα εἰς Κεραμεικόν. Μόλις σήμερον ἡ φήμη τῆς φυλακισέως σου καὶ ἡ παρακολούθησά σου αὐτὴν δικαστικὴ ἀνάκρισις ἔφθασεν εἰς τὸ φρούριον ἡμῶν εἰς τὴν συναναστροφὴν τῆς Βασιλίσσης καὶ χωρὶς νὰ λάβω καιρὸν νὰ ἀφήσω τὸ ἐνδύμα τοῦτο τῆς ἐθιμοταξίας, ἐβρίθην εἰς ὄχημά τι καὶ ἔτρεξα. . . Ἡθελον ὑπάγει ἤδη νὰ ὁμολογήσω τὰ πάντα εἰς τὸν ἀνακριτὴν, ἐὰν ἡ μεγαλητέρα μου βία δὲν ἦτο νὰ σέ εἴπω ὅτι ἐσώθη.

— Ὅχι! ὄχι! ὄχι μὲ τὸν τρόπον αὐτόν· ἀλλ' ἤδη

τοῦλάχιστον σ' ἐπανεῦρον, ἀνεγνώρισα καθ' ὀλοκληρίαν τὴν εὐγενῆ καὶ ἀφωσιωμένην ταύτην καρδίαν, ἠξεύρω ὅτι ὁ λογισμὸς σου μὲ ἀκολουθεῖ εἰς τὰς ἐπαπειλούσας με ὀδύνας, δύναμαι τὰ πάντα νὰ ὑπομείνω· ἡ μεγαλητέρα μου λύπη, εἰς ταύτην τὴν φυλακὴν, ὅπου ἐβρίθην τόσον αἰφνιδίως καὶ δι' ἀκατανόητου εἰμαρμένης, ἦτο ἡ σκέψις ὅτι δὲν θέλω ἴσως σέ ἐπανάδει ποτέ. Ἡθέλησα τοῦλάχιστον νὰ παρηγορήσω τοὺς ὀφθαλμοὺς μου διὰ τοῦ σημείου τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς εὐτυχίας μας· ἐζήτησα εἰς τὸ στήθος μου τὸν μικρὸν ἐκεῖνον κλώνον τῆς καστανάς, τὸν ὅποιον πρό τιων ὥρων μ' εἶχες δόσει, δὲν τὸν ἐπανεῦρον· κατέσχον πᾶν ὅ,τι εὐρον ἐπάνω μου εἰς τὴν στιγμήν τῆς συλλήψεώς μου, καὶ τὸ πράσινον χόρτον, περιετυλιγμένον εἰς ἐν τῶν προσχεδιασμάτων μου ὑπῆγε μετὰ τῶν ὑπολοίπων.

— Πῶς, ἐτόλμησαν!

— Εἶχον ἀποχωρισθῆ αἰφνιδίως εἰς Κεραμεικόν· διὰ ξένης τινος φωνῆς· ἦτο μοναχοῦ τινος, ὅστις κατεσκόπευε τὴν συνέντευξιν μας κρυμμένος ὀπισθεν τοῦ πλησίον ἀγάλματος· καθ' ἣν στιγμήν ἐξήλθα τοῦ ἀνακριτηρίου, μετὰ τὴν δικαστικὴν ἀνάκρισιν, ὁ αὐτὸς μοναχὸς ἐφάνη μετὰ τῶν περιστάσεων· παρετήρησεν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς ἀστυνομίας, ὅτι ὤφειλον νὰ ἐπιληφθῶσιν ὅλων τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα εὕρισκοντο ἐπὶ τοῦ ἀτόμου ἐνὸς κατηγορουμένου, καὶ ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ ἐκπληρώσωσι τὸν ἀπρεπὴ τούτον δικαστικὸν τύπον. . . Δὲν ἠξεύρω πῶθεν νὰ ἐρχεται ὁ μυστηριώδης ὄψος καὶ λυσώδης ἔχθρος.

— Ἔστω ὁποῖα καὶ ἂν ἦναι ἡ ἔχθρα, ἥτις σέ περικυκλοῖ, ὁ ἔρωτός μου θέλει τὴν καταβάλλει. Θέλει μὲ δώσει τὰ μέσα νὰ σέ ἀποσπάσω ἐκ τῆς τύχης σου. . . Ἐπομένως ὁ Θεὸς φροντίζει περὶ τῶν λοιπῶν.

— Ὄ Μαρία! ἡ ἀτιμία σου ἢ ὁ θάνατός μου, ἢ ἀπώλειά σου ἢ ἡ ἐδική μου. ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἀβυσσὸς εἰς ἣν ἐπέσαμεν.

Τότε σκιά τινος, διερχομένου τὴν στοᾶν, ἐνώπιον τοῦ παραθύρου, δι' οὗ εἰσῆρχοντο αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, ἀνεφάνη ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι λευκοῦ τοίχου, καὶ διέγραψε τὸ σκιαγράφημα μοναχοῦ, γνωρίζομένου προδήλως διὰ τοῦ μοναχικοῦ του καλύμματος καὶ τῆς κορδύλης του.

— Κούτταξε, κούτταξε τὴν σκιάν ταύτην! ἀνέκραξεν ὁ φυλακισμένος δεικνύων αὐτὴν διὰ τοῦ δακτύλου μέχρις ὅτου ἐχάθη. . . Πάλιν ὁ μοναχὸς, ἡ σκιά του μέχρις ἐδῶ μὲ παρακολουθεῖ!

Μόλις ἐτελείωσε τὰς λέξεις ταύτας, εὐρέθη ὀρθιος ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ φραγκισκανὸς, φθᾶσας χωρὶς νὰ παρατηρηθῆ, εἶχε δὲ ἐκ λεπτοφυοῦς δέρματος πέδιλα, καὶ σκοτεινόχρουν ἐνδύμα.

— Ἄ! τέλος πάντων, ἄθλιε! εἶπεν ὁ ζωγράφος ὠχρὸς ὑπὸ θυμοῦ, δὲν θὰ μὲ προσβάλλῃς εἰς τὴν φυλακὴν μου! φύγε ἀμέσως, ἢ σέ κρημνίζω ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν τειχῶν τούτων.

Ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως, ὁ μοναχὸς ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ μόνου καθίσματος, ὅπερ εὕρισκετο εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο καὶ ἐστήριξε τὸν ἀγκῶνα του ἐπὶ τῆς μικρᾶς πλησίον τραπέζης, ὅπως ἠδυνήθη καλύτερα.

— Τῆ ἀληθεία, νέε μου, εἶπεν, εἴσθε πολλὰ δύσκολος πρὸς ὑποχρέωσιν, καὶ λίαν ἀτίθαστος εἰς τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας ἐρχονται νὰ σοὶ προσφέρουν.

Εἰς τὸν πρῶτον παρὰ τοῦ κληρικοῦ ἀπαγγελθέντα λόγον, εἰς τὸν πρῶτον τῆς φωνῆς του ἤχον, ἡ ὥραια Δούκισσα ἔπεσε, καταληφθεῖσα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἐπὶ τοῦ ἀχυρίνου στρώματος, ἔκρυψε τὴν κεφαλὴν τῆς ἐντὸς τῶν χειρῶν τῆς, καὶ δὲν ἐτόλμησε πλέον νὰ τὴν ἀνεγείρῃ.

— Πρέπει νὰ ἔχετε καταχθόνιον ψυχὴν, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ Βιέν, ἐπὶ μᾶλλον ὀργιζόμενος, ὥστε νὰ ἐλλήθε νὰ προσθέσῃτε τὴν ὑβριν εἰς τὴν καταδίωξιν.

— Τῶντι ἐνησχολήθη πολλὴ τὰς ἡμέρας ταύτας διὰ σᾶς, ἀπεκρίνατο ὁ μοναχὸς, καὶ ἀπώλεσα πολλὴν ἡδὴ χρόνον, ἀλλ' ἐὰν σᾶς ἐβασάνισα ὀλίγον, πρὸς ἀνταλλαγὴν σᾶς φέρω τώρα τὴν εἰδησιν τῆς ἀπολύσεώς σας, τῆς ὁποίας ἡ διαταγὴ θὰ ὑπογραφῆ ταύτην τὴν ἑσπέραν. Ὅ, ἀπαλλαγῆτε χωρὶς νὰ μένη τὸ ἐλάχιστον στίγμα ἐπὶ τῆς τιμῆς σας, καὶ χωρὶς ν' ἀπωλεσθῆ ἡ κυρία διὰ νὰ σᾶς σώσῃ, ὡς εἶχεν ἀναμφιβόλως τὴν καλωσύνην νὰ τὸ πράξῃ.

Ἡ ζωγράφος προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ οὕτω λαλοῦντος τὰ ἀπληστά ὄμματα του, ὅπου ἡ ἀμφιβολία ἐπάλαιε κατὰ τῆς χαρᾶς:

— Τίς εἴσθε, τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ πιστεύσω εἰς τοὺς λόγους σας;

Ἡ Ἰωσήφ Βιέν ἐπέμνησεν ὀπίσω τὴν κορδύλην του. — Ὁ Ἀββᾶς Βερνῆς, εἶπε· χθὲς προσκολλημένος εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον τοῦ Λυόν, σήμερον ἀκόμη κεκρυμμένος ὑπὸ τὸ ἐνδύμα φραγκισκανοῦ, αὐριον κατέχων θέσιν ἐν τῇ αὐλῇ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

Ἡ νέα Δούκισσα ἀφῆκε νὰ πέσουν αἱ χεῖρές τῆς ἐκ τοῦ δῶλος ἐρυθροῦ προσώπου τῆς, καὶ ἐκινήθη νὰ γονατίσῃ ἐνώπιον τοῦ Καρδινάλιου.

— Ὄ θεῖ μου! θεῖ μου, συγχώρητέ με! ἀνέκραξεν.

— Θάρρει, τέκνον μου, εἶπε κρατῶν αὐτὴν· βεβαίως ὀργίσθη βλέπων σε εἰς τὸ Κεραμεικόν εἰς μυστικὴν μετὰ τοῦ ζωγράφου συνέντευξιν· δὲν ὀργίζομαι ὅμως τώρα εὕρισκων σε εἰς τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο μέρος πλησίον τοῦ φυλακισμένου.

— Πῶς! θεῖ μου, εἴσθε εἰς Παρισίους, ἐνῶ τὸ ἡγνοοῦμεν πάντες καὶ ὑπὸ τὴν μετεμφίσειν ταύτην κεκρυμμένος!

— Παρὰ τῆς κυρίας Πομποδοῦρ, πρὸς ἣν τὰ ποιήματα μου ἔλαβον τὴν τιμὴν ν' ἀρέσουν, ἔλαβον τὴν πρόσκλησιν νὰ μεταβῶ εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου μέλλουν νὰ μοὶ προσφέρουν θέσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Ἐφθασα εἰς Παρισίους, ὁπότε εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου ἐκοιμήθητε τελευταῖον, ἔμαθον ὅτι ραδιοῦργίαι τινὲς ἐγίνοντο εἰς Βερσαλλίας, καὶ θελήσας κατ' ἀρχὰς νὰ προσεξετάσω τὸ πρᾶγμα, ἔκρινον φρόνιμον νὰ κρύψω τὴν ἀφιέν μου ἡμέρας τινὰς ἐντὸς τῆς μονῆς τῶν φραγκισκανῶν, ὅπου διήλθον ἐν μέρος τῆς νεότητός μου περιμένων νὰ σαφηνισθῆ ἡ κατάστασις αὐτῆ τῶν πραγμάτων.

— Καὶ ὑπὸ τὴν καλύτεραν αὐτὴν, ἥτις τὸσφ καὶ

λως σὰς ὑπέκρυπτεν, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ Βιέν, σὰς παρε-
γνώρισα καὶ σὰς ἐξέβρισα ἀπρεπῶς!

— Ἐξεληθὼν ἐκείθεν τὰ χαράγματα διὰ ν' ἀντιληφθῶ
τῶν παραχθῶν τῆς πόλεως, ἐστάθην μετὰ τῶν ἄλλων
διαβατῶν ἐνώπιον τοῦ σώματος τοῦ Ἀντωνίου Λαμ-
βέρτη, δολοφονηθέντος, καὶ ὑπῆρξα μάρτυς τῆς ἐναν-
τίον ἡμῶν γενομένης κατηγορίας· στιγμὴν τινα μετὰ
ταῦτα, σὰς εὔρον εἰς τὸν βασιλικὸν κήπον μετὰ τῆς
κυρίας, καὶ λίαν ἐνασχολημένον νὰ ἐμπνεύσῃτε τρυφε-
ρὰ αἰσθήματα εἰς καρδίαν γυναικός, ἀντὶ νὰ κατα-
στρέψῃτε τοὺς ἀντιπάλους σας διὰ δολοφόνου ὄπλου.
Σκεφθεὶς ἐν τούτοις καλῶς, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς συ-
κοφαντίας ἤθελε φέρει τοὺς κερπούς της, διευθύθη
εἰς τὸ φρούριον, καὶ ἀποῦ ἠρώτησα τίς κατείχε τὰ ἐφ'
ὧμῶν εὐρεθέντα πειστήρια, παρουσιάσθην ἐνώπιον τοῦ
προέδρου. Ἀναμφιβόλως, ἐν ἡδυνάμην νὰ γείνω γνω-
στὸς πρὸς αὐτὸν, ἡ πρεσβεία μου μόνη ἤρκει νὰ ἐπιτύ-
χητε τὴν ἀπελευθέρωσίν σας· ἀλλ' ὤφειλον νὰ διαμεί-
νω ἀγνώριστος εἰς τὸ δικαστήριον· ἡ μαρτυρία μου
λοιπὸν εἶχεν ὀλίγην ἀξίαν. Ἐπειδὴ δὲ προέκειτο ν' ἀ-
ποδείξωμεν πρὸ πάντων, ὅτι εἴθε εἰς Κεραμεικόν,
καθ' ἣν στιγμὴν ἐκράχθη τὸ ἐγκλημα εἰς τὸ νησιδίον
ἄγιος Λουδοβίκου, ἠρώτησα πῶς ὀνομάζεται ὁ σκο-
πὸς, ὃ ἐν ὑψηρὰ διατελῶν εἰς τὴν θύραν τῆς εισόδου
εἰς τὰς 5 πρὸς τὰς 6 ὥρας τῆς πρωίας. Ὁ στρατιώ-
της, ἀποῦ ἤκουσε τὰ χαρακτηριστικὰ σας, διεβεβαίωσεν
ὅτι σὰς εἶδεν ἀληθῶς ἐξεληθόντα εἰς τὰς 6 ὥρας, ὁ-
περ ἦτο εὐκόλον νὰ παρατηρήσῃ ἀποῦ κατὰ τὴν στιγ-
μὴν ἐκείνην ὁ κήπος δὲν περιεῖχεν ἄλλον τινα. Ἡ
ἀπόδειξις αὕτη δὲν ἐράνη ἐν τούτοις ἀκούσα εἰς τοὺς
δικαστάς· ἀλλ' ἐπεφύλακτον ἄλλην, ἣτις ἦτο ἀναμφι-
σβήτητος· εἶδον τὴν Μαρίαν νὰ σοὶ δώσῃ μικρὸν κλω-
νὸν τῆς βασιλικῆς καστανέας, εἰς ἀνάμνησιν τῆς στιγ-
μῆς, ἣν διήλθατε ὀμοῦ παρὰ τῷ δένδρῳ τούτῳ· ἐπέ-
δειξα μετὰ τῶν ἐπὶ σοῦ εὐρεθέντων ἀντικειμένων,
καὶ τὰ ὁποῖα κατέσχον εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν σου, ἐν
χλωρὸν κλαδίον ἀρτίως ἐκκοπὲν, τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει
ἐντελῶς τὴν παρουσίαν σας εἰς τὸν παρ' ἡμῶν ὀνομα-
σθέντα τόπον, καθόσον οὐδὲν ἄλλο δένδρον παρὰ τὴ βα-
σιλικὴ καστανὴν ἠδύνατο νὰ ἔχη φύλλα εἰς τοιαύτην
ἐποχὴν. Ἡ ἀπλή καὶ ἀθῶα αὕτη μαρτυρία σὲ ἔσω-
σε καὶ μόνοι οἱ δικαστικοὶ τύποι ἐβράδυνον τὴν ἀπε-
λευθέρωσίν σου. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν προσεκλήθην εἰς
Βερσαλλίας, ὅπου ἔμαθον ὅτι ἡ ἐπιβροχὴ τῆς εὐνοουμ-
νῆς εἶχεν ὑπερικήσει τὸν ἐφήμερον τοῦ Μονάρχου
θυμὸν, κοὶ ὅτι ἡδυνάμην νὰ μεταβῶ εἰς τὸ συμβούλιον
διὰ νὰ δεχθῶ τὰς εὐνοίας, αἵτινες μὲ περιέμενον. Δὲν
ἤθελον πλέον νὰ μένω ἀγνώστος· πρὶν ὑπάγω ὅμως
εἰς τὸ ξενοδοχεῖον νὰ ἐπαναλάβω τὰ ἐνδύματά μου, ἡ-
θέλησα νὰ σὰς φέρω τὴν εἰδήσιν τῆς σωτηρίας σας.

— Ἄ! Πανιερώτατε, πῶς δύναμαι, ν' ἀξιωθῶ
τόσης ἐκ μέρους σας ἀγαθότητος;

— Ἡξεύρετε μετὰ πόσης προθυμίας, ἀπὸ τῆς τε-
λευταίας ἐν Παρισίοις διαμονῆς μου, ἀνεζήτησα τὴν κοι-
νωσίαν τῶν καλλιτεχνῶν. Ἐκτοτε μάλιστα ἐξετίμησα
τὸν χαρακτήρα σας καὶ τὴν ἀξίαν σας, καὶ ὁπότε σὰς
εἶδον ἀναξίως κατηγορηθέντα δι' ἐγκλημα, τόσῳ δὲν
ἠδύνατο νὰ μολύνη τὸν λογισμὸν σας, οὔτε τὸν βρα-

χίονά σας, ὡμῶσα νὰ σὰς σώσω. Ἄ πεκάλυφα ταυ-
τοχρόνως τὸν ἀληθῆ φονεὰ· εἶδον ἐνώπιόν τοῦ σώ-
ματος τοῦ Ἀντωνίου Λαμβέρτη τὸν ἐχθρὸν τοῦ Φραγ-
κίσκου Διβούργου, ἄνθρωπον μαύρης ψυχῆς, φθονερόν,
μοναχικόν· καὶ ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς ἡσυχίας, ἀ-
πεκάλυφα τὴν σκληρὰν τοῦ στήθους του ἀγωνίαν. Εἶ-
χεν ἀξιώσεις ὡς σὰς καὶ ὁ Ἀντώνιος Λαμβέρτης εἰς
τὸ βραβεῖον τῆς ζωγραφικῆς, καὶ ἀντὶ ἀξίας προσωπι-
κῆς, εἶχεν ὑψηλὰς προστασίας ὅπως τὸ κερδίσει. Ἡ
θέρμη τῆς φιλοδοξίας, ἡ λύσσα τῆς ἐπιθυμίας, τὸν πα-
ρεκίνησαν νὰ φανεύσῃ τὸν ἕνα τῶν συναγωνιστῶν του
διὰ δολοφονίας καὶ τὸν ἄλλον διὰ τρομερᾶς κατη-
γορίας.

— Πανιερώτατε, εἶπεν ὁ κλλιτέχνης μετὰ στιγ-
μὴν σιωπῆς, ἀπεκρούτατε μετ' εὐγενοῦς ἐμπιστοσύνης
τὸ ἐγκλημα, διὰ τὸ ὁποῖον μὲ ἐκατηγόρου· ὑπάρχει
ὅμως ἄλλο τι διὰ τὸ ὁποῖον ἀναδεικνύμαι ταυτοχρό-
νως ἔνοχος ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν σας. Θὰ συγχα-
ρήθητε εἰς ζωγράφον ἄσημον τολμήσαντα νὰ ὑψώσῃ
τὰ βιέμματα του μέχρι τῆς Δουκίσσης τοῦ Ῥουσεβώ,
μέχρι τῆς ἀνεψιάς σας!

— Ὅχι· διότι μέλλω νὰ σὰς ἐπιβάλω ποινὴν τινα·
σὰς ἐξορίζω μακρὰν τῆς Μαρίας. Ἴδου ἡ ἐπιστολὴ
τοῦ ὑπουργοῦ, ἣτις σὰς ἀπονέμει τὸ ἀριστεῖον τῆς
ζωγραφικῆς· ὑπάγετε νὰ διέλθητε πέντε ἔτη εἰς Ῥώ-
μην, καὶ νὰ φέρητε τὰ θέγητρά σας εἰς τὸ ἄλλο ἄ-
κρον τῆς Εὐρώπης. Ἰωσήφ Βιέν, σοὶ ἐπέυχομαι πᾶν
εἶδος εὐτυχίας, ἀλλ' ὅσον τὸ δυνατόν μακρότερον τῆς
ἀνεψιάς μου· ἐκ τῆς σύνεντευξέως σας εἰς τὸ Κερα-
μεικόν, ἔμαθον ὅτι τὸ κακὸν δὲν ἦτον ἐτι πολὺ μεγάλ-
ον· ἡ Μαρία ἔλεγεν ἐκεῖ, ὅτι διὰ νὰ τηρήσῃ τὸν ὄρ-
κον της συνετῶς, ἔπρεπε ν' ἀποφύγῃ τὸ ἐνδεχόμενον
τοῦ νὰ τὸν διαλύσῃ· ἀπεκρίθη, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ
μᾶλλον βέβαιον, καὶ ἔμεινα εἰς τὴν γνώμην ταύτην.

— Ἄ! πανιερώτατε! πόσον εὐγενῶς ἐδικαίεσθε,
εἶπεν ὁ ζωγράφος, σκιρτῶν ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπέναντι
τοῦ σταδίου, ὅπερ ἐνώπιόν του ἠνοίγετο.

Ἄλλ' ἔπειτα ὁ ἀδβᾶ Βερνῆς ἐξῆλθε μετὰ τῆς Δου-
κίσσης Ῥουσεβώ ἐκ τῆς φυλακῆς, ὅπου πρὸ μικροῦ
ἔφερε τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν μέλλουσαν ὕψωσιν
τοῦ ζωγράφου. Τὴν ἐπαύριον ὁ Ἰωσήφ Βιέν ἀπελύθη
καὶ ἀνεχώρησεν ἀμέσως εἰς Ῥώμην, ὅπου ἡ ἰκανότης
του καὶ αἱ ἐπιτυχίαι του συνεμεγαλύνθησαν, καὶ ὅθεν
εἶκοσιν ἔτη μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν ὡς Καθηγητῆς
τῆς Ἀκαδημίας.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ βασιλικὴ καστανὴν ἔσωσε τότε
μίαν τῶν ὠραιότερων μεγαλοφυῶν τῆς Γαλλίας. Ἐκ-
τοτε πολλοὶ ἐπειθοῦσαι γενεαὶ ἤλθον καὶ παρετήρη-
σαν τὸ γλυκὺ φαινόμενον τῆς πρωΐμου ἀναβλαστῆσε-
ώς της· ἀγαπῶμεν ἕκαστον ἔτος νὰ βλέπωμεν ἀνα-
θάλλον τὸ δένδρον τοῦτο, διότι εἶναι ἐπὶ τῆς πεδιά-
δος τῆς φύσεως, τὸ ἐνθουὸν ὄν, ὅπερ προηγεῖται τοῦ
καιροῦ, καὶ ὀδηγεῖ τὰ ἄλλα δένδρα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς
ἀνοίξεως.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

Α Αλεξιάδης.